

649.122

ค 7 3 6 ๗

5 3

ผลของการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการของทารก
แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา-มารดา
ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรวัย 2 - 6 เดือน

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศุภานันท์ สุวรรณกิจ

23 ต.ค. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
กันยายน 2538
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

197003

ผลของการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการของทารก

แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา-มารดา

ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรวัย 2 - 6 เดือน

บทคัดย่อของ

ของ

ศุภานันดา สุวรรณกิจ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

กันยายน 2538

การวิจัยเชิงทดลองภาคสนามนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการแก่บิดามารดา ต่อความรู้และพฤติกรรมของบิดามารดา และพัฒนาการบุตรวัยทารกที่มีอายุตั้งแต่ 2 - 6 เดือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา ที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 35 ปี พร้อมบุตรคนแรกอายุ 2 เดือน ซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติ จำนวน 48 ครอบครัว ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการสอนและเอกสารคู่มือ เพื่อให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร แบบวัดความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร แบบวัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร และ แบบวัดพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ t - test for dependent sample, one - way ANOVA, One - way ANCOVA และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ใช้วิธี Newman - keuls

ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. หลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลองทุกกลุ่ม (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา) สูงกว่ากลุ่มควบคุม (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดาที่ไม่ได้รับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองด้วยกัน พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว ไม่แตกต่างกัน
2. หลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลองทุกกลุ่ม (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา) สูงกว่ากลุ่มควบคุม (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา ที่ไม่ได้รับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองด้วยกันพบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มคู่บิดา - มารดา สูงกว่ากลุ่มบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

3. หลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลองทุกกลุ่ม (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา) สูงกว่ากลุ่มควบคุม (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดา ที่ไม่ได้รับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ บุตรวัยทารก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 และเมื่อเปรียบเทียบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองด้วยกัน อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา พบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว ไม่แตกต่างกัน

THE EFFECT OF PROVIDING KNOWLEDGE ABOUT ENHANCING
INFANT DEVELOPMENT TO GROUPS OF FATHERS , MOTHERS
AND FATHERS WITH MOTHERS ON DEVELOPMENTS
OF THEIR 2 - 6 MONTH INFANTS

AN ABSTRACT

BY

SUPANAT SUWANNAKIT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Development Psychology
at Srinakharinwirot University

September 1995

The purpose of this field experimental research was to study the effect of providing knowledge about enhancing infant development to parents on parents' knowledge, parents' behavior and development of 2 - 6 month infants. The subjects were 48 families consisting of groups of fathers, mothers and fathers with mothers who were 20 - 35 years old with the first 2 months old child with normal development. They were drawn by accidental sampling. The research instruments were a lesson plan with a manual of enhancing infant development, a knowledge test, a parents' behavior questionnaire and the Denver Development Screening Test (DDST). The t - test for dependent sample, one - way ANOVA, one - way ANCOVA and Newman Keuls for multiple comparisons were used in testing the research hypotheses.

The major results were as follows :

1. After the experiment, the means of parents' knowledge scores for all experimental groups (i.e. groups of fathers, mothers and fathers with mothers) were significantly higher than that for the control group (i.e. the groups of fathers, mothers and fathers with mothers without providing knowledge about enhancing infant development) at .01 level. When comparing among the three experimental groups, the means of parents' knowledge scores were not found to be significantly different.

2. After the experiment, the means of parents' behavior scores for all experimental groups were significantly higher than that for the control group at .01 level. When comparing among the three experimental groups, the mean of parents' behavior scores for the

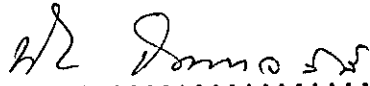
fathers with mothers group was significantly higher than that for the fathers group at .05 level. The means for the other experimental groups were not found to be significantly different.

3. After the experiment, the means of infant's development scores for all experimental groups were significantly higher than that for the control group at .01 level. When comparing among the three experimental groups, the means of infant's development scores were not found to be significantly different

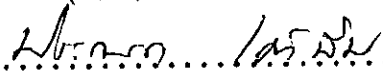
งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
ประเภทนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติประจำ
ปีงบประมาณ 2539 เป็นเงิน 40,000 บาท
(สี่หมื่นบาทถ้วน)

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปัญหานี้อย่างถี่ถ้วนแล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ดร.นิยะดา จิตต์จรัส)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต คำจิม)

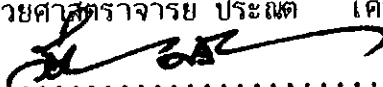
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ดร.นิยะดา จิตต์จรัส)

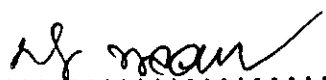
..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต คำจิม)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปัญหานี้อย่างถี่ถ้วนแล้ว เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๒๔... เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔...

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก ดร. นิยะดา จิตต์จรัส และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประมต เต้าฉิม ซึ่งเป็นคณาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัฒนา ศรีสัตย์วาจา เป็นกรรมการสอบร่วมปริญญานิพนธ์ วิจัยรัฐศึกษาซึ่งในความกรุณาที่ได้รับจากคณาจารย์ทั้ง 3 ท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก น.พ. วิโรจน์ กิจจาวิจิตร ผศ.ดร. พongคำ ทิลกสกุลชัย และ รศ.ดร. ดวงเดือน ศาสตรภัทร ในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือสำหรับการวิจัยให้มีความครอบคลุมและถูกต้องตามเนื้อหามากยิ่งขึ้นผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการโรงพยาบาลพุทธชินราช ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ คุณประพิศ ใจแพทย์ หัวหน้าฝ่ายสุขศึกษา-ประชาสัมพันธ์ คุณณัฏฐวรรณ ไวกสิกรณ์ คุณพิมพ์ลัญช์ ทิมประดับ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายเวชกรรมสังคมทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ปานจิต เครื่องกำแหง ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพุทธชินราช และ อาจารย์เรณูวรรณ หาญวาฤทธิ์ หัวหน้าแผนกการพยาบาลอนามัยชุมชน ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยใช้เวลาบางส่วนในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์สม บุญตา อาจารย์สะอาด กันทราวิรัตน์ ที่ได้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือด้านคอมพิวเตอร์ ขอขอบพระคุณ คุณพรพิมล จันทนโสรัตน์ที่เอื้อเฟื้อเอกสารบางส่วน

ขอกราบขอบพระคุณและน้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนถ่ายทอดความรู้ต่างๆจนทำให้ผู้วิจัยเติบโตและมีความรู้จนสำเร็จการศึกษา และขอขอบคุณ อาจารย์สวัสดิ์ สุวรรณกิจ ที่ให้โอกาสและเวลาตลอดจนช่วยเหลืออุปถัมภ์เป็นอย่างดียิ่ง

ศุภณัฏฐา สุวรรณกิจ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	คำนำ	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
	นิยามปฏิบัติการ	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
	พัฒนาการของเด็กทารกวัย 2 - 6 เดือน	12
	- ความหมายของพัฒนาการ	12
	- ทฤษฎีพัฒนาการของกิลเซล	13
	การส่งเสริมพัฒนาการของทารก	22
	- ความหมาย และ ความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการ	22
	- ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการของทารก	23
	.พันธุกรรม	23
	.อาหาร	27
	.สิ่งแวดล้อม	28
	บทบาทหรือพฤติกรรมของบิดามารดาในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก	29
	การเรียนรู้และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรม	33
	- ความหมายของการเรียนรู้	33
	- งานวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรม	34
	สมมติฐานการวิจัย	36

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	37
	ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	37
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	39
	การดำเนินการทดลอง	50
	การวิเคราะห์ข้อมูล	55
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	55
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
	สัญลักษณ์ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
	ลำดับขั้นการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	72
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	72
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	73
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	74
	การดำเนินการทดลอง	75
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
	อภิปรายผล	79
	ข้อเสนอแนะ	84
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	85

บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	95
รายนามผู้เชี่ยวชาญ	198
ประวัติย่อของผู้วิจัย	201

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงพัฒนาการปกติตามทฤษฎีของกีเซล	14
2	แสดงการเจริญเติบโตของสมอง	26
3	แสดงลักษณะและจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม	39
4	แสดงแบบแผนการทดลอง	49
5	แสดงค่าสถิติพื้นฐานก่อนและหลังการทดลองของคะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิตามารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก.....	59
6	แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิตามารดาด้านการส่งเสริม พัฒนาการบุตรวัยทารกก่อนการทดลอง	60
7	แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิตามารดาด้านการส่งเสริม พัฒนาการบุตรวัยทารกก่อนและหลังการทดลอง	61
8	แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิตามารดาด้านการส่งเสริม พัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลอง	62
9	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ความรู้ของบิตามารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลอง	63
10	แสดงค่าสถิติพื้นฐานก่อนและหลังการทดลองของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิตามารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก	64
11	แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิตามารดาด้านการส่งเสริม พัฒนาการบุตรวัยทารกก่อนการทดลอง	65
12	แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิตามารดาด้านการส่งเสริม พัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลอง	66

13	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของ บิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลอง	67
14	แสดงค่าสถิติพื้นฐานก่อนและหลังการทดลองของคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตร วัยทารก	68
15	แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรวัยทารกก่อนการทดลอง ...	69
16	แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลอง ...	70
17	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคะแนนพัฒนาการบุตรวัยทารก หลังการทดลอง	71

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงเซลล์สมองปกติที่ได้รับการเสริมสร้างพัฒนา	25
2 แสดงเซลล์สมองปกติที่ไม่ได้รับการเสริมสร้างพัฒนา	25
3 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล	53
4 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละวัน	54

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

เด็กเป็นปัจเจกชน (Individual) ที่มีบุคลิกภาพเฉพาะตัว (จรรยา สุวรรณทัต. 2521 : 20) แต่ด้วยลักษณะพิเศษแห่งความเป็นเด็กคือขาดความพร้อม ทั้ง กาย และ ใจ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยในเรื่อง การเลี้ยงดู อบรม เอาใจใส่ด้วยความรักและตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จากบิดา - มารดา หรือผู้เลี้ยงดู เพื่อที่จะเจริญเติบโตเป็นปกติอย่างดีที่สุดเท่าที่พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมจะอำนวยให้ แต่ความรักเพียงอย่างเดียวยังไม่พอเพียงที่จะเสริมสร้างคุณภาพของคน ผู้เลี้ยงดูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานประกอบเพราะความรักเพียงอย่างเดียวอาจทำให้คุณภาพเสียได้จึงจำเป็นต้องมีทั้งความรักและความรู้จึงจะสามารถเสริมสร้างคุณภาพของเด็กขึ้นมาได้ (ประเวศ วะสี. ม.ป.ป. : 2)

เนื่องจากการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็กขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม โดยมีพันธุกรรมเป็นตัวกำหนดศักยภาพของสติปัญญา ขณะที่สิ่งแวดล้อมเป็นตัวช่วยส่งเสริมพัฒนาสติปัญญานั้นไปถึงศักยภาพที่ได้มาจากพันธุกรรม ตามสมมติฐานของสเตอร์นที่ว่าพันธุกรรมเหมือนแถบยาง ซึ่งแถบยางจะยืดได้มากเท่าไรขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม (ประณต คำจิณ. 2526 : 93 ; อ้างอิงมาจาก Lefrancois. 1980) นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ ประเวศ วะสี (มาซาร์ อิบูกะ. ม.ป.ป. : 6 - 7) ได้กล่าวว่าเด็กที่เกิดมาแล้วถูกทอดทิ้ง โยประสาทของเซลล์สมองจะเกิดน้อย และในเด็กที่มีเซลล์สมองจำนวนเท่ากัน ถ้าไม่ได้รับการกระตุ้นตั้งแต่วัยเด็ก เซลล์สมองจะไม่แตกกิ่งก้านสาขาทำให้เรียนรู้ช้าทำอะไรไม่ค่อยเป็น เฉื่อยชา ขาดเหตุผล ตรงข้ามกับเด็กที่ได้รับการกระตุ้นทาง ตา หู จมูก ลิ้น กายาให้ได้ยินเสียง ได้กลิ่น ได้รส ได้สัมผัสตั้งแต่แรกเกิดโดยเฉพาะด้วยความรัก จะช่วยให้

ายประสาทของเซลล์สมององกวม เกิดความฉลาดเรียนรู้ได้เร็วมีชีวิตชีวา รู้เหตุ - ผล และเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ

การส่งเสริมพัฒนาการ เป็นกระบวนการที่จะช่วยเหลือให้เด็กทารกทั้งในเด็กปกติ เด็กพิการ หรือเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อการพัฒนาการล่าช้า ได้พัฒนาการขึ้นมาอย่างเต็มศักยภาพทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม (เรือนแก้ว กนกพงศ์ศักดิ์. 2533 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Karen and Gundersen. 1986)

ดังนั้นในการส่งเสริมพัฒนาการอย่างมีคุณภาพ จึงเป็นความจำเป็นสำหรับทารกเพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านการรับรู้เร็วขึ้นเนื่องจากสมองของมนุษย์ประกอบด้วยเนื้อเยื่อ 2 ชนิด ที่สัมพันธ์กัน คือเนื้อเยื่อเพื่อระบบการสัมผัสรับรู้ (Sensory Motor) และเนื้อเยื่อเพื่อระบบการประสานงาน (Associative motor) ซึ่งทั้ง 2 ระบบนี้ จะพัฒนา และสร้างเสริมขึ้นได้ โดยได้รับการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม การขาดแคลนสิ่งแวดล้อมในระยะขวบปีแรกของชีวิตจะเป็นผลให้เกิดความล่าช้าของพัฒนาการ (เรือนแก้ว กนกพงศ์ศักดิ์. 2533 : 2) จากการศึกษาวิจัยทำการกระตุ้นพัฒนาการในเด็กปัญญาอ่อนของประเทศไทยพบว่าช่วยให้เด็กที่เป็นปัญญาอ่อน มีระดับสติปัญญาสูงขึ้นโดยเฉลี่ยถึง 41 หน่วย (พรณี แสงชูโตและอ่อนเรือน อำไพพิสตร์. 2529 : 9) ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งอันนอกเหนือจากการส่งเสริมทางด้านโภชนาการ

จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539 ได้ระบุว่ามีความสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้านต่าง ๆ ไว้ ดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญาและความสามารถพื้นฐานของเด็กพบว่าเด็กวัยก่อนประถมศึกษา (0 - 5 ปี) ส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางสติปัญญาด้านภาษาล่าช้ากว่าปกติ โดยเฉพาะเด็กในชุมชนแออัดทั้งเขตเมืองและเขตชนบท มีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่มีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติ ส่วนพัฒนาการด้านการคิดขั้นรูปธรรมนั้นตามปกติเด็กจะเริ่มมีตั้งแต่อายุ 5 ปีและสมบูรณ์เมื่ออายุ 11 ปี แต่จากการสำรวจพบว่าเด็กในเมืองจะมีพัฒนาการด้านนี้เมื่ออายุ 6 ปี ในขณะที่เด็กชนบทจะมีพัฒนาการดังกล่าวเมื่ออายุ 9 ปี ส่วนในระดับการคิดขั้นนามธรรมนั้นปกติควรพบในเด็กอายุ 15 ปี

(ต้องมีพัฒนาการต่อเนื่องมาจากวัยเด็กเล็ก) กลับพบว่ามีเพียงร้อยละ 1.2 เท่านั้นที่อยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 98.8 ที่อยู่ต่ำกว่าปกติ ทั้งนี้จากการสำรวจพบว่ามีสาเหตุมาจากการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้องในครอบครัวรวมทั้งความไม่รู้หรือความไม่ตระหนักของบิดา - มารดา ถึงความสำคัญของการเสริมสร้างพัฒนาการที่ดีแก่เด็กเล็ก ขาดการเตรียมตัว ขาดความรู้ที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูบุตร (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมณตรี. 2535 : 60 - 61)

2. ด้านสถาบันครอบครัว พบว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กทำให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีบุคลิกภาพที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมณตรี. 2535 : 72 - 73) ซึ่งสอดคล้องกับบังอร เหลืองนิมิตรมาศ และคนอื่นๆ (2533 : 85 - 108) ที่ได้ศึกษา ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของ บิดามารดา หรือ ผู้ปกครองของเด็กอายุระหว่าง 6 เดือน - 2 ปี ในชุมชนจังหวัดสระบุรีโดยการสัมภาษณ์พบว่าบิดา - มารดาและผู้ปกครองส่วนหนึ่งยังมีความรู้ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลเด็กในบางเรื่อง เช่น ไม่อุ้มบ่อยเพราะกลัวติดมือ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพบว่ามารดาที่มีบุตรคนแรกขาดความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งมีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูทารกตั้งแต่วัยแรกเกิดและจะมีผลเสียต่อพัฒนาการในวัยต่อ ๆ ไปได้ดังเช่น การศึกษาวิจัยของสุจินดา จจรุ่งศิลป์ (2530 : จ) เกี่ยวกับความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรวัยเด็กเล็ก ซึ่งศึกษาเฉพาะมารดาที่มีบุตรคนแรก พบว่ามีความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรวัยเด็กเล็กอยู่ในระดับต่ำมาก และจากการศึกษาของนิภา ทองไทย (2525 : ข) พบว่ากลุ่มพ่อแม่ชุมชนเกษตรกรรมชนบทขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลเด็กด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาและสติปัญญา อารมณ์ สังคมและจริยธรรมรวมทั้งพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าปัญหาด้านพัฒนาการเด็กส่วนหนึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการขาดความรู้ของบิดา มารดา เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการบุตร ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการทารกแก่บิดา มารดาที่มีต่อพัฒนาการ

บุตรวัยทารกโดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบิดา มารดา ที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 35 ปี พร้อมบุตรคนแรกอายุ 2 เดือน ขณะนำบุตรคนนี้มารับวัคซีนที่โรงพยาบาลพุทธชินราชจังหวัดพิษณุโลกและเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในสภาพการณ์ตามธรรมชาติขณะที่พาบุตรมารับวัคซีนในโรงพยาบาล ซึ่งบางครอบครัวมารดาจะเป็นผู้พาบุตรมารับวัคซีนแต่เพียงผู้เดียว บางครอบครัวบิดาจะเป็นผู้พาบุตรมารับวัคซีนแต่เพียงผู้เดียว บางครอบครัวมาพร้อมกันทั้งบิดาและมารดาดังนั้นในการให้ความรู้ฯ ผู้วิจัยจึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ บิดา กลุ่มที่สอง ได้แก่ มารดา กลุ่มที่สาม ได้แก่ กลุ่มคู่ บิดา - มารดา และกลุ่มที่สี่ ได้แก่ กลุ่มควบคุม (ประกอบด้วยกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา ในจำนวนเท่า ๆ กัน) เพื่อทำการเปรียบเทียบว่าการให้ความรู้ฯ จะส่งผลแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้โดยศึกษาผลในแง่ของความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก และ พัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มตัวอย่าง

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก ระหว่างก่อนและหลังการทดลองของแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และกลุ่มควบคุม
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก หลังการทดลองระหว่างกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และกลุ่มควบคุม
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลองระหว่างกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และกลุ่มควบคุม
4. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลอง ของกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และ กลุ่มควบคุม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนกสุขภาพเด็กดี ฝ่ายสุขภาพ-
ประชาสัมพันธ์ และ ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลได้เห็นความสำคัญของการให้ความรู้
คำแนะนำแก่บิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร ซึ่งเป็นการช่วยให้บิดาและมารดา
หันมาสนใจในการส่งเสริมพัฒนาการบุตร

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ชาย หญิง อายุ 20 - 35 ปีซึ่งอาศัยอยู่
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พร้อมบุตรคนแรกอายุ 2 เดือนซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติ
กล่าวคืออยู่ในเกณฑ์ 90 % ของจำนวนเด็กไทยที่สามารถผ่านข้อทดสอบพัฒนาการของเด็นเวอร์ได้
และนำบุตรคนนี้มารับวัคซีนที่โรงพยาบาลพุทธชินราชจังหวัดพิษณุโลก

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่ม
คู่มือ - มารดาที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 35 ปี พร้อมบุตรคนแรกอายุ 2 เดือนซึ่งมีพัฒนาการอยู่ใน
เกณฑ์ปกติกล่าวคืออยู่ในเกณฑ์ 90 % ของจำนวนเด็กไทยที่สามารถผ่านข้อทดสอบพัฒนาการของ
เด็นเวอร์ได้ และนำบุตรคนนี้มารับวัคซีนที่โรงพยาบาลพุทธชินราชจังหวัดพิษณุโลก รวม 48
ครอบครัว กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวตั้งครอบครัวอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก และได้มา
โดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิน. 2534 : 154 -
155 ; เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และคนอื่นๆ. 2535 : 159 - 160 ; Kerlinger.
1986 : 120) ขณะพบุตรมารับวัคซีนที่โรงพยาบาลพุทธชินราชจังหวัดพิษณุโลก

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ การให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารก แบ่งออกเป็น 4 เงื่อนไข ได้แก่

- 3.1.1 การให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารกเฉพาะบิดา
- 3.1.2 การให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารกเฉพาะมารดา
- 3.1.3 การให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารกทั้งคู่อบิดา - มารดา
- 3.1.4 การไม่ให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารกทั้งคู่อบิดา

และ/หรือ มารดา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- 3.2.1 ความรู้ของบิดา มารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก
- 3.2.2 พฤติกรรมของบิดา มารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก
- 3.2.3 พัฒนาการบุตรวัยทารก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บิดา หมายถึง ชายซึ่งเป็นบิดาของทารกที่มารับการฉีดวัคซีน และมีอายุระหว่าง 20 - 35 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. มารดา หมายถึง หญิงซึ่งเป็นมารดาของทารกที่มารับการฉีดวัคซีน และมีอายุระหว่าง 20 - 35 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3. บุตรวัยทารก หมายถึง ทารกที่มีอายุ 2 - 6 เดือน ซึ่งบิดาหรือมารดา หรือทั้งคู่อบิดามารดานำมารับการฉีดวัคซีนที่โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

4. ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการของทารก หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่บิดา มารดา ควรปฏิบัติในการเลี้ยงดูทารกวัย 2 - 6 เดือน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้บุตรวัยทารกมีพัฒนาการ 4 ด้านดังนี้

4.1 ความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม (Personal and Social) อันได้แก่ การแสดงออกของเด็กด้านการช่วยเหลือตนเองและการปรับตัวของเด็กเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นตัวอย่างเช่น บิดา มารดาควรเปิดโอกาสให้บุตรได้จับขนมปังกรอบใส่ปากเอง พูดคุยกับบุตรบ่อย ๆ อุ้มบุตรไปพบปะผู้คน เช่น เพื่อนบ้าน ข้างเคียงหรือญาติมิตรเพื่อส่งเสริมให้ลูกมีพัฒนาการด้านสังคม และเมื่อผู้คนรอบข้างรวมทั้ง บิดาและมารดาเองได้พูดคุยกับบุตรหยอกล้อบุตรบ่อย ๆ ก็จะทำให้บุตรมีอารมณ์มองใสซึ่งจะสังเกตได้จากการหัวเราะของบุตร นอกจากนี้บิดามารดาไม่ควรปล่อยให้บุตรร้องไห้เป็นเวลานาน ๆ ควรรีบอุ้มปลอบโยนและหาสาเหตุของการร้องของบุตรโดยเร็วเพื่อให้บุตรรู้สึกไว้วางใจในตัวบิดามารดาและเติบโตเป็นคนมองโลกในแง่ดีต่อไปในวันข้างหน้า เป็นต้น

4.2 ความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor Adaptive) อันได้แก่ การมอง การกำมือจับสิ่งของ ตัวอย่าง เช่น บิดา มารดาควรใช้ของเล่นสีสันสดใสเขย่ามีเสียง กระตุ้นให้เด็กคว้าของเล่นหรือพลิกตะแคงตัวมาคว้าของเล่น เป็นต้น

4.3 ความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (Gross Motor) อันได้แก่ การนั่ง การยืน การคืบ การคลาน การคว่ำ การก้าวขา และการกระโดด ตัวอย่างเช่น บิดา มารดา ควรใช้มือสอดใต้รักแร้บุตรแล้วประคองให้ยืนบ่อย ๆ นอกจากนี้ยังควรให้ลูกนอนคว่ำบนที่นอนแข็งของเล่นสีสันสดใสและเขย่ามีเสียง หลอกล่อให้ลูก คืบตัวหรือกระดืบตัวมาคว้าของเล่น เป็นต้น

4.4 ความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและการได้ยิน (Language) อันได้แก่ การฟัง การเลียนแบบ โดยการส่งเสียงอ้อแอ้และการปฏิบัติตามคำสั่ง ตัวอย่าง เช่น บิดา มารดาควรพูดคุยกับลูกบ่อยๆ โดยอุ้มลูกให้ใบหน้าของลูกห่างจากใบหน้าบิดา มารดาประมาณ 2 คืบแล้วส่งเสียง"อา"ให้ลูกส่งเสียง "อา" ตาม นอกจากนี้ไม่ว่าจะสอนให้ลูกทำอะไรก็ตาม

ควรบอกทุกครั้งที่ เช่น จ๊ะเอ๋ หมา ๆ บ้ายบาย เพื่อให้ลูกได้เรียนรู้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ จะต้องใช้คำพูดว่าอะไร ต่อไปลูกจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งได้ เป็นต้น

นิยามปฏิบัติการ

1. การให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารก หมายถึง พฤติกรรมการสอนของผู้วิจัยที่ช่วยให้ บิดาและ/หรือมารดามีความรู้และความเข้าใจด้านการส่งเสริมพัฒนาการของทารกด้วยวิธีบรรยาย สาธิตพร้อมแจกเอกสารประกอบการสอน ตามแผนการให้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับพัฒนาการทารกและการส่งเสริมพัฒนาการทารกตั้งแต่ อายุ 2 - 6 เดือนเป็นรายกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ที่ห้องสอนสุขศึกษา โรงพยาบาลพุทธชินราช อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ใช้เวลาสอนทั้งหมด 2 ครั้ง ครั้งละประมาณ 2 ชั่วโมงโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองซึ่งแบ่งเป็น 4 เจอนัดดังนี้คือ

- 1.1 การให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารกเฉพาะบิดา
- 1.2 การให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารกเฉพาะมารดา
- 1.3 การให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารกทั้งคู่บิดา - มารดา
- 1.4 การไม่ให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารกทั้งแก่บิดา หรือ มารดา

2. ความรู้ของบิดา มารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารก หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของบิดาและ/หรือมารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการของทารกวัย 2 - 6 เดือนซึ่งประเมินได้จากการตอบแบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกอายุตั้งแต่ 2 - 6 เดือนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดเนื้อหาความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารก 4 ด้านที่ได้นิยามไว้แล้วในนิยามศัพท์เฉพาะข้อ 4.1 - 4.4 (หน้า 7 - 8)

3. พฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการ หมายถึง พฤติกรรมที่บิดาหรือมารดา ปฏิบัติต่อทารกในกัจิวัตรประจำวัน 4 ด้าน ดังนี้คือ

3.1 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and Social) อันได้แก่พฤติกรรมของบิดาและ/หรือมารดาที่ส่งเสริมการแสดงออกของบุตรและการปรับตัวของบุตรเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ตัวอย่างเช่นการที่บิดามารดาเปิดโอกาสให้บุตรได้จับขนมปังกรอบใส่ปากเอง พูดคุยกับบุตรบ่อย ๆ อุ้มบุตรไปพบปะผู้คนอันได้แก่ เพื่อนบ้านข้างเคียง หรือญาติมิตรเพื่อส่งเสริมให้ลูกมีพัฒนาการด้านสังคม และเมื่อผู้คนรอบข้างรวมทั้งบิดามารดาเองได้พูดคุยกับบุตรหยอกล้อบุตรบ่อยๆก็จะทำให้บุตรมีอารมณ์ร่าเริงซึ่งจะสังเกตได้จากการหัวเราะของบุตร เป็นต้น

3.2 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor - Adaptive) อันได้แก่ พฤติกรรมของบิดาและ/หรือมารดาที่ส่งเสริมการมอง การใช้มือจับสิ่งของของบุตร ตัวอย่างเช่น การที่บิดามารดาใช้ของเล่นสีสันสดใสและเขย่ามีเสียงกระตุ้นให้บุตรคว้าของเล่น พลิกตะแคงตัวมาคว้าของเล่น เป็นต้น

3.3 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (Gross Motor) อันได้แก่พฤติกรรมของบิดาและ/หรือมารดาที่ส่งเสริมการนั่ง การยืน การคืบ การคลาน การคว่ำ การก้าวขา และการกระโดดของบุตร ตัวอย่างเช่น การที่บิดามารดาใช้มือสอดใต้รักแร้บุตรแล้วประคองให้ยืนบ่อย ๆ การให้บุตรนอนคว่ำบนพื้นนอนแล้วใช้ของเล่นสีสันสดใสและเขย่ามีเสียงหลอกล่อให้บุตรคืบตัวหรือกระดืบตัวมาคว้าของเล่น เป็นต้น

3.4 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้านภาษาและการได้ยิน (Language) อันได้แก่ พฤติกรรมของบิดาและ/หรือมารดาที่ส่งเสริมการฟัง การออกเสียง การปฏิบัติตามคำสั่งผู้อื่นของบุตร ตัวอย่างเช่น การที่บิดามารดาพูดคุยกับบุตรบ่อย ๆ โดยอุ้มบุตรไว้บนหน้าของบุตรห่างจากใบหน้าบิดา มารดาประมาณ 2 คืบแล้วส่งเสียง "อา" ให้บุตรส่งเสียง "อา" ตาม และไม่ว่าจะสอนให้บุตรทำอะไรก็ตามต้องบอกบุตรทุกครั้งเช่น จ๊ะเอ๋ หม่ำ ๆ บ้ายบาย เป็นต้น

ซึ่งพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการนี้วัดได้ด้วยแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. พัฒนาการของบุตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านความสามารถในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ของร่างกายบุตรตามอายุ (function maturation) ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงความก้าวหน้าของวุฒิภาวะและการเรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

4.1 พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม (Personal and Social) อันได้แก่ การแสดงออกของเด็กด้านการช่วยเหลือตนเองและการปรับตัวของเด็กเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น

4.2 พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor - Adaptive) อันได้แก่ การมอง การใช้มือจับสิ่งของ

4.3 พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (Gross Motor) อันได้แก่ การนั่ง การยืน การเดิน การคลาน การคว่ำ การก้มขา และการกระโดด

4.4 พัฒนาการด้านภาษาและการได้ยิน (Language) อันได้แก่ การฟัง การเลียนแบบโดยการส่งเสียงอ้อแอ้และการปฏิบัติตามคำสั่ง

พัฒนาการของบุตรนี้สามารถวัดได้ ด้วยแบบวัดพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์ (Denver Developmental Screening Test ซึ่งย่อว่า DDST)

5. พัฒนาการปกติ หมายถึง ความสามารถของทารกที่สามารถผ่านข้อทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์ในเกณฑ์ปกติได้ กล่าวคือ อยู่ในเกณฑ์ 90 % ของจำนวนเด็กไทยที่สามารถทำได้ ซึ่งพัฒนาการปกตินี้สามารถวัดได้ด้วยแบบวัดพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่ได้นำมาใช้เป็นพื้นฐานของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้ คือ

1. พัฒนาการของเด็กทารกวัย 2 – 6 เดือน
 - 1.1 ความหมายของพัฒนาการ
 - 1.2 ทฤษฎีพัฒนาการของกิลเซล
2. การส่งเสริมพัฒนาการของทารก
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการ
 - 2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการของทารก
3. บทบาทหรือพฤติกรรมของบิดา มารดา ในการส่งเสริมพัฒนาการทารก
4. การเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรม
 - 4.1 ความหมายของการเรียนรู้
 - 4.2 งานวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรม
5. สมมติฐานการวิจัย

1. พัฒนาการของเด็กทารกวัย 2 – 6 เดือน

1.1 ความหมายของพัฒนาการ

พัฒนาการตรงกับคำที่ใช้ในภาษาอังกฤษว่า "Development" ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังจะได้กล่าวพอเป็นสังเขปดังต่อไปนี้

เฮิร์ลล็อก (ประณต คำฉิม. 2526 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1968.) อธิบายว่าพัฒนาการหมายถึง "การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันไปตลอด เป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและทางจิตใจผสมผสานกัน กระตุ้นให้บุคคลมีความสามารถที่จะจัดการควบคุมกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ"

ประณต คำฉิม (2526 : 4) ได้ให้คำอธิบายความหมายของพัฒนาการว่า "พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพของการทำหน้าที่ต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้คลุมไปถึง การเจริญงอกงามและการเสื่อมถอยด้วย"

พ.ญ. นิตยา คชภักดี (2536 : 22) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการว่าหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพหรือประสิทธิภาพของการทำหน้าที่ต่าง ๆ ของบุคคลทำให้เพิ่มความสามารถของบุคคลให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและทำสิ่งที่ยากและซับซ้อนขึ้นได้ ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่และความสามารถในการปรับตัวในภาวะใหม่ของบุคคลนั้น

โดยสรุปพัฒนาการจึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านความสามารถในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ของร่างกายตามอายุอย่างมีทิศทาง มีระเบียบแบบแผนสืบเนื่องกัน เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพเกิดการเพิ่มพูนทักษะและความสามารถใหม่ ๆ อันเนื่องมาจากภาวะและการเรียนรู้จากประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งประสบการณ์ของทารกนั้นย่อมมาจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบิดา - มารดา ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมแรกที่สำคัญที่สุดที่จะสร้างประสบการณ์ให้แก่ทารกนับตั้งแต่แรกเกิดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อันเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการของทารกที่ต่อไป

ความรู้ด้านพัฒนาการทารกเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการดูแลทารก การศึกษาพัฒนาการในทารกที่ปกติย่อมเป็นประโยชน์ต่อบิดา มารดาและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อว่าเมื่อพบพัฒนาการที่ล่าช้า

กว่าปกติก็สามารถตรวจพบได้อย่างรวดเร็วและแก้ไขได้ทันที่ก่อนที่จะสายจนเกินไป ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานในการศึกษาพัฒนาการของทารกในงานวิจัยครั้งนี้คือทฤษฎีพัฒนาการของกิเซล

1.2 ทฤษฎีพัฒนาการของกิเซล

กิเซลได้แบ่งพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกได้ 4 ด้านเพื่อสะดวกในการวัดพัฒนาการดังนี้ (พยอม อิงคตานุวัฒน์. 2524 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Gesell. 1958)

1.2.1 พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว (Motor Behavior หรือ Gross Motor) เป็นความสามารถของร่างกายในด้านการเคลื่อนไหว เป็นเครื่องชี้ถึงวุฒิภาวะ โดยพิจารณาจากการทรงตัวของศีรษะ การชันคอได้ การนั่ง การกำหีบสิ่งของซึ่งพฤติกรรมนี้ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการเจริญเติบโตของระบบประสาทส่วนกลาง

1.2.2 พฤติกรรมด้านการปรับตัว (Adaptive Behavior) เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสามารถในการประสานงานระหว่างระบบการเคลื่อนไหวกับระบบความรู้สึก (Motor - Sensory Co - ordination) เช่นการประสานงานระหว่างตากับมือของเด็กในการใช้มือ (Co - ordination of eyes and hands in reaching and manipulation)

1.2.3 พฤติกรรมทางด้านการสื่อสาร (Language Behavior) เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงขั้นการเจริญของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการเปล่งเสียงและสมองส่วนที่ควบคุมการพูดนอกจากนั้น พฤติกรรมทางด้านการสื่อสารยังบ่งบอกถึงความสามารถในการแสดงออกซึ่งความต้องการของเด็กโดยศึกษาจากความสามารถของเด็กในการแสดงออกถึงความเข้าใจและความสามารถในการเปล่งเสียงจนกว่าเด็กจะพูดได้รวมทั้งการเข้าใจเสียง คำพูด ตลอดจนอกกับกิริยา (Body language) ทั้งนี้เป็นที่เข้าใจกันแล้วว่าอวัยวะรับเสียงจะต้องปกติ (กล่าวคือ ไม่เป็นคนหูหนวก)

1.2.4 พฤติกรรมทางด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม (Personal - Social Behavior) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวภายใต้อิทธิพลของภาวะแวดล้อมและสภาพแห่งความเป็นจริง เป็นการปรับตัวระหว่างบุคคลกับบุคคล เป็นการปรับตัวระหว่างบุคคลกับกลุ่มโดยขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมประเพณีของภาวะแวดล้อมที่เด็กดำรงชีวิตอยู่และความสามารถของเด็กในการเรียนรู้เพื่อที่จะปรับตัว ต้องอาศัยปัจจัยการเจริญเติบโตภายในตัวเด็กเอง (Intrinsic Growth Factor) คือ ขั้นการเจริญของสมอง และระบบการเคลื่อนไหว (Neuro - motor Maturity)

ซึ่งจะทำให้เด็กแต่ละคนมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ต่างกัน

กีเซลได้นำเสนอพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กปกติโดยแจกแจงเป็นตารางดังนี้

ตาราง 1 แสดงพัฒนาการปกติของทารกอายุตั้งแต่ 2 - 6 เดือนตามทฤษฎีของกีเซล (ดร.อาร์เมอเร โทมัส. แพลและเรียบเรียงโดย ดวงเดือน ศาสตราภร. 2535 : 283 - 285)

พฤติกรรม	8 สัปดาห์ (2 เดือน)
พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว	- เมื่อจับนั่ง ศีรษะยังเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง - เมื่อจับนอนคว่ำตัวยกขึ้นในท่าคว่ำศีรษะห้อยลง - เมื่อคว่ำบนโต๊ะ ยกศีรษะเคลื่อนไหวจากโต๊ะ 2 - 3 นิ้ว
พฤติกรรมด้านการปรับตัว	- มองตามของที่แกว่งผ่าน - สามารถใช้มือจับปลายเชือกได้ - สนใจของเล่นชั่วคราวหนึ่ง - เมื่อสั่นกระดิ่ง จะแสดงปฏิกิริยาที่สีหน้า
พฤติกรรมด้านภาษา	- เมื่อพูดด้วยจะยิ้ม - แสดงความสนใจผู้อื่น - มองดูสิ่งต่าง ๆ อย่างมีความสนใจ - ออกเสียงในคอ เสียงสระ เช่น เอ อา อุ เป็นต้น

ตาราง 1 (ต่อ)

พฤติกรรมด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม	- สีสหน้าแสดงอารมณ์ - มองตามบุคคลที่เคลื่อนไหว - สนใจสิ่งรอบ ๆ ข้างทุกอย่าง - กลางคืนกินนม 1 ครั้ง
พฤติกรรม	12 สัปดาห์ (3 เดือน)
พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว	- เมื่อนอนหงาย ศีรษะจะอยู่แนวกึ่งกลางและยกขาเคลื่อนไหวไปมา - เมื่ออุ้มนอนในวงแขน ผงกศีรษะ 90 องศา - มือคลายและกำหลวม ๆ - จับแกว่งของเล่นไปมา
พฤติกรรมด้านการปรับตัว	- มองตามวัตถุทันที - เคลื่อนสายตาจากซ้ายไปขวา ทำมุม 180 องศา - จ้องมองของเล่นที่ให้อือในมือ - จับไม้บล็อกและถ้วย ที่ส่งให้เล่นชั่วขณะ
พฤติกรรมด้านภาษา	- ส่งเสียง - หัวเราะเสียงดัง - ส่งเสียงตอบโต้กับสิ่งอื่น ๆ

ตาราง 1 (ต่อ)

พฤติกรรมด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม	- มีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อสิ่งต่าง ๆ ทันที - เวลาเล่น ใช้มือจับของ - ดึงเสื้อผ้าตัวเอง
พฤติกรรม	16 สัปดาห์ (4 เดือน)
พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว	- เมื่อนอนหงายศีรษะอยู่กึ่งกลาง - มือประสานกัน - ศีรษะตั้งตรงเวลาจับไหนดั้ง - เวลานอนคว่ำบนโต๊ะ ยกหัวขึ้นคอได้ตั้งฉากกับพื้นโต๊ะ - เมื่อเวลานอนหงาย แขนข้างหนึ่งงอ อีกข้างหนึ่งโค้งออก ทำท่าจะคว้า - เวลาให้ของเล่น จับถืออยู่ได้นานพอสมควร - ใช้นิ้วทำท่าขยักขยิกและช่วยในการจับของได้บ้าง
พฤติกรรมด้านการปรับตัว	- ได้ยินเสียงจะหันมองตรงวัตถุนั้นทันที - เอื้อมมือคว้าของเล่นทันที และมักจับเข้าปาก

ตาราง 1 (ต่อ)

	- จับของเล่นมาตรงกลางข้างหน้า - มองดูเท้าและมือของตัวเอง - สนใจเมื่ตลูกกวาดและจับได้
พฤติกรรมด้านภาษา	- ตื่นเต้น และแสดงท่าทางตลอดจนแสดงอารมณ์เวลามีคนอื่นมาพูดด้วย - หัวเราะเสียงดัง
พฤติกรรมด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม	- ยิ้มอย่างตั้งใจเวลาคนอื่นพูดด้วย - คบว่าขนมหรือของกินที่เห็นมาเข้าปาก - นั่งรอมีคนช่วยพยุงประมาณ 10 - 15 นาที - เล่นมือตัวเอง และเคลื่อนไหวนิ้วทั้ง 2 มือ - ดึงเสื้อขึ้นปิดหน้าได้เอง
พฤติกรรม	20 สัปดาห์ (5 เดือน)
พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว	- นั่งศีรษะตั้งตรง - เอื้อมจับสิ่งของได้ถนัด - ใช้ปลายเท้าช่วยในการคืบตัว ถีบตัว - กำของเล่น เขย่า ฟาดรุนแรง

ตาราง 1 (ต่อ)

พฤติกรรมด้านการปรับตัว	- ำซั 2 มือช่วยกันจับของเล่น - มองหาของที่ห่างไปจากสายตา
	- ขยับไม้บล็อกเปลี่ยนมือจับได้ - เลือกหยิบไม้บล็อกที่วางกองอยู่ได้ทีละอัน
พฤติกรรมด้านภาษา	- ส่งเสียงร้องแบบนก (เสียงแหลม)
พฤติกรรมด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม	- ยึดกับเงาในกระจก - จับขวดนมได้แต่ยังถือเองไม่ได้
พฤติกรรม	24 สัปดาห์ (6 เดือน)
พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว	- เวลานอนยกขาขึ้นมาจับ - ค่ำว่าได้เองพยายามจะนั่ง - เวลานั้นในเก้าอี้ลำตัวตรง - เวลาเล่นของเล่น จับแน่นถือได้นาน

ตาราง 1 (ต่อ)

พฤติกรรมด้านการปรับตัว	- หยิบคว้าของเล่น เช่น ห่วงวงแหวน กระดิ่ง และก้อนไม้ได้ - ถือของเล่นได้อย่างถนัด - จะมองตามของเล่นที่หล่น และไขว่คว้าจับต้อง - ถือไม้บล็อก 3 อัน ทั้ง 2 มือ - เล่นของเล่น และจับเข้าปาก - ถือของเล่น 1 ชิ้น ยังสามารถหยิบดีอีก 1 ชิ้น
พฤติกรรมด้านภาษา	- ฟังเสียงระฆัง และมองหันตรงตามเสียงนั้น - เวลาโกรธ ทำเสียงขู่ตุ๋ - เวลาเล่น หรือพบคนคุ้นเคยจะส่งเสียงทักทาย
พฤติกรรมด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม	- แยกได้ระหว่างคนแปลกหน้าและคุ้นเคย - เวลานอนเอาเท้ามาจับเล่น - นั่งเล่นโดยใช้ค้ำยัน เช่น เก้าอี้ นั่งได้นาน 30 นาที - เวลาดูกระจกจะยิ้มกับเงาและทำเสียงทักทาย

William K. Frankenberg ได้นำทฤษฎีของกีเซลมาสร้างแบบทดสอบพัฒนาการที่ชื่อว่า Denver Development Screening Test (DDST) ซึ่ง โดโรที อาร์ มาโลว์ (สนใจ จันชนะมงคล. 2528 : 95 ; อ้างอิงมาจาก Marlow. 1977 : 32)

ได้กล่าวถึงแบบทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์ไว้ว่า เป็นเครื่องมือที่มีมาตรฐานและให้ประสิทธิผลในการประเมินพัฒนาการเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี และ Raymond A. Sturner ได้กล่าวถึง แบบทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์ไว้ว่าเป็นแบบทดสอบที่เชื่อถือได้ มีความเชื่อมั่นสูงและมีความเที่ยงตรง (สมาใจ ฉันทะมวงค. 2528 : 95 ; อ้างอิงมาจาก Sturner and others. 1982 : 346) จึงได้มีการนำเครื่องมือทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์ไปใช้อย่างกว้างขวางและในประเทศไทยได้มีการนำเครื่องมือดังกล่าวมาใช้ในการวัดพัฒนาการเด็กเพื่อคัดกรองเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าออกจากเด็กที่มีพัฒนาการปกติกันอย่างแพร่หลาย (สมาใจ ฉันทะมวงค. 2528 : 95) เช่นที่ปรากฏในงานวิจัยดังต่อไปนี้

ก. ประทุม โพธิ์ทองและอนุเรณ อ่ำไพพัสตร์ (มูลนิธิศาสตราจารย์นายแพทย์แผนแสงสิงแก้ว. 2533 : 8) ได้ศึกษาพัฒนาการของเด็กไทยย่านดินแดง โดยใช้เครื่องมือวัดพัฒนาการของเดนเวอร์ (Denver Development Screening Test) เมื่อ พ.ศ. 2514 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สํารวจหาเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าและเด็กปัญญาอ่อนจากทุกระดับฐานะ เปรียบเทียบกับมาตรฐานเมือง Denver แห่งประเทศสหรัฐอเมริกาจากกลุ่มตัวอย่างเด็กที่อาศัยในเขตพญาไท ซึ่งมารับบริการจากศูนย์บริการสาธารณสุขดินแดงจำนวน 327 รายระดับอายุตั้งแต่ 3 เดือนถึง 6 ปีพบว่า มีเด็กปัญญาอ่อนจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 0.69 คิดเป็นอัตราความชุก 7 : 1000 ของเด็กในย่านดินแดง เขตพญาไท เมื่อเปรียบเทียบพัฒนาการมาตรฐานเมือง Denver แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าเด็กไทยในระดับอายุ 3 เดือน - 1 ปี มีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross motor) คือด้านการเคลื่อนไหว คว่า นั้ ล่าช้ากว่าเด็กอเมริกัน แต่ระยะ 3 - 6 ปี เด็กไทยมีพัฒนาการไม่แตกต่างจากเด็กอเมริกัน

ข. วิชัย ผลานวงศ์และคนอื่นๆ (2527 : 1089 - 1098) ได้ศึกษาพัฒนาการของเด็กไทยในกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่แรกคลอดจนถึง 6 เดือน โดยศึกษาในเด็กที่มารับการตรวจสุขภาพในคลินิกเด็กดีของภาควิชากุมารเวชศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพฯ ๓ ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2522 - ธันวาคม พ.ศ. 2523 โดยคัดเลือกเด็กที่มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทยคลอดในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ อายุตั้งแต่ 16 - 195 วัน จำนวน 384 คน เป็นชาย 192 คน หญิง 192 คน แล้วทำการตรวจพัฒนาการโดยใช้เครื่องมือทดสอบพัฒนาการเด็กของ

เดนเวอร์ ขณะที่เด็กไม่มั่งว่องนอน หิวหรือร้องไห้ ผลการวิจัยพบว่าในระยะ 4 เดือนแรกเด็กในกรุงเทพมหานครมีพัฒนาการด้าน Gross motor ช้ากว่าในมาตรฐานเดนเวอร์ ซึ่งอาจเป็นผลของการเลี้ยงดูแบบประคบประหงม ไม่ปล่อยให้เด็กได้พัฒนา หรือเลี้ยงในที่จำกัด เช่น บนเบาะหรือเปลเล็ก ๆ ซึ่งเด็กจะไม่มีโอกาสเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ

ค. สมใจ จันธะมงคล (2528 : ข) ได้ศึกษาถึงผลของการจัดโปรแกรมการเล่นต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กวัยทารกที่ขาดแม่ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทยจำนวน 20 รายแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 10 ราย กลุ่มควบคุมจำนวน 10 ราย การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจงโดยให้แต่ละคู่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันในเรื่อง เพศ อายุ และระยะเวลาที่อยู่สถานสงเคราะห์ เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลส่วนตัวของเด็กที่ขาดแม่ เครื่องมือทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์และโปรแกรมการเล่น

ง. พูลสุข สรียาภรณ์ วราภรณ์ ตั้งตรงไพโรจน์ อรทัย ศักดิ์สวัสดิ์ และวัชรภรณ์ ภิสาสุนทร (2532 : 5 - 6) ได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อปรับมาตรฐานของการทดสอบพัฒนาการของเดนเวอร์เพื่อให้ได้ค่าปกติ (Norm) ของเด็กไทยโดยศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งได้ทดลองใช้แบบทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และได้ปรับปรุงเรื่อยมาเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กไทยจนเสร็จสิ้นในปี 2532 ซึ่งในการทดสอบครั้งหลังสุดนี้กลุ่มตัวอย่างได้แก่เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี จำนวน 1442 คนเป็นเด็กชาย 639 คน เด็กหญิง 803 คน อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ได้มาจากคลินิกสุขภาพเด็กดี เด็กในชุมชน สถานที่รับเลี้ยงเด็กกลางวัน และ โรงเรียนอนุบาล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีการกระจายของกลุ่มตัวอย่างตามระดับเศรษฐกิจและอาชีพของครอบครัว

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้นจึงอนุมานได้ว่าเครื่องมือทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์นี้อยู่ในมาตรฐานที่จะวัดพัฒนาการของเด็กทารกได้จึงได้รับการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย

ซึ่งพูลสุข สรียาภรณ์และคณะดังกล่าวข้างต้น ได้กล่าวถึงแบบทดสอบของเดนเวอร์ไว้พอสังเขปดังนี้

แบบทดสอบของเดนเวอร์ประกอบด้วยข้อทดสอบต่าง ๆ เรียงกันตามความสามารถของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี ข้อทดสอบเหล่านี้แบ่งออกตามพัฒนาการได้เป็น 4 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม (Personal - Social)

ได้แก่การแสดงออกของเด็กและการปรับตัวของเด็กเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

2. พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor - Adaptive) ได้แก่ การมอง การใช้มือจับสิ่งของ การวาดรูป

3. พัฒนาการด้านภาษาและการได้ยิน (Language) ได้แก่การพูด การฟัง และการทำตามคำสั่ง

4. พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหว (Gross Motor) ได้แก่การนั่ง การยืน กระโดด

เนื่องจากงานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีพัฒนาการของกิเซลเป็นหลัก แบบวัดที่สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการนี้คือแบบทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้นิยามปฏิบัติการของแบบทดสอบของเดนเวอร์มาเป็นนิยามปฏิบัติการของ "พัฒนาการบุตรวัยทารก"

2. การส่งเสริมพัฒนาการทารก

2.1 ความหมาย และ ความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการทารก

การส่งเสริมพัฒนาการทารก (Early Developmental Intervention, Infant Stimulation, Infant Development program , Early Intervention) หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยเหลือเด็กทารก ทั้งในเด็กปกติ เด็กพิการ หรือ เด็กกลุ่มเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการล่าช้าได้พัฒนาการขึ้นมาอย่างเต็มศักยภาพทั้งในด้านร่างกายสติปัญญาและคุณธรรม (เรื่อนแก้ว กนกพงศ์ศักดิ์. 2533 : 1 ; Simeonson Cooper and Schiner. 1982 : 635) ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กเพื่อให้มีความสามารถอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน (เพ็ญศรี พิชัยสนิธ และคนอื่นๆ 2528 ; 24 : 68 - 70) ดังที่เพ็ญศรี

พิชัยสนิธและคนอื่นๆ (2528 ; 24 : 68-70) ได้ศึกษาวิจัยเชิงทดลองถึงกระบวนการกระตุ้นพัฒนาการของเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่เด็กเล็กอายุ 6 เดือน - 2 ปี จำนวน 22 คน กลุ่มที่ 2 ได้แก่เด็กโตอายุ 2 - 4 ปี จำนวน 39 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กทั้งสองกลุ่มอายุในกลุ่มทดลอง มีอัตราความก้าวหน้าของพัฒนาการเร็วกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) สำหรับระดับพัฒนาการที่ประเมินในช่วงไตรมาสทั้งสองช่วงพบว่าเด็กโต . ในกลุ่มทดลองมีระดับพัฒนาการสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) ส่วนในกลุ่มเด็กเล็ก ระดับพัฒนาการของกลุ่มทดลองไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม แต่อย่างไรก็ตาม เด็กกลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้รับการกระตุ้นทั้งในกลุ่มที่มีพัฒนาการปกติและในกลุ่มที่มีพัฒนาการล่าช้า ทั้งสองกลุ่มอายุ มีแนวโน้มของอัตราพัฒนาการที่ล่าช้าลงในช่วงหลังซึ่งแตกต่างจากกลุ่มทดลอง

งานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมหรือการกระตุ้นพัฒนาการมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก เมื่อได้ทราบความหมายและความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการดังกล่าวข้างต้นแล้วจะขอนำเสนอปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการของทารกดังต่อไปนี้ ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการดียิ่งขึ้น

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการของทารก

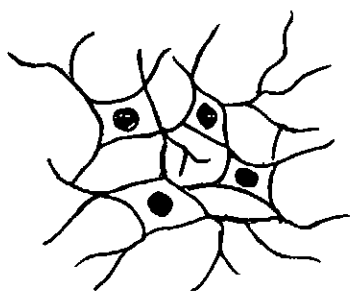
ชัยรัตน์ บัณฑุรอำพร (2536 : 2) ได้กล่าวไว้ว่า พัฒนาการของทารกขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1. พันธุกรรม มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดรูปร่าง สีผิว และสติปัญญาของมนุษย์ ส่วนต่างๆของร่างกายมนุษย์จะประกอบไปด้วยเซลล์ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยขนาดเล็กของสิ่งที่มีชีวิตอยู่เป็นจำนวนล้านๆเซลล์ และในแต่ละเซลล์จะประกอบด้วยโครโมโซม (Chromosome) มีลักษณะ เป็นเส้นเรียงตัวอยู่เป็นคู่ ๆ บนแขนของโครโมโซมนี้อะจะมียีนเรียงตัวกันอยู่บนตัวนี้เป็นส่วนสำคัญยิ่งของมนุษย์ เพราะเป็นหน่วยควบคุมคุณภาพและลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์

ยีนมีหน้าที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพของมนุษย์ทำให้มนุษย์แต่ละคนมีลักษณะแตกต่างกันไปทั้งในด้านของรูปร่าง ขนาด ความสูง สีผิว ความฉลาด ตลอดจนอุปนิสัยใจคอต่าง ๆ

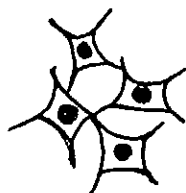
ยีนในส่วนของเซลล์สมองมีหน้าที่กำหนดคุณภาพสมองอันได้แก่ ความฉลาด ถ้าบิดามารดามีความฉลาด มีไหวพริบดีก็จะถ่ายทอดยีนส่วนนี้ไปยังบุตรทำให้บุตรมีลักษณะและความฉลาดคล้ายคลึงบิดามารดา ซึ่งสมองเป็นส่วนสำคัญยิ่งของทารกกล่าวคือถ้าทารกคนใดมีเซลล์สมองขนาดใหญ่และมีเส้นใยประสาทมาก ก็จะเป็นทารกที่ฉลาดมีสติปัญญาดี

การที่สมองได้รับการฝึกฝนด้านการรับรู้ต่างๆอย่างสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ความรู้สึก รับกลิ่น รับรส รับการได้ยินหรือการมองเห็น จะเป็นการกระตุ้นการพัฒนาการของระบบประสาทสัมผัสส่วนนั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ มีขีดความสามารถในการทำงานสูงและยังเป็นการกระตุ้นให้มีการเพิ่มเส้นใยประสาทสมองในส่วนนั้นๆให้มีการแตกแขนงมากขึ้นทำให้มีความไวในการรับรู้และการเรียนรู้ที่เร็วขึ้น นอกจากนี้การฝึกฝนการกระตุ้นพัฒนาระบบประสาทสัมผัสต่าง ๆ ยังช่วยให้เซลล์สมองมีขนาดใหญ่ขึ้น ทำให้มีสติปัญญาที่ดีขึ้น มีไหวพริบ และมีความไวต่อการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก ดังแผนภาพประกอบ 1 แสดงเซลล์สมองที่ได้รับการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการ และ แผนภาพประกอบ 2 แสดงเซลล์สมองปกติที่ไม่ได้รับการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการในหน้าถัดไป

ภาพประกอบ 1 แสดงเซลล์สมองที่ได้รับการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการ

เซลล์สมองที่ได้รับการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการจะมีเซลล์สมองขนาดใหญ่และมีเส้นใยประสาทของสมองมาก มีการเชื่อมโยงสัมผัสและประสานกันของเส้นใยประสาทมาก (ชัยรัตน์ บัณฑุรอำพร. 2536 : 12 ; นัยพินิจ คชภักดี. 2536 : 14 - 15)

ภาพประกอบ 2 แสดงเซลล์สมองปกติที่ไม่ได้รับการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการ

เซลล์สมองปกติที่ไม่ได้รับการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการจะมีขนาดเล็ก มีเส้นใยประสาทของสมองน้อย เชื่อมโยงสัมผัสและประสานกันน้อย (ชัยรัตน์ บัณฑุรอำพร. 2536 : 12 , นัยพินิจ คชภักดี. 2536 : 14 - 15)

ตาราง 2 แสดงการเจริญเติบโตของสมองทารกตามอายุ (ชัยรัตน์ ปันทุรอำพร. 2536 : 11)

อายุ	การเจริญเติบโตของสมอง
10 - 18 สัปดาห์ในครรภ์	เซลล์จะมีการแบ่งตัวอย่างรวดเร็ว เรียกว่าระยะแบ่งตัว (Hyperplasia Phase)
20 สัปดาห์ในครรภ์ - 2 ปี	เซลล์สมองจะเริ่มขยายใหญ่ขึ้น ใยประสาทมีมากขึ้น เรียกว่าระยะ ขยายตัว (Hypertrophy Phase)
แรกคลอด	น้ำหนักสมองประมาณ 25 % ของน้ำหนักสมองผู้ใหญ่
6 เดือน	น้ำหนักสมองประมาณ 50 % ของน้ำหนักสมองผู้ใหญ่
1 ปี	น้ำหนักสมองประมาณ 70 % ของน้ำหนักสมองผู้ใหญ่
2 ปี	น้ำหนักสมองประมาณ 90 % ของน้ำหนักสมองผู้ใหญ่

จากตารางจะเห็นว่า เมื่อทารกเข้าสู่วัย 2 ขวบ เซลล์สมองก็จะเจริญเติบโตเกือบถึงขั้นสมบูรณ์แล้ว คือน้ำหนักสมองเกือบเท่าผู้ใหญ่ ดังนั้นช่วงที่เซลล์สมองมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและเต็มที่ที่สุด คือ ช่วง 20 สัปดาห์ในครรภ์จนถึงอายุทารกได้ 2 ขวบ ซึ่งเราเรียกช่วงนี้ว่า "ช่วงสมองเจริญเต็มที่" (Brain Growth Spurt) (ชัยรัตน์ บัณฑิตอมพร. 2536 : 11)

ในช่วงเวลาที่สมองเจริญเติบโตเต็มที่นี้ ควรหาทางกระตุ้นและเสริมสร้างพัฒนาการ เพื่อให้สมองสมบูรณ์สูงสุด ซึ่งจะเป็นการช่วยเพิ่มขนาดของเซลล์สมอง นิวเคลียส และ ปริมาณของเส้นใยสมอง รวมทั้งทำให้เกิดมีการเชื่อมโยงเส้นใยประสาทมากขึ้นและยังช่วยฝึกฝนการกระตุ้นระบบประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในสมองอีกด้วยทั้งนี้เพื่อฝึกให้สมองมีการเจริญเติบโตอย่างเต็มที่พร้อมที่จะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่าง ๆ ในอนาคต การเตรียมเซลล์สมองให้สมบูรณ์มากที่สุดนั้นต้องอาศัยช่วงที่สมองกำลังเจริญเติบโตเต็มที่ เพราะถ้าหากพ้นจากช่วงระยะ 18 สัปดาห์ในครรภ์จนถึง 2 ขวบแล้วโอกาสที่จะเสริมสร้างสมองให้มีขนาดใหญ่และมีใยประสาทมากก็จะเป็นไปได้ยากเพราะเซลล์สมองหลังจากอายุมากกว่า 2 ขวบไปแล้วจะมีการเจริญเติบโตขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (ชัยรัตน์ บัณฑิตอมพร. 2536 : 11 - 12)

ทั้งหมดนี้คือเหตุผลที่จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างคุณภาพทารกและช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติ คือช่วง 18 สัปดาห์ในครรภ์จนถึงทารกอายุได้ 2 ขวบนั่นเอง

นอกจากพันธุกรรมซึ่งในที่นี่หมายถึงสมองแล้วยังมีปัจจัยอื่นๆอีก อาหารก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทารกดังนี้

2.2.2 อาหาร อาหารที่มีประโยชน์อันได้แก่นมและไข่แดงจะช่วยทำให้ทารกมีการเจริญเติบโตของร่างกายอย่างสมบูรณ์และ เป็นตัวช่วยเสริมสร้างให้เซลล์สมองของทารกมีขนาดใหญ่ขึ้นสมบูรณ์ขึ้นก็จริง แต่การที่จะได้มาซึ่งพัฒนาการของทารกที่ดีนั้นต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นปัจจัยส่งเสริมสำคัญไม่อย่างนั้นแล้วทารกอาจจะอ้วนท้วนสมบูรณ์เพียงอย่างเดียวพัฒนาการอาจจะไม่สมวัยก็ได้

2.2.3. สิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมที่สำคัญของทารกคือการอบรมเลี้ยงดูซึ่งชัชรัตน์

บัณฑุรอำพร (2536 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า "ยีนในเซลล์สมองเป็นหน่วยกำหนดความฉลาดที่ได้รับจากบิดามารดาโดยตรง แต่ความเฉลียวฉลาดที่ถ่ายทอดมานั้นกำหนดให้มาได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น อาหารที่มีประโยชน์เป็นตัวเสริมให้เซลล์สมองมีขนาดใหญ่ขึ้น สมบูรณ์ขึ้นเป็นการพัฒนาความเฉลียวฉลาดของสมองให้สูงขึ้นได้อีกระดับหนึ่ง แต่การที่จะได้มาซึ่งสติปัญญาที่ชาญฉลาดนั้นต้องอาศัยการที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์ของเส้นใยประสาทซึ่งแวดล้อมภายนอกเป็นปัจจัยส่งเสริมสำคัญอันได้แก่การกระตุ้นพัฒนาระบบประสาทสัมผัสต่าง ๆ"

งานวิจัยที่สนับสนุนว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของทารกมีดังนี้

ซีเจล (สวดี ศรีเลนวัตติ. 2530 : 49 - 50 ; อ้างอิงมาจาก Siegel.

1981 : 545 - 557) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของทารกซึ่งได้รับการเลี้ยงดูในบ้าน พบว่าการตอบสนองทางสังคมและการกระตุ้นการเรียนรู้ของทารกในช่วงแรกของชีวิตนั้น เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและทางภาษาให้ก้าวหน้าขึ้น

นอกจากนี้นันทา แพนธานี (2534 : 106 - 116) ได้ศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ตัวแปรที่สามารถทำนายการอบรมเลี้ยงดูที่สำคัญมี 2 ตัวแปรคือระดับการศึกษาของมารดาและความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในเรื่องพัฒนาการ ตัวแปรที่สามารถทำนายพัฒนาการมี 2 ตัวแปรคือการอบรมเลี้ยงดูและความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในเรื่องพัฒนาการ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าอายุของมารดาและลำดับการเกิดของบุตรมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการอีกด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการของทารกมีดังนี้

1. ปัจจัยด้านตัวทารก ได้แก่ พันธุกรรม อาหาร การอบรมเลี้ยงดูและลำดับการเกิดของบุตร

2. ปัจจัยด้านบิดามารดา ได้แก่

- ระดับการศึกษาของบิดามารดา
- ฐานะทางเศรษฐกิจ
- อายุของมารดา
- ความรู้ความเข้าใจของบิดามารดาเกี่ยวกับพัฒนาการทารก
- พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตร

ในงานวิจัยนี้จึงได้ควบคุมปัจจัยต่างๆที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการวิจัยดังนี้

- ระดับการศึกษาของบิดามารดา
- ฐานะทางเศรษฐกิจ
- อายุของมารดา

ส่วนลำดับการเกิดของบุตรผู้วิจัยได้ควบคุมโดยการศึกษาเฉพาะบุตรคนแรก ส่วนความรู้ความเข้าใจของบิดามารดาเกี่ยวกับพัฒนาการทารก และ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตรนั้นผู้วิจัยได้ควบคุมโดยใช้วิธีการทางสถิติ กล่าวคือใช้คะแนนความรู้ฯ คะแนนพฤติกรรมฯ และ คะแนนพัฒนาการก่อนการทดลอง (Pretest) เป็นคะแนนปรับแก้คะแนนความรู้ฯ คะแนนพฤติกรรมฯ และ คะแนนพัฒนาการหลังการทดลอง (Posttest)

3. บทบาทหรือพฤติกรรมของบิดามารดาในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก

บทบาทที่สำคัญของบิดามารดาที่พึงมีต่อบุตรในด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรนั้น ไรสกาพรรณ รัตน์ย (2532 : คำนำ, 53 - 57)ได้แปลและเรียบเรียงจากหนังสือ "สองขวบปีแรกแห่งชีวิต" ไว้ว่า

บิดามารดามีความสำคัญต่อลูกในระยะขวบปีแรกแห่งชีวิต ปฏิกริยาตอบโต้จากลูกจะเพิ่มพูนขึ้นมาได้มากน้อยแค่ไหนย่อมขึ้นอยู่กับ การได้รับการกระตุ้นส่งเสริมจากบิดามารดา

การพัฒนาความสามารถในการสนใจ ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมของทารกนี้มิใช่เป็นของที่เกิดขึ้นมาได้เองตามอายุ แต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เป็นสำคัญ ผลการทดลองค้นคว้าพบว่าในระยะขวบปีแรกของชีวิตนั้น การดูแลใส่ใจ ปกป้องอาหาร ความรักและรอยยิ้ม การสัมผัส การเจรจาจากบิดามารดาต่อทารก รวมทั้งความสม่ำเสมอในการตอบสนองต่อเสียงร้องของทารก และสัญญาณอื่น ๆ ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปฏิกิริยาการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมของทารกเป็นอย่างมาก ยิ่งทารกแสดงความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมมากเท่าไรระดับความสามารถของสมองทารกจะสูงมากขึ้นไปด้วยจนถึงวัยสามขวบครึ่งตามมาตรฐานการวัดสติปัญญาของมหาวิทยาลัยแอสตันพอร์ต และยังทารกได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ มากเท่าไรทารกก็ยิ่งอยากรู้อยากเห็นเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น การได้ฝึกหัดสัมผัสและการได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ นั้นช่วยให้ทารกรู้จักจำแนกกิจกรรมเหล่านั้นจากตัวเอง จนกว่าจะรู้จักนำมาผสมผสานกับสิ่งที่ตนมองเห็นได้ในที่สุด ประสบการณ์ที่ได้พบเห็นแต่แรกเริ่มนั้นช่วยเตรียมทารกไว้สำหรับการและนิสัยที่ต่อเนื่องประสานกันเป็นอย่างดี อันเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบัน การขาดการกระตุ้นนับเป็นสิ่งที่น่าตกใจยิ่งนักสำหรับทารกที่กำลังเติบโตขึ้นมา อารมณ์ที่กำลังเจริญเติบโตของทารกต้องการการทำให้กำลังใจและการกระตุ้นมากเท่าเทียมกับที่ความเจริญเติบโตทางร่างกายนั้นต้องการอาหารและการพักผ่อนอย่างพอเพียง

นอกจากนี้เพ็ญศรี กาญจนยัษฐิติ (2530 : 74) ได้กล่าวถึงบทบาทของบิดามารดาในการส่งเสริมพัฒนาการของทารกไว้ว่าบิดามารดาควรส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย (อันได้แก่ การชักกล้ามเนื้อมัดเล็ก มัดใหญ่) และด้านสติปัญญา (อันได้แก่ ด้านภาษา และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า) ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ นี้กรมการแพทย์ร่วมกับองค์การยูนิเซฟและโรงพยาบาลเด็กตลอดจนโรงพยาบาลราชานุกูล (การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก. เทปวีดิทัศน์. ม.ป.ป.) ได้เรียบเรียงไว้ในเทปวีดิทัศน์ชุดการส่งเสริมพัฒนาการเด็กว่าการส่งเสริมพัฒนาการด้านการชักกล้ามเนื้อมัดเล็กได้แก่ การกระตุ้นให้ทารกขยับแขนขา หัดคว่ำ หัดจับของเล่น ด้านการชักกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ได้แก่ การกระตุ้นให้ทารกได้หัดยกศีรษะ ชันคอ ยกอก พลิกตัวคว่ำหงาย หัดนั่ง หัดทั้งน้ำหนักลงบนขาทั้งสองข้าง ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม ได้แก่ การกระตุ้นให้ทารกได้หัดหยิบขนมปังกรอบใส่ปากด้วยตนเอง ได้เล่นจ๊ะเอ๋ ได้ยิ้ม

หัวเราะ ได้พบปะผู้คนมากหน้าหลายตา ด้านการใช้ภาษา ได้แก่ การให้ทารกได้หัดออกเสียง อ้อแอ้พูดคุยได้รับฟังเสียงพูดหลาย ๆ ระดับเสียง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดรวมทั้งจากทฤษฎีพัฒนาการและแบบทดสอบพัฒนาการของเดนเวอร์ สรุปเป็นนิยามปฏิบัติการของพฤติกรรมบิตามารดาในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกดังนี้

พฤติกรรมของบิตามารดาในการส่งเสริมพัฒนาการ หมายถึง พฤติกรรมที่บิดาหรือมารดา ปฏิบัติต่อทารกในกิจวัตรประจำวัน 4 ด้าน ดังนี้คือ

ก. พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and Social) อันได้แก่ พฤติกรรมของบิดาและ/หรือมารดาที่ส่งเสริมการแสดงออกของบุตรและการปรับตัวของบุตรเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ตัวอย่าง เช่น การที่บิตามารดาเปิดโอกาสให้บุตรได้จับขนมปังกรอบใส่ปากเอง พูดคุยกับบุตรบ่อย ๆ อุ้มบุตรไปพบปะผู้คนอันได้แก่เพื่อนบ้านข้างเคียงหรือญาติมิตร เพื่อส่งเสริมให้ลูกมีพัฒนาการด้านสังคม และเมื่อผู้คนรอบข้างรวมทั้งบิดามารดาเองได้พูดคุยกับบุตรหยอกล้อบุตรบ่อย ๆ ก็จะทำให้บุตรมีอารมณ์ผ่อนคลายซึ่งจะสังเกตได้จากการหัวเราะของบุตร เป็นต้น

ข. พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor - Adaptive) อันได้แก่ พฤติกรรมของบิดาและ/หรือมารดาที่ส่งเสริมการมอง การใช้มือจับสิ่งของ และการเคี้ยว - การกลืนของบุตร ตัวอย่างเช่นการที่บิตามารดาใช้ของเล่นสีสดใสเขย่ามีเสียงกระตุ้นให้บุตรคว้าของเล่น พลิกตะแคงตัวมาคว้าของเล่น เป็นต้น

ค. พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (Gross Motor) อันได้แก่ พฤติกรรมของบิดาและ/หรือมารดาที่ส่งเสริมการนั่ง การยืน การคืบ การคลาน การคว่ำ การก้าวขา และการกระโดดของบุตร ตัวอย่างเช่น การที่บิตามารดาใช้มือสอดใต้รักแร้บุตรแล้วประคองให้ยืนบ่อย ๆ การให้บุตรนอนคว่ำบนที่นอนแล้วใช้ของเล่นสีสดใสและมีเสียงเขย่าล่อกล่อให้บุตรคืบตัวหรือกระดืบตัวมาคว้าของเล่น เป็นต้น

ง. พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้าน ภาษาและการได้ยิน (Language) อันได้แก่ พฤติกรรมของบิดาและ/หรือมารดาที่ส่งเสริมการฟังการออกเสียง การปฏิบัติตามคำสั่งของบุตร ตัวอย่างเช่น การที่บิตามารดาพูดคุยกับบุตรบ่อย ๆ โดยอุ้มบุตรไว้บนหน้าของบุตรห่างจาก

ใบหน้าบิดา มารดาประมาณ 2 คืบแล้วส่งเสียง "อา" ให้บุตรส่งเสียง "อา"ตาม ไม่ว่าจะสอนให้บุตรทำอะไรก็ตามบอกบุตรทุกครั้ง เช่น จ๊ะเอ๋ หม่ำ ๆ บ้ายบาย เป็นต้น

ซึ่งพฤติกรรมของบิดามารดาในการส่งเสริมพัฒนาการทารกนี้วัดได้จากแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

งานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมหรือบทบาทของบิดามารดามีผลต่อการพัฒนาการของทารกดังนี้

เมทซ์ (สุวดี ศรีเลนวัติ. 2530 : 49 ; อ้างอิงมาจาก Metzl. 1980 : 583 - 586) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสอนแม่ให้กระตุ้นพัฒนาการด้านภาษาแก่บุตรโดยการอุ้มบุตรช่วยจับบุตรให้เคลื่อนไหวพร้อมทั้งพูดคุยกับบุตรในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในแต่ละวันตลอดจนให้บุตรอยู่ใกล้ๆตัวเสมอขณะทำงานบ้าน และพูดคุยโต้ตอบกับบุตรขณะที่ลูกหัวเราะ ร้องให้ ยิ้ม หรือขณะที่เลี้ยงดู เช่น ขณะอาบน้ำ หรือป้อนอาหาร เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่าเด็กกลุ่มทดลองมีพัฒนาการภาษาก้าวหน้ากว่ากลุ่มควบคุม

ซีเจล (สุวดี ศรีเลนวัติ. 2530 : 49 - 50 ; อ้างอิงมาจาก Siegel. 1981 : 545 - 557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กซึ่งได้รับการเลี้ยงดูในบ้าน (ครอบครัว) ผลของการทดลองในพัฒนาการในวัยทารกสามารถบ่งชี้ถึงพัฒนาการด้านภาษาเมื่อเด็กอายุ 2 ปีได้ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาทั้งเด็กปกติและเด็กที่คลอดก่อนกำหนดจำนวน 148 รายโดยวัดพัฒนาการเด็กและวัดสิ่งแวดล้อมภายในครอบครัวซึ่งวัดเป็นช่วง ๆ เมื่อเด็กอายุได้ 4,8,12,18 เดือน และเมื่ออายุ 2 ปีได้วิเคราะห์รายละเอียดลงไปในเด็กที่มีพัฒนาการด้านการทำงานประสานกันระหว่างมือกับตา การจับต้องสิ่งของ ไม่ดีเมื่ออายุ 4 เดือนจะมีพัฒนาการด้านการเปล่งเสียงและการเลียนแบบไม่ดีตอนอายุ 6 และ 12 เดือนด้วย จากการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมในครอบครัวพบว่าการตอบสนองทางสังคมและการกระตุ้นการเรียนรู้ของทารกในช่วงแรกของชีวิตและการที่ในช่วงหลังของขวบปีแรกของทารกได้มีโอกาเล่นเครื่องเล่นที่กระตุ้นการเรียนรู้นั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา และทางภาษาให้ก้าวหน้าขึ้น

พรพิมล จันทะโสตถิ (2535 : ๗) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทารกระหว่างกลุ่มที่มารดาได้รับคำแนะนำกับกลุ่มที่มารดาไม่ได้รับคำแนะนำที่โรงพยาบาลแม่และเด็กศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 7 จังหวัดราชบุรี โดยประเมินค่า APGAR SCORE ของทารกแรกเกิดไว้แทนการวัดพัฒนาการก่อนการทดลอง ผลการทดลองพบว่ามารดากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการของทารกภายหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทารกกกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการทุกด้านสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาในหัวข้อที่ 3 นี้ทำให้ผู้วิจัยคาดว่าพฤติกรรมหรือบทบาทของบิดามารดาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมนั้นมีผลต่อพัฒนาการของทารกจึงตั้งสมมติฐานว่าพัฒนาการทารกหลังการทดลองของกลุ่มทดลองอันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดามารดาจะมีคะแนนพัฒนาการสูงกว่ากลุ่มควบคุม

4. การเรียนรู้และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรม

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงผลการให้ความรู้ แก่บิดามารดาที่มีต่อพัฒนาการของบุตรวัยทารกดังนั้นจึงมีเรื่องของ การเรียนรู้ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยจึงได้เสนอวรรณคดีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมไว้ ดังนี้

4.1 ความหมายของการเรียนรู้

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ดังนี้

ฮิลการ์ดและเบอาเวอร์ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2528 : 125 - 126 ; อ้างอิงมาจาก Hilgard and Bower. 1966) กล่าวว่า "การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์แต่มีใช้ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น สัญชาตญาณ วุฒิภาวะหรือจากการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวของร่างกาย เช่น ความเมื่อยล้า พิษของยา เป็นต้น

นอกจากนี้เรดแมน (Redman. 1976 : 92 - 98) ได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น

3 ประการ คือ

1. การเรียนรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้สามารถกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้ความคิด ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ความเข้าใจและ มโนทัศน์ (Concept) เพิ่มขึ้น สามารถที่จะนำไปประยุกต์แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ การเรียนรู้ประเภทนี้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการไม่รู้ให้เป็นรู้

2. การเรียนรู้เจตคติ (Attitude learning) เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับทางด้านอารมณ์ที่มีผลต่อการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ตนชอบหรือไม่ชอบ โดยเป็นการกำหนดคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ การเรียนรู้ประเภทนี้จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการไม่ชอบเป็นชอบและจากชอบเป็นไม่ชอบ

3. การเรียนรู้ทักษะในการปฏิบัติ (Learning of Psychomotor) เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะหรือความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่กระทำออกมา การเรียนรู้ประเภทนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่ไม่เป็นไปให้มีการทำเป็น

ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ในการที่จะให้บิดามารดาส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกได้ถูกต้องและเหมาะสมกับวัยนั้น จำเป็นต้องแก้ไขปัญหที่สำคัญคือการขาดความรู้ เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการบุตรดังกล่าวมาแล้ว ในบทที่ 1 ดังนั้นการสอนหรือการให้ความรู้แก่บิดามารดาจึงเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากการที่บุคคลมีความรู้จะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความรู้ และ พฤติกรรม (เพ็ญเพ็ญ จันทรชนะ . 2533 : 21)

4.2 งานวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรม

มีงานวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมดังนี้

เพ็ญเพ็ญ จันทรชนะ (2533 : 83) ได้ศึกษาถึงผลการสอนอย่างมีแบบแผนต่อพฤติกรรม การดูแลตนเองและภาวะสุขภาพในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง เนื่องจากการตั้งครรภ์ ผลการวิจัย พบว่า คะแนนพฤติกรรม的自我ดูแลตนเองของกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการสอนอย่างมี

แบบแผนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

กมลรัตน์ ศักดิ์สมบูรณ์ (2534 : 73) ได้ศึกษาถึงผลการให้ความรู้โดยการอภิปรายกลุ่ม ต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนน พฤติกรรมการปฏิบัติในการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05, .01$)

กุลชลี ภูมิรินทร์ (2535 : 47) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการดูแล สุขภาพกับพฤติกรรมการดูแลตนเองในเด็กวัยเรียนพบว่า ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองในเด็กวัยเรียน ($r = .4014$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ทั้งนี้กุลชลี ภูมิรินทร์ (2535 : 47) ได้อภิปรายผลการวิจัยไว้ว่าความรู้ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์รู้จักคิด พิจารณาตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ตลอดจนเกิดความคิด สร้างสรรค์ในการที่จะปฏิบัติพฤติกรรมที่ถูกต้อง (กุลชลี ภูมิรินทร์. 2535 : 47 ; อ้างอิงมาจาก จินตนา ยูนิพันธ์. 2527 : 31)

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่กล่าวมาสรุปว่า การเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรม ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าหลังจากที่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดามารดา ได้รับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกจากผู้วิจัยแล้วจะมีคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกสูงกว่าก่อนการทดลอง และจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาทั้งหมด ในบทที่ 2 นี้ทำให้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการทดลอง กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดามีคะแนนความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก สูงกว่าก่อนการทดลอง
2. หลังการทดลอง กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดามีคะแนนความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก สูงกว่ากลุ่มควบคุม
3. หลังการทดลอง กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดามีคะแนนพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก สูงกว่ากลุ่มควบคุม
4. หลังการทดลอง บุตรวัยทารกของกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดามีคะแนนพัฒนาการ สูงกว่ากลุ่มควบคุม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทดลองในภาคสนาม (Field - Experiment) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงผลของการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ แก่บิดา มารดา ต่อความรู้และพฤติกรรมของบิดามารดาและพัฒนาการของบุตรวัยทารกอายุตั้งแต่ 2 - 6 เดือน โดยดำเนินการวิจัยดังมีรายละเอียดแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. วิธีดำเนินการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ชาย หญิง อายุ 20 - 35 ปีซึ่งอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พร้อมบุตรคนแรกอายุ 2 เดือนซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติ กล่าวคืออยู่ในเกณฑ์ 90 % ของจำนวนเด็กไทยที่สามารถผ่านข้อทดสอบพัฒนาการของเดนเวอร์ได้ และนำบุตรคนนี้มารับวัคซีนที่โรงพยาบาลพุทธชินราชจังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคูบิดา - มารดา ที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 35 ปี พร้อมบุตรคนแรกอายุ 2 เดือน ซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติ กล่าวคืออยู่ในเกณฑ์ 90 % ของจำนวนเด็กไทยที่สามารถผ่านข้อทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์ได้ และนำบุตรคนนี้มารับวัคซีนที่โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2537 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2538 รวมทั้งสิ้น 48 ครอบครัว กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกและได้มาจากการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิน. 2534 : 154 - 155 ; เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. 2535 : 159 และ 160 ; Kerlinger. 1986 : 120) กล่าวคือ ขณะพาบุตรคนแรกอายุ 2 เดือนมารับวัคซีนในวันนั้นก็จะได้เป็นกลุ่มตัวอย่างทันทีโดยไม่ได้มีการนัดหมายล่วงหน้ามาก่อน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการจับคู่ (Matching) คุณสมบัติของกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคูบิดา - มารดาให้มีระดับการศึกษาอาชีพ และ รายได้ของครอบครัวต่อเดือนอยู่ในเกณฑ์ที่ใกล้เคียงกัน

ลักษณะและจำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม (มีหน่วยเป็นจำนวนครอบครัว)

ดังแสดงในตารางที่ 3

ตาราง 3 แสดงลักษณะและจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม

จำนวนครอบครัวในกลุ่มทดลอง			* จำนวนครอบครัวใน กลุ่มควบคุม
บิดาพร้อมบุตร	มารดาพร้อมบุตร	คู่มือบิดา-มารดาพร้อมบุตร	
12	12	12	12

- * ประกอบด้วย กลุ่มบิดาพร้อมบุตร จำนวน 4 ครอบครัว
 กลุ่มมารดาพร้อมบุตร จำนวน 4 ครอบครัว
 กลุ่มคู่มือบิดา - มารดาพร้อมบุตร จำนวน 4 ครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. เครื่องมือที่ใช้ก่อนการทดลอง ประกอบด้วย

- 1.1 แบบวัดพัฒนาการเด็กทารกวัย 2 เดือน ใช้แบบวัดพัฒนาการเด็กของ
เด็นเวอร์
- 1.2 แบบวัดความรู้ของบิดามารดาเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการบุตร ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบ่งเป็น 2 ชุดย่อยดังนี้
 - 1.2.1 แบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน
 - 1.2.2 แบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน

1.3 แบบวัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย

2 เดือน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

2.1 เอกสารคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการทารกวัย 2 - 6 เดือน เพื่อใช้ประกอบการสอนโดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ชุดดังนี้

2.1.1 เอกสารคู่มือพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการทารกวัย 2 - 4 เดือน

2.1.2 เอกสารคู่มือพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการทารกวัย 4 - 6 เดือน

2.2 แผนการสอนเพื่อให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 6 เดือน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ชุดย่อยดังนี้

2.2.1 แผนการสอนเพื่อให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน

2.2.2 แผนการสอนเพื่อให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง ประกอบด้วย

3.1 แบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ชุดย่อยดังนี้

3.1.1 แบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน

3.1.2 แบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน

3.2 แบบวัดพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือน ของบิดาและมารดาซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

3.3 แบบวัดพัฒนาการเด็กทารกวัย 6 เดือน ใช้แบบวัดพัฒนาการเด็กของ เดนเวอร์

รายละเอียดของเครื่องมือดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

แบบวัดพัฒนาการเด็กทารกวัย 2 - 6 เดือน

ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์ (Denver Development Screening Test หรือ DDST) ซึ่งสร้างโดย William K. Frankenberg และได้รับการแปลและปรับให้เหมาะสมกับเด็กไทยโดย พูลสุข สรียาภรณ์ และคนอื่นๆ (2532 : 1 - 63)

แบบทดสอบ DDST นี้ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบ ซึ่งประกอบด้วย ข้อทดสอบต่าง ๆ เรียงกันตามความสามารถของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี ข้อทดสอบเหล่านี้แบ่งออกตามพัฒนาการได้เป็น 4 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1.1 พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม (Personal - Social) ได้แก่ การแสดงออกของเด็กและการปรับตัวของเด็กเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

1.2 พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor - Adaptive) ได้แก่การมอง การใช้มือจับสิ่งของ

1.3 พัฒนาการด้านภาษาและการได้ยิน (Language) ได้แก่การพูด การฟัง และการปฏิบัติตามคำสั่ง

1.4 พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (Gross Motor) ได้แก่การนั่ง การยืน กระโดด

2. อุปกรณ์ทดสอบพัฒนาการ ประกอบด้วยเครื่องมือ 5 ชิ้น คือ

2.1 ไหมพรมสีแดง 1 กลุ่ม

2.2 ขนมหั้กรอบ

2.3 บล๊อคขนาด 1 ลูกบาศก์นิ้ว จำนวน 3 อัน

2.4 กระดิ่งเล็กๆ 1 อัน (ค้ำมกระดิ่งต้องมีขนาดเล็กเพื่อให้เด็กกำได้ขนาดไม่ใหญ่กว่าแห่งดินสอ)

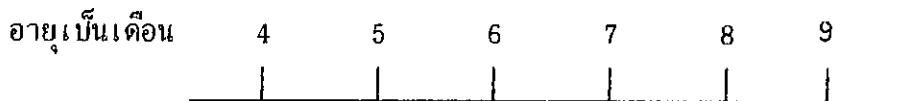
2.5 เบาะรองนอนสำหรับเด็กทารก

ขั้นตอนในการวัดพัฒนาการ

1. ชี้แจงให้บิดา มารดา เข้าใจว่าการวัดพัฒนาการนี้เป็นการวัดพัฒนาการทั้ง 4 ด้านซึ่งเด็กจะไม่สามารถทำได้ทุกอย่างที่ให้ทำ ถ้าระหว่างการทดสอบบิดามารดามีท่าทีกังวลใจจะอธิบายชี้แจงทันที
2. ทดสอบเด็กของแต่ละด้านและแต่ละอายุตามรายละเอียดในแผ่นแบบทดสอบพัฒนาการเด็กของเคนเวอร์ซึ่งแสดงไว้ในภาคผนวก ก.
3. บันทึกพัฒนาการที่วัดได้ลงในแผ่นแบบทดสอบพัฒนาการดังกล่าว

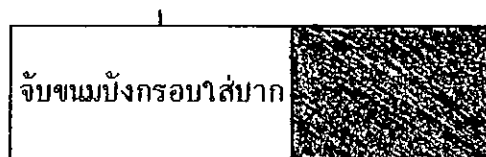
เกณฑ์การให้คะแนน

เนื่องจากด้านบนของแบบทดสอบเรียงไปตามแนวนอนเป็นตารางแสดงอายุ หน่วยเป็นเดือนเริ่มจาก 1 - 24 เดือนแล้วเริ่มเป็นปีตั้งแต่ 2 1/2 ปี - 6 ปี ข้อทดสอบแต่ละอันจะแสดงในรูปของแท่งสี่เหลี่ยมซึ่งวางนอนขนานระหว่างตารางแสดงอายุ โดยแสดงอัตราร้อยละตั้งแต่ 25, 50, 75, 90, ของเด็กปกติที่สามารถทำแบบทดสอบดังกล่าวได้ (ดังรูปข้างล่าง)

ร้อยละของเด็กปกติ

ที่สามารถทำได้ → 25 % 50 % 75 % 90 %

ในวิธีทดสอบข้างบนที่ว่า "จับขนมปังกรอบใส่ปาก" ทางด้านซ้ายมือสุดของแท่งสี่เหลี่ยมมีตัวเลข 25 % อยู่หมายความว่าร้อยละ 25 ของเด็กปกติสามารถจับขนมปังกรอบใส่ปากได้เองเมื่ออายุ 4 เดือนกว่า เครื่องหมายขีดอยู่ตรง 50 % หมายความว่า ร้อยละ 50 ของเด็กปกติ

สามารถจับนมบั้งกรอบใส่ปากได้เองเมื่ออายุ 5 เดือนกว่า ด้านซ้ายมือที่ระบายที่บอกให้ทราบว่า ร้อยละ 75 ของเด็กปกติสามารถจับนมบั้งกรอบใส่ปากได้เองเมื่ออายุ 6.5 เดือน และตรงขอบ ด้านขวาสุดของแท่งสี่เหลี่ยมบอกให้ทราบว่าร้อยละ 90 ของเด็กปกติที่สามารถจับนมบั้งกรอบใส่ปาก ได้เองเมื่ออายุ 8 เดือนกว่า ข้อทดสอบต่างๆบรรจุไว้ด้วยวิธีเดียวกันนี้ทุกข้อในแบบทดสอบ

เพื่อสะดวกในการเปรียบเทียบพัฒนาการบุรุษทารกของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 4 กลุ่ม ผู้วิจัยจึงตั้งเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

1. ผู้ที่สามารถผ่านข้อทดสอบบริเวณ 90 % ของจำนวนเด็กไทยที่สามารถผ่าน ข้อทดสอบนี้ ได้ 1 คะแนน
2. ผู้ที่สามารถผ่านข้อทดสอบบริเวณ 75 % ของจำนวนเด็กไทยที่สามารถผ่าน ข้อทดสอบนี้ ได้ 2 คะแนน
3. ผู้ที่สามารถผ่านข้อทดสอบบริเวณ 50 % ของจำนวนเด็กไทยที่สามารถผ่าน ข้อทดสอบนี้ ได้ 3 คะแนน
4. ผู้ที่สามารถผ่านข้อทดสอบบริเวณ 25 % ของจำนวนเด็กไทยที่สามารถผ่าน ข้อทดสอบนี้ ได้ 4 คะแนน

การสร้างแบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษทารก

ลักษณะทั่วไปประกอบด้วย ข้อคำถามปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

ตัวอย่าง

0. ข้อใดถูกต้องที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการทรงตัวให้กับลูกวัย 4 เดือน

ก. จัดบ้านให้โล่งแล้วปล่อยให้ลูกได้หัดกระดืบตัวหรือคืบตัวบ่อยๆ เพื่อให้กล้ามเนื้อ

แข็งแรง

ข. เปิดโทรทัศน์ให้ลูกดูการแข่งขันฟุตบอลโลก เพื่อให้ลูกได้ฟังเสียง และเห็น

ภาพคนเตะฟุตบอล หรือคนวิ่ง ในจอโทรทัศน์

ค. ให้ลูกหัดนั่งเก้าอี้หัดเดินสำหรับเด็ก

ง. พยายามให้ลูกยืนขึ้นบ่อย ๆ และประคองไว้เมื่อลูกถิ่บตัวขึ้นจากพื้น

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ผู้ตอบถูก (คือ ตอบข้อ ง) ได้ 1 คะแนน
2. ผู้ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 คำตอบได้ 0 คะแนน

วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุคลิกภาพ

วิทยากร

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดเนื้อหาโดยการสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อแบ่งสัดส่วนของเนื้อหาให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน
3. สร้างแบบวัดความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุคลิกภาพ
4. นำแบบวัดที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษาซึ่งผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวประกอบด้วย
 - 4.1 รศ. ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ
 - 4.2 ดร.นิยะดา จิตต์จรัส ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ
 - 4.3 ผศ.ประณต เต่าจิม ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ
5. นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญมาแล้วไปทดลองใช้กับบิดามารดาและคู่บิดามารดาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
6. นำแบบทดสอบที่ได้จากการทดลองใช้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิด ไม่ตอบ หรือ ตอบมากกว่า 1 ข้อ ให้ 0 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (D) โดยใช้เทคนิค 50 % กลุ่มสูง กลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 180 - 181) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .2 ขึ้นไปได้จำนวน 22 ข้อ

7. นำแบบทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีแบ่งครึ่งข้อคู่ข้อคี่ (Split - half)
(ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 166) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78

แบบวัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัย 2 เดือน และ 3 - 6 เดือน

ลักษณะทั่วไป เป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ และ 21 ข้อ
ตามลำดับซึ่งถามบิดามารดาว่าได้เคยปฏิบัติพฤติกรรมที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของลูกมากน้อย
เพียงใดโดยให้ตอบว่าเคย หรือไม่เคยปฏิบัติ และถ้าปฏิบัติ ได้ปฏิบัติทุกวันหรือไม่

ตัวอย่าง

พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ	การปฏิบัติต่อลูก			
	ทุกวัน	เกือบทุกวัน	เป็นบางวัน	ไม่เคยปฏิบัติ
ด้านภาษาและการได้ยินของทารก วัย 2 เดือน 0. เมื่อลูกอายุ 2 เดือนบิดามารดา อุ้มลูกมองหน้าลูกแล้วส่งเสียง " อา " ให้ลูกมองปากแล้วส่งเสียง "อา" ตาม				

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ผู้ที่ตอบว่า ปฏิบัติทุกวัน ได้ 3 คะแนน
2. ผู้ที่ตอบว่า ปฏิบัติเกือบทุกวัน ได้ 2 คะแนน
3. ผู้ที่ตอบว่า เป็นบางวัน ได้ 1 คะแนน
4. ผู้ที่ตอบว่า ไม่เคยปฏิบัติ ได้ 0 คะแนน

วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการ

บุตรวัย 2 เดือน และ 6 เดือน

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดเนื้อหาโดยการสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อแบ่งสัดส่วนของเนื้อหาให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านตามแบบวัดพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์
3. สร้างแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก
4. นำแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมฯ ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงในเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษาซึ่งผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวประกอบด้วย
 - 4.1 รศ. ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ
 - 4.2 ดร.นิยะดา จิตต์จรัส ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ
 - 4.3 ผศ.ประณต คำฉิม ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ
5. นำแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมฯ ที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญมาแล้วไปทดลองใช้กับบิดามารดาและคู่บิดามารดาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
6. นำแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมฯ ที่ได้จากการทดลองใช้มาตรวจหาค่าคะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธีการของการแจกแจงที่ตั้ง (t-distribution) โดยแบ่งกลุ่มที่ได้ให้นำหนักคะแนนสูงออกมา 25 % เป็นกลุ่มสูง และกลุ่มที่

ได้นำหนักคะแนนต่ำออกมา 25 % เป็นกลุ่มต่ำ แล้วคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ยและคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละกลุ่มและแทนค่าในสูตร โดยค่า t ที่ได้จะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 1.75 จึงจะใช้ได้ (ลิวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 185) ได้ข้อสังเกตพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน จำนวน 9 ข้อ และ ข้อสังเกตพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือนจำนวน 21 ข้อ

7. นำแบบทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α -Coefficient) (ลิวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 170) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน เท่ากับ .82 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือน เท่ากับ .88

แผนการสอน

ลักษณะทั่วไปประกอบด้วย เนื้อหา วิธีการสอนซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ครั้ง ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละครั้งประมาณ 2 ช.ม. รวมทั้งสิ้น 4 ช.ม.

อุปกรณ์การสอน เทปวีดิทัศน์การส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด - 6 ปี เด็กจริง ตุ๊กตาเด็ก เอกสารคู่มือส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน และเอกสารคู่มือส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน (แผนการสอนฉบับสมบูรณ์ที่ภาคผนวก ค)

การจัดทำเอกสารคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน , วัย 2 - 6 เดือน

และแผนการสอน

มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำความรู้ที่ได้จากข้อ 1 มาสร้างเอกสารคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน , 4 - 6 เดือน และ แผนการสอน.

3. นำเอกสารคู่มือและแผนการสอนดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจซึ่งผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวประกอบด้วย

3.1 น.พ.วิโรจน์ กิจจาวิจิตร แผนกกุมารเวช ร.พ.พุทธชินราช จ.พิษณุโลก

3.2 ผศ. ดร. พงศ์ คำ ดิลกสกุลชัย ภาควิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพฯ

3.3 รศ. ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ

3.4 ดร.นิยะดา จิตต์จรัส ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ

3.5 ผศ.ประภา คำฉิม ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ

4. นำเอกสารคู่มือและแผนการสอนที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญนั้นมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างเนื้อหาในคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือนและ 4 - 6 เดือน หัวข้อการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของบุตรอายุ 4 เดือน

0. ส่งเสริมการทรงตัวของขาทั้ง 2 ข้าง (การฝึกหัดตั้งน้ำหนักลงบนขาทั้งสองข้าง)

โดยใช้มือสอตาได้รักแร้ทั้ง 2 ข้างของลูกพุงไยขึ้นและให้เท้าแตะพื้น ลูกจะใช้เท้ายันพื้นและ
ขยับขาทำอย่างนี้บ่อย ๆ เพื่อฝึกการเคลื่อนไหวบริเวณกล้ามเนื้อขาและการทรงตัว (คู่มือฉบับ
สมบูรณ์ให้ดูที่ภาคผนวก ข)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทดลองในภาคสนาม (Field Experiment) โดยใช้วิธี
ดำเนินการวิจัยแบบที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแบบสุ่ม มีการสอบก่อนและสอบหลังการทดลอง
(Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.
2531 : 67) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงแบบแผนการทดลอง (Randomized Control - Group Pretest -
Posttest Design)

กลุ่มตัวอย่าง	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
ER1	T1	X	T2
ER2	T1	X	T2
ER3	T1	X	T2
CR	T1	-	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

- ER1 แทน กลุ่มทดลองที่เป็นกลุ่มบิดาพร้อมบุตรวัยทารก
- ER2 แทน กลุ่มทดลองที่เป็นกลุ่มมารดาพร้อมบุตรวัยทารก

ER3	แทน	กลุ่มทดลองที่เป็นกลุ่มคู่อภิบาลมารดาพร้อมบุตรวัยทารก
CR	แทน	กลุ่มควบคุมซึ่งมีทั้งกลุ่มบิดา กลุ่มมารดาและกลุ่มคู่อภิบาลมารดา พร้อมบุตรวัยทารกทุกกลุ่มในจำนวนที่เท่ากัน
T1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
T2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง
X	แทน	การได้รับการสอนเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก
-	แทน	การสอนของกลุ่มควบคุม (ซึ่งหมายถึงไม่มีการการสอน)

การดำเนินการทดลอง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทดลองในภาคสนาม (Field Experiment) ซึ่งมีการทดสอบก่อนการทดลอง ทำการทดลอง และ ทดสอบหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้มาแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2534 : 154 - 155 ; เพชรน้อย สิงห์ช้างชัย. 2535 : 159 - 160 ; Kerlinger. 1986 : 120) กล่าวคือครอบครัวใดที่พบบุตรคนแรกอายุ 2 เดือนซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติมารับวัคซีนในวันนั้นและบิดามารดาของบุตรคนดังกล่าวมีอายุระหว่าง 20 - 35 ปี ก็จะได้เป็นกลุ่มตัวอย่างทันทีโดยไม่ได้มีการนัดหมายล่วงหน้ามาก่อน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจึงมาไม่พร้อมกัน อย่างไรก็ตามแต่ละหน่วยของกลุ่มตัวอย่างก็จะได้รับการทดลอง เท่าเทียมกันทุกหน่วยซึ่งวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นทดสอบก่อนการทดลอง มีการดำเนินการดังนี้

1.1 วัดพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน

1.2 วัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือนใน

กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่อภิบาล - มารดา และ กลุ่มควบคุมพร้อมบุตรวัยทารกทุกกลุ่มโดยใช้แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน (Pretest พฤติกรรมของบิดามารดา)

เมื่อกลุ่มตัวอย่างพาบุตรมารับวัคซีนขณะบุตรอายุ 2 เดือน)

1.3 วัดความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน
ในกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่มือบิดา - มารดา และกลุ่มควบคุม (Pretest ความรู้ ครั้งที่ 1
เมื่อกลุ่มตัวอย่างพาบุตรมารับวัคซีนขณะบุตรอายุ 2 เดือน)

1.4 วัดความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน
ในกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่มือบิดา - มารดา และกลุ่มควบคุม (Pretest ความรู้ ครั้งที่ 2
เมื่อกลุ่มตัวอย่างพาบุตรมารับวัคซีนขณะบุตรอายุ 4 เดือน)

2. ขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.1 การสอนครั้งที่ 1 (เมื่อกลุ่มตัวอย่างพาบุตรมารับวัคซีนขณะบุตรอายุ 2 เดือน)
ผู้วิจัยสอนเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน แก่กลุ่มบิดา
กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่มือบิดา - มารดา

ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการสอน

2.2 การสอนครั้งที่ 2 (เมื่อกลุ่มตัวอย่างพาบุตรมารับวัคซีนขณะบุตรอายุ 4 เดือน)
ผู้วิจัยสอนเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน แก่กลุ่มบิดา
กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่มือบิดา - มารดา

ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการสอน

3. ขั้นตอนการทดสอบหลังการทดลอง มีการดำเนินการดังนี้

3.1 ประมาณ 30 นาทีหลังจากการสอนครั้งที่ 1 ผู้วิจัยทดสอบวัดความรู้ด้าน
การส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน ของกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่มือบิดามารดา
และกลุ่มควบคุม (Posttestความรู้ ครั้งที่ 1 ขณะบุตรอายุ 2 เดือน)

3.2 ประมาณ 30 นาทีหลังจากการสอนครั้งที่ 2 ผู้วิจัยทดสอบวัดความรู้ด้าน
การส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน ของกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่มือบิดามารดา
และกลุ่มควบคุม (Posttestความรู้ ครั้งที่ 2 บุตรอายุ 4 เดือน)

3.3 เมื่อบุตรอายุ 6 เดือน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดิมหาบุตรมารอรับวัดขึ้นตามนัด
ผู้วิจัยทดสอบหลังการทดลอง โดยแบ่งเป็นดังนี้

- 3.3.1 วัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย
3 - 6 เดือนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มดังกล่าว (Posttest พฤติกรรมฯ)
- 3.3.2 วัดพัฒนาการบุตรวัย 6 เดือนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม
ดังกล่าวและบันทึกไว้

ดำเนินการตามข้อ 1 - 3 ทุกวันจนได้จำนวนครอบครัวของแต่ละกลุ่มตัวอย่างครบ
ตามจำนวนในตาราง 3

ขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินการทดลองนี้สรุปเป็นแผนภูมิในหน้าถัดไป

หมายเหตุ

การคิดคะแนนความรู้ฯ และ พฤติกรรมฯ ในกลุ่มคู่บิดาบิดา - มารดาได้มาโดยนำ
คะแนนของบิดาบวกกับคะแนนของมารดาแล้วหารด้วย 2 ผลที่ได้ออกมาจะเป็นคะแนนของ 1
ครอบครัว

ประชากรได้แก่ชาย หญิง อายุ 20-35 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกพร้อมบุตรคนแรก อายุ 2 เดือนซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติมารับวัคซีนที่โรงพยาบาลพุทธชินราชจังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

กลุ่มตัวอย่างได้แก่กลุ่มบิดา มารดา และ คู่บิดา-มารดาอายุตั้งแต่ 20 - 35 ปีพร้อมบุตรคนแรกอายุ 2 เดือน ซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติและนำบุตรคนแรกมารับวัคซีนที่โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งสิ้น 48 ครอบครัว ซึ่งอาศัยอยู่ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างเดือน ธันวาคม 2537 - พฤษภาคม 2538

Matching

ระดับการศึกษา
อาชีพ
ฐานะทางเศรษฐกิจ

กลุ่มบิดา	กลุ่มมารดา	กลุ่มคู่บิดา-มารดา	กลุ่มควบคุม
Pretest ครั้งที่ 1 1. วัดพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน 2. วัดพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน 3. วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน	Pretest ครั้งที่ 1 1. วัดพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน 2. วัดพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน 3. วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน	Pretest ครั้งที่ 1 1. วัดพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน 2. วัดพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน 3. วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน	Pretest ครั้งที่ 1 3. วัดพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน 1. วัดพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน 2. วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน
↓	↓	↓	↓
สอนครั้งที่ 1 สอนบิดาเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน	สอนครั้งที่ 1 สอนมารดาเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน	สอนครั้งที่ 1 สอนคู่บิดา-มารดาเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน	ไม่สอน
↓ 30 นาทีหลังสอน	↓ 30 นาทีหลังสอน	↓ 30 นาทีหลังสอน	↓
Posttest ครั้งที่ 1 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน	Posttest ครั้งที่ 1 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน	Posttest ครั้งที่ 1 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน	Posttest ครั้งที่ 1 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน
↓ 2 เดือน	↓ 2 เดือน	↓ 2 เดือน	↓ 2 เดือน
Pretest ครั้งที่ 2 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน	Pretest ครั้งที่ 2 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน	Pretest ครั้งที่ 2 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน	Pretest ครั้งที่ 2 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน
↓	↓	↓	↓
สอนครั้งที่ 2 สอนบิดาเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน	สอนครั้งที่ 2 สอนมารดาเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน	สอนครั้งที่ 2 สอนคู่บิดา-มารดาเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน	ไม่สอน
↓ 30 นาทีหลังสอน	↓ 30 นาทีหลังสอน	↓ 30 นาทีหลังสอน	↓
Posttest ครั้งที่ 2 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน	Posttest ครั้งที่ 2 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน	Posttest ครั้งที่ 2 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน	Posttest ครั้งที่ 2 -วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน
↓ 2 เดือน	↓ 2 เดือน	↓ 2 เดือน	↓ 2 เดือน
Posttest ครั้งที่ 3 1. วัดพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือน 2. วัดพัฒนาการบุตร (อายุ 6 เดือน)	Posttest ครั้งที่ 3 1. วัดพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือน 2. วัดพัฒนาการบุตร (อายุ 6 เดือน)	Posttest ครั้งที่ 3 1. วัดพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือน 2. วัดพัฒนาการบุตร (อายุ 6 เดือน)	Posttest ครั้งที่ 3 1. วัดพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือน 2. วัดพัฒนาการบุตร (อายุ 6 เดือน)

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพประกอบ 4. แผนภูมิแสดงขั้นตอนการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละวัน

[illegible]

FIND BLM

✓ หมายถึง จำแนกครอบครัวที่ได้รับบริการ

- วัตถุประสงค์การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพบุตรีวัย 2 เดือน
- วัตถุประสงค์การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพบุตรีวัย 2-5 เดือน
- วัตถุประสงค์การอบรมวัย 2 เดือน

๒๒ หมายถึง จำแนกย่อยกว่าที่ได้รับทราบ

- - สอบเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการตัววัย 2-4 เดือน
- - Posttest ครั้งที่ 1 วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการตัววัย 2-4 เดือน

๙ หมายถึง จำนวนครอบครัวที่ได้รับบริการ

- วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุคลวัย 4-8 เดือน
- สัมภาษณ์การส่งเสริมพัฒนาการบุคลวัย 4-6 เดือน
- Posttest ครั้งที่ 2 วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุคลวัย 4-6 เดือน

๐ หมายถึง จำนวนครอบครัวที่ได้รับการ Posttest ครั้งที่ 2

- วัตถุประสงค์กรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษ 3-6 เดือน
วัตถุประสงค์กรรมการบุรุษวัย 6 เดือน

2. WILK 2

เนื่องจาก ร.พ. พุทธชินราชให้บริการจิตเวช

ใบวิจัยังค์การแฉะว้มพทห้สข้งปายจ้งได้วางแบบ

การพลองและเก็บข้อมูลตามวันและเวลาดังกล่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการรวบรวมข้อมูลได้ครบตามต้องการแล้ว ทำการตรวจคะแนนและลงรหัสเตรียมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องสมองกล (Computer) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC + SPSS FOR WINDOW (Statistical Package for the Social Sciences /personal computer) (ธวัชชัย งามสันติวงศ์. 2538 : 256 - 274) ดังต่อไปนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติที่ใช้ในการรายงานข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรได้แก่

1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)

1.2 หาค่าความแปรปรวนของคะแนน (Variance)

2. ค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตร 50 % กลุ่มสูงกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้วิธีแบ่งครึ่งฉบับ

(Split - half)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 การวิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่ม (ทดสอบสมมติฐานข้อ 1) โดยใช้สูตร t-test for dependent Sample

3.2 วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา ใช้สถิติ One - way ANOVA

3.3 วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยภายหลังการทดลองเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา (ทดสอบสมมติฐานข้อ 2, 3 และ 4) ใช้สถิติ One - way ANCOVA โดยใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม

3.4 การวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้ Studentized q - statistic แบบ Newman - keuls Method เมื่อพบว่าค่า F (สมมติฐานข้อ 2 , 3 และ 4) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เข้าใจตรงกันในการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

k	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
n	แทน	จำนวนรอบครัวในแต่ละกลุ่มตัวอย่างซึ่งเท่ากันทุกกลุ่ม
N	แทน	จำนวนรอบครัวทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	degree of freedom
SS	แทน	Sum of Square
MS _b	แทน	ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่มที่ปรับค่าแล้ว
MS _w	แทน	ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่มที่ปรับค่าแล้ว
F	แทน	ค่าสถิติที่พิจารณาใน F-distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่พิจารณาใน t-distribution
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
q	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
MS _{error}	แทน	ค่าประมาณความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน
*	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลำดับขั้นการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอนตามตัวแปรตามที่ศึกษาดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับพัฒนาการบุตรวัยทารก

ทั้งนี้รายละเอียดของผลการวิจัยแต่ละตอนจะนำเสนอโดยมีหัวข้อย่อยของทุกตอนเหมือนกันดังนี้คือ

1. ค่าสถิติพื้นฐาน
2. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)
3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA)
4. ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ เมื่อค่าของการ

วิเคราะห์ความแปรปรวนมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยวิธี Newman Keuls

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก

ตาราง 5 แสดงค่าสถิติพื้นฐานก่อนและหลังการทดลองของคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม

คะแนนความรู้ของบิดามารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร วัยทารก	n	$\bar{X}$		SD	
		ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง
กลุ่มบิดา	12	10.5000	16.0000	1.624	1.206
กลุ่มมารดา	12	10.6667	16.7500	1.614	1.055
กลุ่มคู่บิดา-มารดา	12	10.3750	16.1667	1.494	1.115
กลุ่มควบคุม	12	10.6250	10.5833	1.721	1.717

ตาราง 6 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิตามารดาด้านการส่งเสริม
พัฒนาการบุตรวัยทารกก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม โดยใช้ One-way ANOVA

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	.6250	.2083	.0799
ภายในกลุ่ม	44	114.7917	2.6089	
รวมทั้งหมด	47	115.4167		

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิตามารดาด้านการส่งเสริม
พัฒนาการบุตรวัยทารกก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มไม่แตกต่างกัน

ตาราง 7 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มโดยใช้ t-test for Dependent Sample ($n = 12$)

คะแนนความรู้ของบิดามารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร วัยทารก	n	$\bar{X}$		SD		t
		ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	
กลุ่มบิดา	12	10.5000	16.0000	1.624	1.206	8.85**
กลุ่มมารดา	12	10.6667	16.7500	1.614	1.055	10.43**
กลุ่มคู่บิดา-มารดา	12	10.3750	16.1667	1.494	1.115	10.83**
กลุ่มควบคุม	12	10.6250	10.5833	1.721	1.717	-.13

$$t(.01, 11) = 2.718$$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่าหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลอง (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดามารดา) สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1

ตาราง 8 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลองระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม โดยใช้ One-way ANCOVA โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ ก่อนการทดลองจากแบบวัดความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกเป็นตัวแปรร่วม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	299.904	99.968	60.863**
ภายในกลุ่ม	43	70.628	1.643	
รวมทั้งหมด	46	372.750	7.931	

** $p < .01$

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่าหลังการทดลอง มีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 1 คู่ที่มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์ที่ได้จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อไปด้วยวิธี Newman Keuls

ตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลองระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มโดย
ใช้ Newman Keuls

กลุ่มตัวอย่าง (คะแนนเฉลี่ย)	ค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ของแต่ละกลุ่ม			
	กลุ่มควบคุม	กลุ่มบิดา	กลุ่มคู่ บิดา-มารดา	กลุ่มมารดา
กลุ่มควบคุม	-	5.4392**	5.6014**	6.1592**
กลุ่มบิดา		-	0.1622	0.7200
กลุ่มคู่บิดา-มารดา			-	0.5578
กลุ่มมารดา				-

** $p < .01$

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่าหลังจากการทดลอง คะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลองทุกกลุ่มทั้งกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดา สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 สำหรับคู่อื่นๆ นอกเหนือจากนี้ผลการเปรียบเทียบพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก

ตาราง 10 แสดงค่าสถิติพื้นฐานก่อนและหลังการทดลองของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม

คะแนนพฤติกรรมของบิดามารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร วัยทารก	n	$\bar{X}$		SD	
		ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง
กลุ่มบิดา	12	11.4167	50.5833	2.5391	6.7212
กลุ่มมารดา	12	12.2500	53.7500	4.7122	5.9257
กลุ่มคู่บิดา-มารดา	12	12.5000	57.0833	1.8829	3.2039
กลุ่มควบคุม	12	12.8333	30.1667	1.5859	7.2967

หมายเหตุ ในที่นี้จะไม่มีการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดามารดาฯ ก่อนและหลังการทดลอง ทั้งนี้เพราะคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดามารดาฯ ก่อนและหลังการทดลองได้จากการวัดในลักษณะที่ต่างกัน อันเนื่องมาจากวัยของบุตรในกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน

ตาราง 11 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ One-way ANOVA

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	13.167	4.389	.506
ภายในกลุ่ม	44	381.833	8.678	
รวมทั้งหมด	47	395.000		

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่าก่อนการทดลอง กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ One-way ANCOVA โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองจากแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกเป็นตัวแปรร่วม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	5307.316	1769.105	48.897**
ภายในกลุ่ม	43	1555.735	36.180	
รวมทั้งหมด	46	6864.479	146.053	

** $p < .01$

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่าหลังการทดลอง มีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 1 คู่ที่มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์ที่ได้จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อไปด้วยวิธี Newman Keuls

ตาราง 13 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่หลังการทดลองของคะแนนเฉลี่ย
พฤติกรรม การส่งเสริมพัฒนาการบุคลิกภาพของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้
Newman Keuls

กลุ่มตัวอย่าง	ค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ของแต่ละกลุ่ม			
	กลุ่มควบคุม	กลุ่มบิดา	กลุ่มมารดา	กลุ่มคู่บิดา-มารดา
กลุ่มควบคุม	-	20.3513**	23.6920**	27.0036**
กลุ่มบิดา		-	3.3407	6.6523*
กลุ่มมารดา			-	3.3116
กลุ่มคู่บิดา - มารดา				-

* $P < .05$

** $p < .01$

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่าหลังจากการทดลอง คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุคลิกภาพของกลุ่มทดลองอันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดาแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุคลิกภาพของกลุ่มคู่บิดา - มารดา แตกต่างจากกลุ่มบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับคู่อื่นๆ นอกเหนือจากนี้ผลการเปรียบเทียบพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับพัฒนาการบุตรวัยทารก

ตาราง 14 แสดงค่าสถิติพื้นฐานก่อนและหลังการทดลองของคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม

คะแนนพัฒนาการบุตร วัยทารกของกลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}$		SD	
		ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง
กลุ่มบิดา	12	7.6667	25.7500	1.8257	1.5448
กลุ่มมารดา	12	7.6667	26.2500	1.6697	2.0057
กลุ่มคู่บิดา-มารดา	12	7.5000	27.0000	0.9045	2.1532
กลุ่มควบคุม	12	7.6667	22.5000	0.6513	4.7530

หมายเหตุ ในที่นี้จะไม่มีการ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรก่อนและหลังการทดลอง ทั้งนี้เพราะคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรก่อนและหลังการทดลองได้จากการวัดในลักษณะที่ต่างกัน อันเนื่องมาจากวัยของบุตรในกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน

ตาราง 15 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของบุตรวัยทารกก่อนการทดลอง
ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ One-way ANOVA

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	.250	.083	.045
ภายในกลุ่ม	44	81.000	1.841	
รวมทั้งหมด	47	81.250	1.729	

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่าก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรวัยทารก
ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มไม่แตกต่างกัน

ตาราง 16 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของบุตรวัยทารกหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ One-way ANCOVA โดยมีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	144.095	48.032	5.761 **
ภายในกลุ่ม	43	358.515	8.338	
รวมทั้งหมด	46	511.750	10.888	

** $p < .01$

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่าหลังการทดลอง มีบุตรวัยทารกของกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 1 คู่ ที่มีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์ที่ได้จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อไปด้วยวิธี Newman Keuls

ตาราง 17 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่หลังการทดลองของคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ Newman Keuls

กลุ่มตัวอย่าง	ค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ของแต่ละกลุ่ม			
	กลุ่มควบคุม	กลุ่มบิดา	กลุ่มมารดา	กลุ่มคู่บิดา-มารดา
กลุ่มควบคุม	-	3.2500 **	3.7500 **	4.5628 **
กลุ่มบิดา		-	0.5000	1.3128
กลุ่มมารดา			-	0.8128
กลุ่มคู่บิดา - มารดา				-

** $p < .01$

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่าหลังจากการทดลอง คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลองอันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4 สำหรับคู่อื่นๆ นอกเหนือจากนี้ผลการเปรียบเทียบพบว่าไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทดลองในภาคสนาม (Field - Experiment) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงผลของการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ แก่บิดา มารดา ต่อความรู้และพฤติกรรมของบิดามารดาและพัฒนาการของบุตรวัยทารกอายุตั้งแต่ 2 - 6 เดือน ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มอันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และกลุ่มควบคุม (เป็นกลุ่มผสม ประกอบด้วยกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา ในจำนวนที่เท่ากัน แต่ไม่ได้รับความรู้) ดังนั้นขั้นตอนและผลการศึกษาค้นคว้าดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก ระหว่างก่อนและหลังการทดลองของแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และกลุ่มควบคุม
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก หลังการทดลองระหว่างกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และกลุ่มควบคุม
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลองระหว่างกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และกลุ่มควบคุม
4. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลอง ของกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และ กลุ่มควบคุม

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการทดลอง กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดามีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก สูงกว่าก่อนการทดลอง
2. หลังการทดลอง กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดามีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก สูงกว่ากลุ่มควบคุม
3. หลังการทดลอง กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดามีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก สูงกว่ากลุ่มควบคุม
4. หลังการทดลอง บุตรวัยทารกของกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดามีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการ สูงกว่ากลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ชาย หญิง อายุ 20 - 35 ปีซึ่งอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พร้อมบุตรคนแรกอายุ 2 เดือนซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติ กล่าวคืออยู่ในเกณฑ์ 90 % ของจำนวนเด็กไทยที่สามารถผ่านข้อทดสอบพัฒนาการของเดนเวอร์ได้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดาที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 35 ปี พร้อมบุตรคนแรกอายุ 2 เดือนซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติ กล่าวคืออยู่ในเกณฑ์ 90 % ของจำนวนเด็กไทยที่สามารถผ่านข้อทดสอบพัฒนาการของเดนเวอร์ได้ และนำบุตรคนนี้มารับวัคซีนที่โรงพยาบาลพุทธชินราชจังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งสิ้น 48 ครอบครัว กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวตั้งครอบครัวอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก และได้มาโดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ขณะพาบุตรมารับวัคซีนที่โรงพยาบาลพุทธชินราชจังหวัดพิษณุโลก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. เครื่องมือที่ใช้ก่อนการทดลอง ประกอบด้วย

- 1.1 แบบวัดพัฒนาการเด็กทารกวัย 2 เดือนใช้แบบวัดพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์
- 1.2 แบบวัดความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบ่งเป็น 2 ชุดย่อยดังนี้
 - 1.2.1 แบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน
 - 1.2.2 แบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน
- 1.3 แบบวัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

- 2.1 เอกสารคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการทารกวัย 2 - 6 เดือน เพื่อใช้ประกอบการสอนโดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ชุดดังนี้
 - 2.1.1 เอกสารคู่มือพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการทารกวัย 2 - 4 เดือน
 - 2.1.2 เอกสารคู่มือพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการทารกวัย 4 - 6 เดือน
- 2.2 แผนการสอนเพื่อให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 6 เดือน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ชุดย่อยดังนี้
 - 2.2.1 แผนการสอนเพื่อให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน
 - 2.2.2 แผนการสอนเพื่อให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง ประกอบด้วย

3.1 แบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง
แบ่งเป็น 2 ชุดย่อยดังนี้

3.1.1 แบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน

3.1.2 แบบวัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน

3.2 แบบวัดพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือน

ของบิดาและมารดาผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

3.3 แบบวัดพัฒนาการเด็กทารกวัย 6 เดือน ใช้แบบวัดพัฒนาการเด็กของ
เดนเวอร์

การดำเนินการทดลอง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทดลองในภาคสนาม (Field Experiment) ซึ่งมีการทดสอบก่อนการทดลอง ทำการทดลอง และ ทดสอบหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้มาแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) กล่าวคือครอบครัวใดที่หาบุตรคนแรกอายุ 2 เดือนซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติมารับวัคซีนในวันนั้นและบิดามารดาของบุตรคนดังกล่าวมีอายุระหว่าง 20 - 35 ปี ก็จะได้เป็นกลุ่มตัวอย่างทันทีโดยไม่ได้มีการนัดหมายล่วงหน้ามาก่อน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจึงมาไม่พร้อมกัน อย่างไรก็ตามแต่ละหน่วยของกลุ่มตัวอย่าง ก็จะได้รับ การทดลองเท่าเทียมกันทุกหน่วย ซึ่งวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นทดสอบก่อนการทดลอง ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 วัดพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน

1.2 วัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน

ในกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และกลุ่มควบคุมพร้อมบุตรวัยทารกทุกกลุ่มโดยใช้

แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน (Pretest พฤติกรรมของ บิดามารดาฯ ขณะบุตรอายุ 2 เดือน)

1.3 วัดความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน ในกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และ กลุ่มควบคุม (Pretest ความรู้ของ บิดามารดาฯ ครั้งที่ 1 ขณะบุตรอายุ 2 เดือน)

1.4 วัดความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน ในกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และกลุ่มควบคุม (Pretest ความรู้ ครั้งที่ 2 ขณะบุตรอายุ 4 เดือน)

2. ขั้นทดลอง ดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 การสอนครั้งที่ 1 (เมื่อกลุ่มตัวอย่างพบบุตรมารับวัคซีนขณะบุตรอายุ 2 เดือน)

ผู้วิจัยสอนเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา

ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการสอน

2.2 การสอนครั้งที่ 2 (เมื่อกลุ่มตัวอย่างพบบุตรมารับวัคซีนขณะบุตรอายุ 4 เดือน)

ผู้วิจัยสอนเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดา

ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการสอน

3. ขั้นทดสอบหลังการทดลอง ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 หลังจากการสอนครั้งที่ 1 ประมาณ 30 นาที ผู้วิจัยทดสอบวัดความรู้ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน ของกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา-มารดา และกลุ่มควบคุม (Posttest ความรู้ของบิดามารดาฯ ครั้งที่ 1 ขณะบุตรอายุ 2 เดือน)

3.2 หลังจากการสอนครั้งที่ 2 ประมาณ 30 นาที ผู้วิจัยทดสอบวัดความรู้

ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 4 - 6 เดือน ของกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดามารดา และกลุ่มควบคุม (Posttestความรู้ของบิดามารดาฯ ครั้งที่ 2 บุตรอายุ 4 เดือน)

3.3 เมื่อบุตรอายุ 6 เดือน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดิมพบบุตรมารอรับวัคซีนตามนัด ผู้วิจัยทดสอบหลังการทดลอง โดยดำเนินการดังนี้

3.3.1 วัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มดังกล่าว (Posttest พฤติกรรมของบิดามารดาฯ ขณะบุตรอายุ 6 เดือน)

3.3.2 วัดพัฒนาการบุตรวัย 6 เดือนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ดังกล่าวและบันทึกไว้

ดำเนินการตามข้อ 1 - 3 ทุกวันจนได้จำนวนครอบครัวของแต่ละกลุ่มตัวอย่างครบ ตามจำนวนในตาราง 4 (หน้า 40)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามลำดับต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง ภายในกลุ่ม (ทดสอบสมมติฐานข้อ 1) โดยใช้สูตร t-test for dependent Sample (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535 : 176)

2. วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองเปรียบเทียบระหว่าง กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา ใช้สถิติ One - way ANOVA

3. วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยภายหลังการทดลองเปรียบเทียบระหว่าง กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา (ทดสอบสมมติฐานข้อ 2, 3 และ 4) ใช้สถิติ One - way ANCOVA โดยใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม

4. การวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้ Studentized q - tatistic แบบ Newman - keuls Method เมื่อพบว่าค่า F (สมมติฐานข้อ 2 , 3 และ 4) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคะแนนความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการ บุตรวัยทารก คะแนนพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก และคะแนนพัฒนาการบุตรวัยทารกระหว่างกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และกลุ่มควบคุม สรุปผลได้ดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลองของกลุ่มทดลองอันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดาสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1
2. คะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลองของกลุ่มทดลองอันได้แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองด้วยกัน อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดา พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิดา มารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวไม่แตกต่างกัน
3. คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก หลังการทดลองของกลุ่มทดลองอันได้แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองด้วยกันอันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดา พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มคู่บิดา - มารดาสูงกว่ากลุ่มบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง
4. คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรวัยทารกหลังการทดลองของกลุ่มทดลองอันได้แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดา สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองด้วยกันอันได้แก่

กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดา พบว่าจะแนจลี่ยพัฒนาการบุตรวัยทารก
ของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำ เสนอตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยซึ่งแบ่งเป็น
3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 : ความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก

1.1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริม
พัฒนาการบุตรวัยทารกก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง อันได้แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา
กลุ่มคู่บิดา - มารดา และ กลุ่มควบคุม ผลการวิจัยปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิดา
มารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลองทุกกลุ่ม (อันได้แก่กลุ่มบิดา
กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดา) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มควบคุม (อันได้แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา -
มารดา ที่ไม่ได้รับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก) มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ของ
บิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน
ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มทดลองได้รับความรู้ด้านการส่งเสริม
พัฒนาการบุตรวัยทารกจากผู้วิจัยแต่กลุ่มควบคุมไม่ได้รับความรู้ดังกล่าวซึ่งเรดแมน (Redman.
1976 : 92 - 98) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive
Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้สามารถกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้ความคิด ผู้เรียนจะได้รับ
ความรู้ ความเข้าใจ และมโนทัศน์ (Concept) เพิ่มขึ้น การเรียนรู้ประเภทนี้จะทำให้
เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการ "ไม่รู้" ให้เป็น "รู้" ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ พรพิมล
จันทร์เสถียร (2535 : 75) ที่ได้ศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ
ทารกของมารดาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภานันท์ เสถียรศรี (2536 : 131) ที่พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นงนุช มาบุตร (2532 : 85) ที่พบว่า ทักษะการตั้งสมมติฐานของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารกหลังการทดลองระหว่างกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่มือ - มารดา และกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารกหลังการทดลองของกลุ่มทดลองทุกกลุ่ม (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่มือ - มารดา) สูงกว่ากลุ่มควบคุม (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่มือ - มารดา ที่ไม่ได้รับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มทดลองได้รับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารก ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มทดลองได้ความรู้โดยผ่านสื่อประกอบหลายอย่างอันได้แก่ เทปวิดีโอ ตู๊กตาเด็ก และ เด็กจริง ซึ่งการสาธิตโดยใช้ตู๊กตาเด็กและเด็กจริงนี้เป็นสิ่งเร้าที่ผ่านอวัยวะรับสัมผัสได้ทั้ง 2 ทาง คือ ทางหูและทางตา นอกจากนี้กลุ่มทดลองยังได้รับเอกสารคู่มือส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัย 2 - 4 เดือน และวัย 4 - 6 เดือนตามลำดับ เพื่อนำไปเป็นคู่มือปฏิบัติที่บ้านซึ่งเป็นการช่วยในด้านาทบพวนความรู้ และเป็นคู่มือในการปฏิบัติ ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ ทยานันท์ (2529 : 86) ที่ให้ความรู้โดยวิธีการผสมผสาน ซึ่งใช้สื่อการสอนหลาย ๆ ชนิดแก่มารดาหลังคลอดในการดูแลทารกแรกเกิดแล้วพบว่า ความรู้ของมารดาในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัญชลี เมธีสภาพร (2526 : 88) ที่ศึกษาการรับรู้ของมารดาในเรื่องพฤติกรรมของทารกแรกเกิดและประสิทธิภาพของการสอนมารดาหลังคลอดแล้วพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในเรื่องพฤติกรรมของทารกสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารกหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองด้วยกัน อันได้แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดาพบว่าไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มการทดลองทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา หรือกลุ่มคู่บิดา - มารดา ได้รับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะกลุ่มทดลองทุกกลุ่มมีพื้นฐานความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรเท่าเทียมกัน (ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย คะแนน Pretest ก่อนการทดลอง ไม่พบความแตกต่าง) และเข้ารับการทดลองโดยได้รับความรู้จากผู้สอนคนเดียวกัน สอนในเวลาเท่ากัน และในสถานที่เดียวกัน อีกทั้งหลังจากสอน ผู้เรียนจะได้รับการ Post test ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรในวันเดียวกันนั้น (30 นาทีหลังสอน) ซึ่งแต่ละคนจะได้ตอบ Post test อย่างเป็นตัวของตัวเอง แม้ในกลุ่มคู่บิดา - มารดา ก็ไม่มีโอกาสได้ปรึกษากัน (การคิดคะแนนในกลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนของบิดาบวกกับคะแนนของมารดา แล้วหารด้วย 2 ผลที่ได้ออกมาจะเป็นคะแนนของ 1 ครอบครัว) ดังนั้น ผู้ได้รับการทดลองทุกครอบครัวจึงมีความเท่าเทียมกันในการได้รับความรู้ดังกล่าว จึงส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยจากการ Post test ของกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกันดังกล่าวข้างต้น

ตอนที่ 2 : พฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารก

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารกของกลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคู่บิดา - มารดา และ กลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองพบว่ามีความแตกต่างไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อหลังการทดลองพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารกของกลุ่มทดลอง อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ทั้งนี้ เป็นเพราะกลุ่มทดลองได้รับความรู้และได้เห็นการสาธิตการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารกจากผู้วิจัย ซึ่ง เรดแมน (Redman. 1976 : 92 - 98) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ทักษะในการปฏิบัติ (Learning of Psychomotor) เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะหรือความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่กระทำออกมา การเรียนรู้ประเภทนี้จะมีการเปลี่ยนแปลง

จากการ "ทำไม่เป็น" ให้มีการ "ทำเป็น" ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญเพ็ญ จันทระ (2533 : 83) ซึ่งพบว่าคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการสอนอย่างมีแบบแผนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กมลรัตน์ ศักดิ์สมบูรณ์ (2534 : 73) ซึ่งพบว่ากลุ่มที่ได้รับการรู้มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติในการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($p < .05, .01$) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุศลธิ ภูรินทร์ (2535 : 47) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพกับพฤติกรรมการดูแลตนเองในเด็กวัยเรียนพบว่า ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองในเด็กวัยเรียน ($r = .4014$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างกลุ่มทดลองด้วยกัน (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดา) พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดา มารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือน ของกลุ่มคู่บิดา - มารดา สูงกว่า กลุ่มบิดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากกลุ่มคู่บิดา - มารดา ได้รับความรู้และคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการทารกทั้งคู่ จึงส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติต่อบุตรในแนวทางเดียวกันจึงส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เสริมกัน ดังนั้นกลุ่มคู่บิดา - มารดา จึงมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรสูงกว่ากลุ่มบิดา (คะแนนในกลุ่มคู่บิดา - มารดา ได้จากการนำคะแนนของบิดาบวกกับมารดาแล้วหารด้วย 2 ผลที่ได้จะเป็นคะแนนเฉลี่ยของ 1 ครอบครัว) ส่วนผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ระหว่างกลุ่มคู่บิดา - มารดากับกลุ่มมารดา ไม่แตกต่างกันนั้น อาจเนื่องมาจากมารดาเป็นผู้ที่มีความสนใจและต้องการให้บุตรของตนมีพัฒนาการดีอันเนื่องมาจากสัญชาตญาณของการเป็นแม่ ดังนั้น เมื่อมารดาได้รับความรู้และได้คู่มือการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก จึงสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างถูกต้องและเพียรพยายามที่จะปฏิบัติทุกวัน ดังนั้น คะแนนพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มคู่บิดา - มารดา และกลุ่มมารดา จึงไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 3 : พัฒนาการบุรุษวิทยาของบิดามารดา

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุรุษวิทยาก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุรุษวิทยาหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุรุษวิทยาของกลุ่มทดลองอันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา กลุ่มคูบิดา - มารดา สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบุรุษวิทยาของกลุ่มทดลองได้รับการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการ ตามวิธีการที่บิดามารดาได้รับความรู้ไป จึงส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของบุตรในกลุ่มดังกล่าว สูงกว่ากลุ่มควบคุม ดังที่ ชัยรัตน์ บัณฑุรอมพร (2536 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งแวดล้อมอันได้แก่การกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการทารกเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการของทารก นอกจากนี้ คาเรน และ กันเดอร์เซน (เรื่อนแก้ว กนกพงศ์ศักดิ์. 2533 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Karen and Gundersen. 1986) ได้กล่าวว่าการส่งเสริมพัฒนาการ เป็นกระบวนการที่จะช่วยเหลือให้เด็กทารกทั้งในเด็กปกติ เด็กพิการ หรือเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อการพัฒนาการล่าช้า ได้พัฒนาขึ้นมาอย่างเต็มศักยภาพทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ซีเจล ที่พบว่า การตอบสนองทางสังคมและการกระตุ้นการเรียนรู้ให้กับทารกในช่วงแรกของชีวิตนั้น เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและทางภาษาให้ก้าวหน้าขึ้น (สุวดี ศรีเลนวัติ. 2530 : 49 - 50 ; อ้างอิงมาจาก Siegel. 1981 : 545.- 557) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมทซ์ ซึ่งพบว่า เด็กกลุ่มทดลองที่บิดามารดาได้รับการสอนเรื่องการกระตุ้นพัฒนาการด้านภาษาให้แก่บุตร มีพัฒนาการด้านภาษาก้าวหน้ากว่ากลุ่มควบคุม (สุวดี ศรีเลนวัติ. 2530 : 49 ; อ้างอิงมาจาก Metzl. 1980 : 583 - 586) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพิมล จันทะโรสดี (2535 : ข) ซึ่งพบว่า ทารกกกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการบุตรหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองด้วยกัน อันได้แก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และ กลุ่มคู่บิดา - มารดา พบว่าคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มทดลองดังกล่าวทั้ง 3 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระยะเวลาที่ใช้ในการติดตามประเมินผลนาน 4 เดือน อาจจะยังไม่เพียงพอที่จะส่งผลให้คะแนนพัฒนาการทารกของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ แต่อย่างไรก็ตาม คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรที่รับแล้วในกลุ่มคู่บิดา - มารดา มีแนวโน้มที่จะสูงกว่ากลุ่มอื่นมากที่สุด ($\bar{X} = 27.0471$) อันดับรองลงมาได้แก่ กลุ่มมารดา ($\bar{X} = 26.2343$) และอันดับสุดท้ายในกลุ่มทดลอง ได้แก่ กลุ่มบิดา ($\bar{X} = 25.7343$) ซึ่งแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรที่รับแล้วนี้ มีแบบแผนที่สอดคล้องกับแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของ บิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1. ในการทำวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก มีคะแนนเฉลี่ยความรู้, พฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร และมีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตร สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงควรจัดทำให้มีการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกแก่บิดามารดาที่มีบุตรคนแรก และ นำบุตรมารอรับวัคซีนที่โรงพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. เมื่อเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มทดลองด้วยกัน (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา) พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกของกลุ่มคู่บิดา - มารดา สูงกว่ากลุ่มบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรของกลุ่มคู่บิดา - มารดา มีแนวโน้มที่จะสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนั้น ในการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกจึงควรให้ความรู้ทั้งคู่บิดา - มารดาจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการติดตามประเมินผลนาน 4 เดือนหลังจากสอนครั้งแรก (เริ่มจากบุตรอายุ 2 เดือน จนกระทั่งสิ้นสุดเมื่อบุตรอายุ 6 เดือน) ได้ผลคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการบุตรที่รับแล้วของแต่ละกลุ่มต่าง ๆ เป็นดังนี้ กลุ่มควบคุม = 22.4843 กลุ่มบิดา = 25.7343, กลุ่มมารดา = 26.2343, กลุ่มคู่บิดา - มารดา = 27.0471 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มทดลองด้วยกัน (อันได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา - มารดา) แล้วยังไม่พบความแตกต่างถึงระดับนัยสำคัญ ดังนั้น ถ้าต้องการให้ผลการวิจัยชัดเจนกว่านี้ ควรใช้เวลาในการติดตามผลนานกว่านี้ เช่น 6 เดือน หรือ 8 เดือน เป็นต้น

2. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ควบคุมตัวแปรเพศโดยการสุ่ม อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะยังไม่มีหลักฐานในเด็กทารกถึงความแตกต่างของอัตราพัฒนาการในเพศที่ต่างกัน แต่จากการศึกษาของนักจิตวิทยาพัฒนาการหลายท่านก็พบว่า ในเด็กตั้งแต่วัยก่อนเรียนเป็นต้นไปจนถึงวัยรุ่นพบว่า เพศหญิงจะมีอัตราพัฒนาการเร็วกว่าเพศชายดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาเปรียบเทียบอัตราพัฒนาการของทารกระหว่างเพศชายกับเพศหญิงบ้างว่าจะแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ ศักดิ์สมบูรณ์. ผลการให้ความรู้โดยการอธิบายกลุ่มต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534. อุดสาเนา.
- กมลรัตน์ หล้าสุขษ์. จิตวิทยาการศึกษาฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- การส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด - 6 ปี. (เทปวีดิทัศน์). กรุงเทพฯ : กรมการแพทย์, องค์การยูนิเซฟ, โรงพยาบาลเด็ก, โรงพยาบาลราชานุกูลและโรงพยาบาลราชวิถี, ม.ป.ป.
- กุลชลี ภูมิรินทร์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองในเด็กวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อุดสาเนา.
- กองโรงพยาบาลราชานุกูล. ชีวิตใหม่ของบุคคลปัญญาอ่อน. กรุงเทพฯ : กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2533.
- กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล และเขาวลัทธิ เสรีเสถียร. "บทบาทของบิดาในการพัฒนาสุขภาพของบุตร," วารสารสภาการพยาบาล. หน้า 14 - 15. ธันวาคม 2535.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน 5 ปี พ.ศ. 2535 - 2539. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2535.
- จรรจา สุวรรณทัต. "พัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ," ผู้ปกครองสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2521.
- จรรจา สุวรรณทัต และดวงเดือน พันธุมนาวิน. "วิธีการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย," พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

- จันทร์นิวัตร เกษมสันต์ และบุญช่วย พงษ์พานิช. "การเจริญเติบโตของทารกและเด็ก," ใน กุมารเวชศาสตร์ เล่ม 1. หน้า 325 - 5, 340. พระนคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2522.
- จิตรา วสุวานิช. "หน่วยที่ 6, ครอบครัวกับพฤติกรรมเด็ก," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524.
- ฉลองรัฐ อินทรีย์. อิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ ที่มีต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2522.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2534.
- ชัยรัตน์ บัณฑุรอำพร. "เรื่องควรรู้ก่อนเสริมสร้างคุณภาพของทารก," ลูกฉลาดได้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : บริษัทแปลนพับลิชชิ่งจำกัด, 2536.
- ฐานิต อิศรเสนา ณ อยุธยา. "พัฒนาเด็กไทย," เอกสารประกอบการประชุมเสนอผลงานวิจัยด้านวางแผนครอบครัวและอนามัยแม่และเด็ก. กรุงเทพฯ : กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 31 สิงหาคม - 1 กันยายน 2531.
- ธีระ สมิตร และพรอนงค์ นิยมคำ. รอให้อิงอุบาสกก็สายเสียแล้ว. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน, 2528.
- ธวัชชัย งามสันติวงศ์. หลักการและวิธีการใช้คอมพิวเตอร์ในงานสถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ฝ่ายคลังข้อมูลสืบ สำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2538.
- ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์. "อิทธิพลของครอบครัวต่อเด็ก," ใน พัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู. หน่วยที่ 8 - 15. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2527.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- นิตยา คชภักดี. การดูแลสุขภาพเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2536

- นิภา ทองไทย. หลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียนสำหรับพ่อแม่ในชุมชนชนบทเกษตรกรรมชนบท. ปริณิฎาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- นัยพินิจ คชภักดี. พัฒนาสมองลูกให้ฉลาด. พิมพ์ครั้งที่ 4. โครงการหนังสือเล่มจากการบรรยายพิเศษอันดับ 7 กรุงเทพฯ : บริษัทแปลนพับลิชชิ่งจำกัด, 2536.
- บรรจง สืบสมาน และคนอื่นๆ. " การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็กเขตชนบทไทย," สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 26 : 39 - 47 ; 2524.
- บังอร เหลืองนิมิตรมาศ และคณะ. "รายงานการวิจัย เรื่อง ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ของชุมชนหนึ่งในจังหวัดสระบุรี," ใน รายงานการวิจัยเรื่องพัฒนาการของเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยครอบครัว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2534.
- ประณต คำจิณ. จุดเริ่มต้นของชีวิตและพัฒนาการภายในครรภ์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- . จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- . เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ม.ป.ป.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณและสวีน สุวรรณ. พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพ และสุขศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532.
- ประทุม โพธิทอง และคนอื่นๆ. "การศึกษาพัฒนาการของเด็กไทยย่านดินแดงโดยวิธี D.D.S.T," ใน บทคัดย่อผลงานวิจัยทางสุขภาพจิตและจิตเวช. หน้า 8. กรุงเทพฯ : ทรวิชัย การพิมพ์, 2533.
- ประทุม โพธิ์ทอง และ อุ่นเรือน อำไพพัสดุ. "การวัดพัฒนาการในเด็กไทยด้วยแบบทดสอบพัฒนาการของเดนเวอร์," ใน บ.ก.หนังสือมูลนิธิฝนแสงสิงห์แก้ว. หน้า 36 - 41. กรุงเทพฯ : มูลนิธิฝน แสงสิงห์แก้ว, 2524.

- ประเวศ วะสี. เอาลูกรักกลับมา. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน, ม.ป.ป.
- พจนจิต อินทสุวรรณ. แบบแผนเชิงสถิติของการทดลอง. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- เพ็ญเพ็ญ จันทระ. ผลการสอนอย่างมีแบบแผนต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองและภาวะ
สุขภาพในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเนื่องจากการตั้งครรภ์. วิทยานิพนธ์
วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อุดสาเนา .
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2535.
- พรพิมล จันทนโรจน์. เปรียบเทียบพัฒนาการทารก ระหว่างกลุ่มที่มารดาได้รับคำแนะนำการ
ส่งเสริมพัฒนาการทารกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับคำแนะนำที่โรงพยาบาลแม่และเด็ก ศูนย์
ส่งเสริมสุขภาพเขต 7 ราชบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล,
2535. อุดสาเนา.
- เพ็ญศรี พิชัยสนธิ. "บทบาทของบิดามารดาต่อการเจริญเติบโตของเด็ก," ดวงใจพ่อแม่ตอน
เลี้ยงลูกรัก. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์, 2530.
- เพ็ญศรี พิชัยสนธิ และ คนอื่นๆ. "ผลการกระตุ้นเร้าต่อพัฒนาการของเด็ก, " วารสารสมาคม
กุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. 24 : 68-70 ; 2528.
- พยอม อังคตานุวัฒน์. จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โครงการตำรา
ศิริราช, 2524.
- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และคนอื่นๆ. วิจัยทางการพยาบาล : หลักการและกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่
ที่ 2. สงขลา : โครงการตำราคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2535.
- พูลสุข สรียาภรณ์, วราภรณ์ ตั้งตรงไพโรจน์ และวัชรภรณ์ ภิสาสุนทร. พัฒนาการเด็กของ
เดนมอร์. กรุงเทพฯ : เอช - เอน การพิมพ์, 2532.

- รัตน์ชัย พลับรู้งการ. "การตรวจประเมินพัฒนาการและพัฒนาการเบี่ยงเบน," ใน จิตเวชเด็กสำหรับกุมารแพทย์. หน้า 192 - 116. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2530.
- เรือนแก้ว กนกพงศ์ศักดิ์. "การส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเริ่ม," เอกสารประกอบการอบรม เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการกับบุคลากรทางการแพทย์. หน้า 1. กรุงเทพฯ : โรงพยาบาลราชานุกูล, 2533.
- เรือนแก้ว กนกพงศ์ศักดิ์. "การส่งเสริมพัฒนาการเด็กล่าช้าและกลุ่มเสี่ยง," ใน ชีวิตใหม่ของคุณคนพิการ. หน้า 9 - 10. กรุงเทพฯ : กองโรงพยาบาลราชานุกูล, 2533.
- วารุณี สุรัตน์ไชยกุล และคนอื่นๆ. การวัดพัฒนาการในเด็กวัยก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบพัฒนาการของเดนเวอร์. นครราชสีมา : รายงานการวิจัยเสนอ ณ ที่ประชุมวิชาการสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา, 2523.
- วิชัย ผลานวงศ์ เสาวนีย์ จำเดิมเพด็จศึก และ พูนศรี เลชะกุล. "การศึกษาพัฒนาการของเด็กไทยในกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่แรกคลอด จนถึง 6 เดือน," จุฬาลงกรณ์เวชสาร. 28 ; 10 ตุลาคม, 2527.
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และคนอื่นๆ. รายงานการวิจัยเรื่องพัฒนาการของเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยครอบครัว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2534.
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และชัยวัฒน์ วงษ์อาษา. รายงานการวิจัยเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยครอบครัว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2533.
- ศิริลักษณ์ เจริญจิตต์พรชัย. การใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด, 2537.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. ความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรวัยเด็กเล็ก: ศึกษาเฉพาะมารดาที่คลอดบุตรคนแรกที่โรงพยาบาลราชวิถี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ประชากรศาสตร์) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530. อุดสาเนา.

- สุชา จันท์เอม และสุรางค์ จันท์เอม. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : แพร์พิตา, 2516.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, 2534.
- โสภณพรณ รัตน์. สองขวบปีแรกแห่งชีวิต. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2532.
- สมาใจ จันธะมงคล. ผลของการจัดโปรแกรมการเล่นต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กวัยทารกที่ขาดแม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528.
- อดิศักดิ์ อุดสาเนา.
- อดิศักดิ์ สัตย์ธรรม ร่วมกับกองบรรณาธิการนิตยสารรักลูก. เกมการเรียนรู้สำหรับเด็กวัย 0 - 12 เดือน. กรุงเทพฯ : บริษัทแปลนพับลิชชิง จำกัด, 2531.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2528.
- อรพินทร์ ชูชม. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- อารี สดหลวี และ คนอื่นๆ. เลี้ยงลูกด้วยรักและเข้าใจ. ม.ป.ท, ม.ป.ป.
- Dorothy, R. Marow. Textbook of Pediatric Nursing .p.32 5th ed. Philadelphia : W.B. Saunders Company, 1977.
- Frankenberg, W.K. The Denver Development Screening Test. Colorado : University press, Colorado, 1971.
- Gesell, Arnold and Amatruda S. Catherine. Developmental Diagnosis Normal and Abnormal Child Development. New York : Paul B. Hoeber Inc., 1958.

- Gesell, Arnold and Frances L.Lig. The Child from Five to Ten. Harper & Brothers, U.S.A. , 1946.
- Gesell, Arnold. The First Five Year of Life. London : Methuen & Co. Ltd, 1954.
- Harrison, L. "Effect of Early Supplemental Stimulation Programs for Premature Infants : Review of the Literature," Maternal Child Nursing Journal. 14 : 69 - 90 ; 1985
- Hilgard, Ernest R. and Gardon H. Bower Theries of Learning. Meridith Publishing Commpany, 1966.
- Illingworth, Ronald S. The Normal Child. London : Churchill Livingstone, 1979.
- Klaus, Marshall H. and Kennell John. Parent-Infant Bonding. St.Louis: The C.V. Mosby Company, 1982.
- Kerlinger, Fred N. Foundation of Behavioral Research. 3rd ed. New York: CBS College Publishing, 1986.
- Pat, Petrie. Baby Play Activities for Discovery and Development during the First Year of Life. HongKong, 1987.

Raymon, A.Stuner and others. "Adaptation of Denver Development Screening Test : A Study of Prescool Screening," Pediatrics, 69(3) : 346 ; March, 1982

Redman,Babara K. The Process of Patient Teaching in Nursing. 3rd ed. St.Louis : The C.v. Mosby Company, 1976.

Rubin, Reva. "Puerperal Change," Nursing Outlook. 753 ; 9 December, 1986.

Rune, J. Simeonsson,PhD , David H.Cooper, and Albert P.Schiner ,MD.
" A Reiew and Analysis of the Effectiveness of Early Intervention Programs," Pediatrics, 69(5) : 635 ; May, 1982.

Whaley, L.F. and D.L. Wong. Nursing Care of Infants and Children. 2nd ed. St.Louis : The C.V. Mosby Company, 1983.

Whitt , J.Kennet and Patric H. Casey, " The Mother - Infant Relationship and Infant Development: The Effect of Pedertrict Intervention," Child Development. 5 : 948 - 956 ; August, 1982.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แบบทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์**

รูปที่ 2

แบบทดสอบพัฒนาการเด็ก

DENVER DEVELOPMENTAL SCREENING TEST

อัตราร้อยละของเด็กปกติที่ผ่านการพัฒนาทดสอบ

ผ่านโดยการรายงาน
เลขที่ (คู่ในคู่มือ)

25 50 75 90

ชื่อเด็ก _____

ชื่อหนังสือฉบับ _____

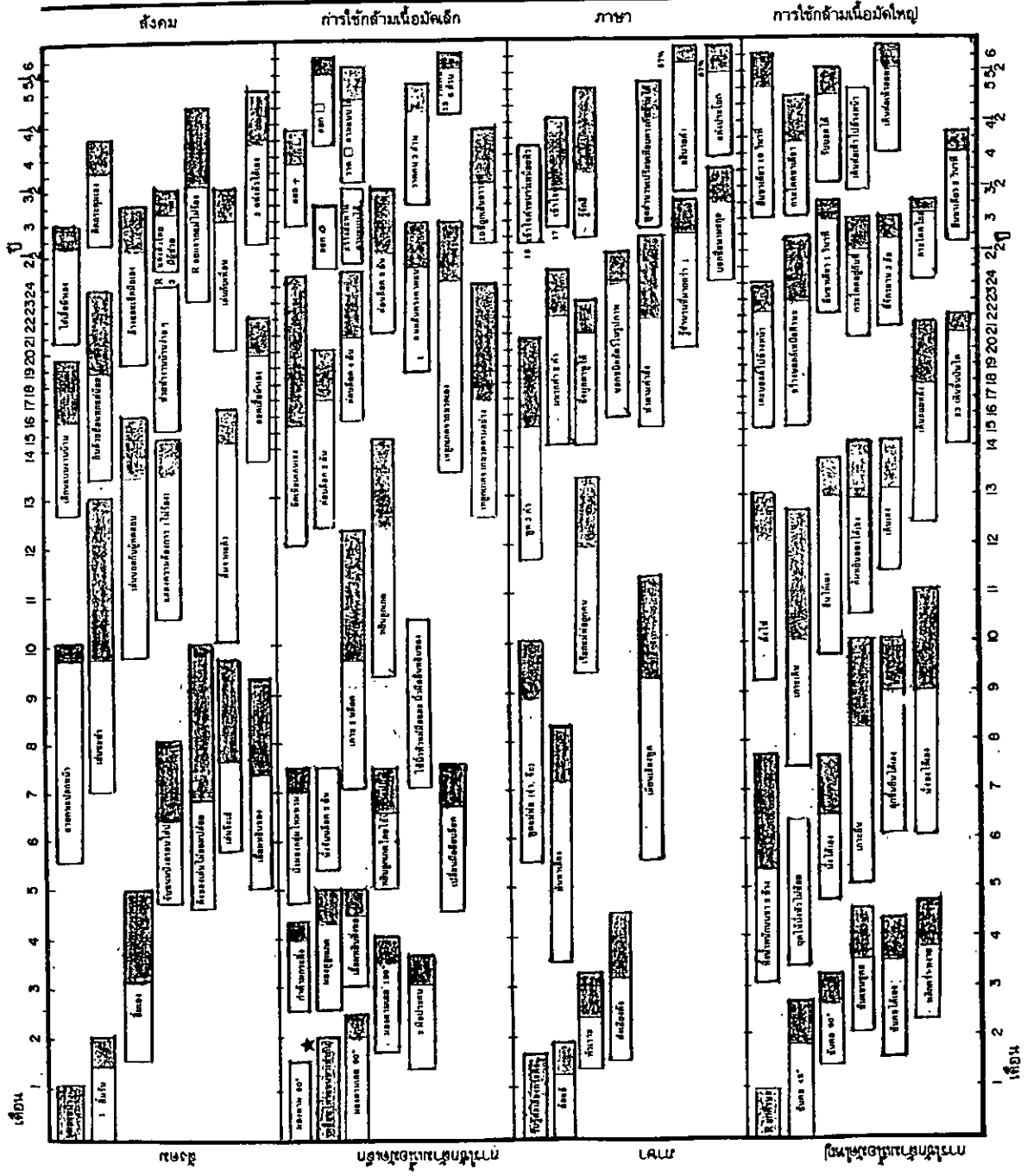
ที่อยู่ _____

วันที่ทดสอบ _____

เกิดวันที่ _____

มารดา _____

ชุดชุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖

ภาคผนวก ข

คู่มือส่งเสริมพัฒนาการบุตร

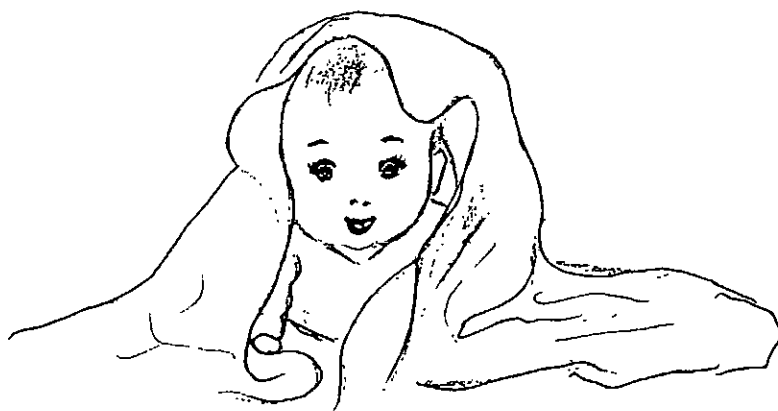
-วัย 2 - 4 เดือน

-วัย 4 - 6 เดือน

คู่มือ

ส่งเสริมพัฒนาการทารก

วัย 2 - 4 เดือน

โดย

รศ.ดร.นงนุช อารักษ์
คณะพยาบาลศาสตร์

คู่มือ
ส่งเสริมพัฒนาการทารก
เล่มที่ 1
วัย 2 - 4 เดือน

โดยศุภานาถ สุวรรณกิจ
เรียบเรียง

คำนำ

ทรัพยากรที่สำคัญของชาติคือทรัพยากรมนุษย์ พ่อแม่ทุกคนย่อมหวังให้ลูกเจริญเติบโต ฉลาด และมีพัฒนาการสมวัย ช่วง 2 ขวบปีแรกของลูกเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เพราะ เป็นช่วงที่สมองของลูกกำลังเจริญเติบโต เป็นช่วงที่เด็กควรจะได้รับการกระตุ้นต่าง ๆ ให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ หากใครได้รับการกระตุ้นมากก็ เปรียบ เปรียบเสมือนกับการวิ่งจากจุด เริ่มต้นได้ดีกว่าผู้อื่นนั่นเอง ดังนั้นพ่อแม่จึงควร ส่ง เสริมพัฒนาการลูกรักตั้งแต่ เน้นๆ เพื่อพัฒนาการที่ดี ของลูกต่อไปในวันข้างหน้า

คู่มือ เล่มนี้ เป็นคู่มือสำหรับพ่อ แม่ ที่จะส่งเสริม พัฒนาการของลูกรักให้มีพัฒนาการที่ เหมาะสมกับวัย อันได้แก่ พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง อารมณ์ และสังคม พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และพัฒนาการ ด้านภาษาในช่วงอายุตั้งแต่ 2 - 4 เดือน

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือ เล่มนี้คง เป็น ประโยชน์กับพ่อ แม่ และผู้สนใจอื่นๆ เป็นอย่างยิ่ง

ด้วยความปรารถนาดี

ศุภาณนาฏ สุวรรณกิจ

เมื่อลูกอายุครบ 2 เดือน

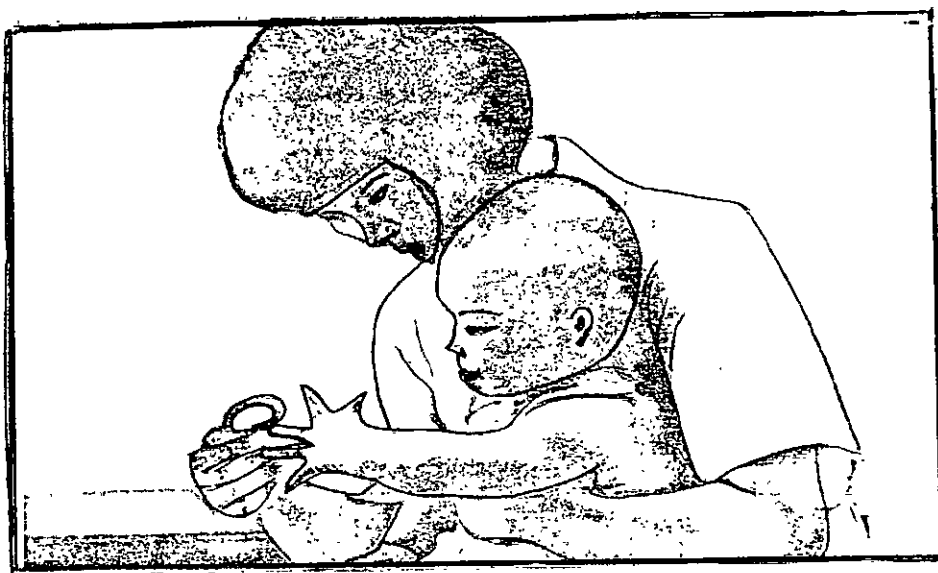
จะมีพัฒนาการดังต่อไปนี้

- 1 . ยิ้มรับ
- 2 . เคลื่อนไหวแขนขาได้พอๆ กัน
- 3 . รับรู้ต่อ เสียงกระดิ่ง
- 4 . เมื่อนอนคว่ำจะสามารถชันคอได้ 45 องศา
- 5 . หันหน้ามองตามสิ่งที่ เคลื่อนไหวจากซ้ายไปขวา หรือขวาไปซ้าย (มองตามเลย 90 องศา)
- 6 . เริ่มส่งเสียงอ้อแอ้ ได้ตอบได้
- 7 . หัวเราะได้

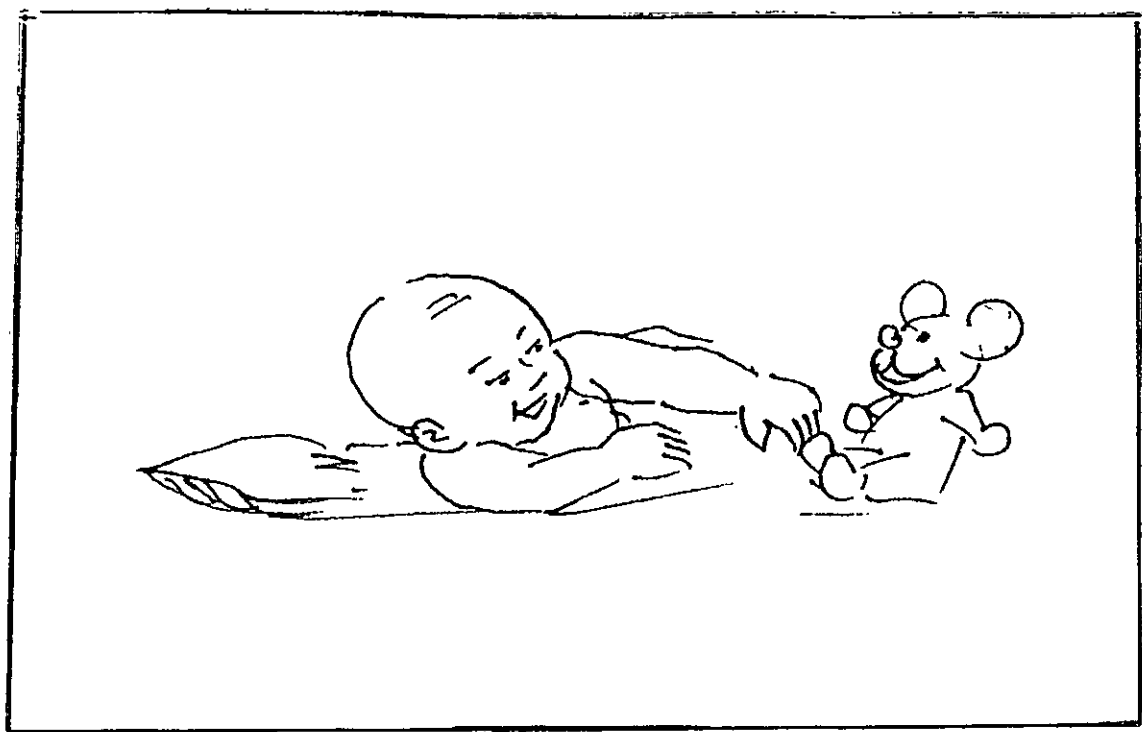
เมื่อลูกอายุย่างเข้าเดือนที่ 3

การส่ง เสริมพัฒนาการลูก เมื่ออายุมากกว่า 2 เดือน
ไปแล้วกล่าวคือกำลังจะย่างก้าว เข้าไปสู่ เดือนที่ 3
มีดังต่อไปนี้

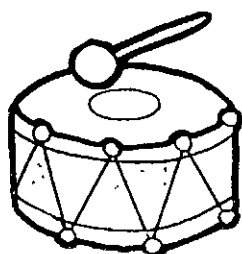
1. ส่งเสริมการบังคับกล้ามเนื้อ

โดยยื่นของเล่นให้ลูกกางนิ้วมือออกแล้วคว้าของเล่น ถ้าทำไม่ได้ให้ลูบทิ้งมือลูกเบาๆ จากข้อมือมาที่ปลายนิ้วหรือจากปลายนิ้วมาที่ข้อมือ เพื่อช่วยให้ลูกกางนิ้วมือออก จากนั้นวางของเล่นใส่มือลูก ลูกจะกำมือโดยอัตโนมัติ ทำอย่างนี้บ่อยๆ อีกหน่อยลูกจะบังคับการกำมือและกางนิ้วมือได้เอง

2. ส่งเสริมการพลิกตัวได้เอง

โดยเมื่อลูกนอนหงาย วางของเล่นสีสันสดใส เขย่ามีเสียงดัง เขย่าแล้ววางห่างตัวลูกเล็กน้อย ำให้ลูกคว้าไม่ถึงต้องพลิกตัวมาคว้า

3. ส่งเสริมการใช้สายตาและกล้ามเนื้อ
โดยให้ลูกนอนหงาย แม่หรือพ่อถือของเล่นสีสัน
และมีเสียงโดยถือห่างจากลูกประมาณ 1 ศอก เลื่อน
ของเล่นไปข้างๆ ให้ลูกมองตาม ทำบ่อยๆ จนกระทั่งลูก
พลิกตะแคงตัวมาคว้าของเล่นโดยกางนิ้วมือออกแล้ว
คว้าของเล่นได้

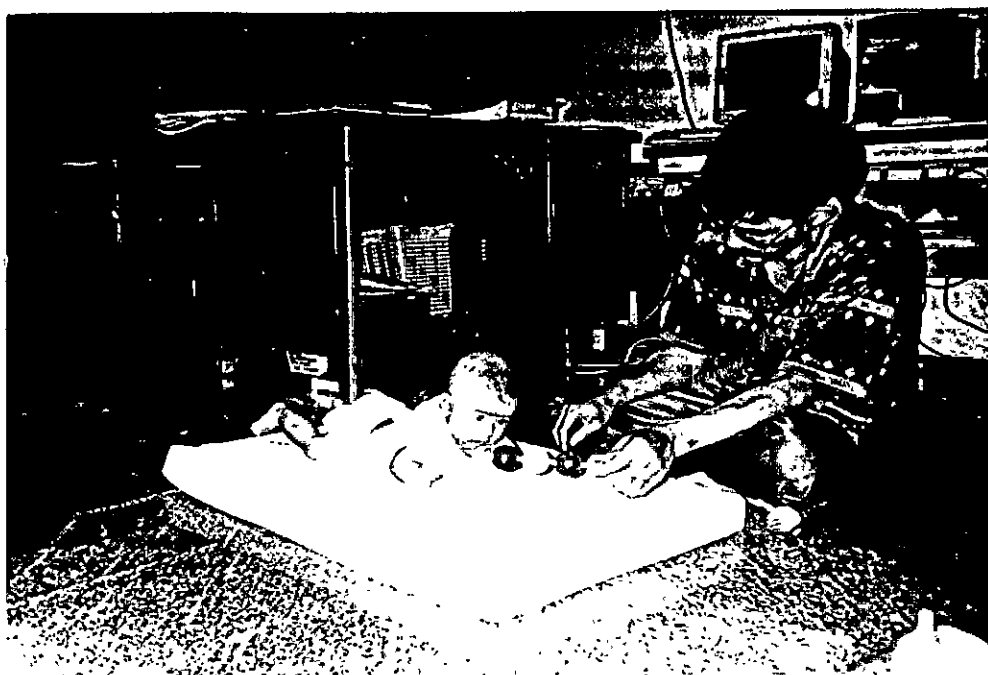

4. ส่งเสริมการจับขวดน้ำได้เอง
โดยขณะให้น้ำ หรือน้ำส้มจากขวดให้จับมือลูกมาวาง
บนขวดน้ำหรือขวดน้ำส้มทุกครั้ง

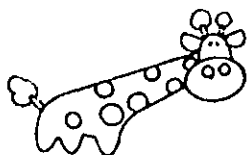
หมายเหตุ ถ้าเป็นไปได้ควรซื้อห่วงสำหรับ เด็กหัด
จับขวดมาคล้องที่กลางขวด เพื่อให้ลูกสามารถช่วย เหลือ
ตัวเองในการยกหรือจับขวดน้ำหรือขวดน้ำส้มขึ้นเองได้

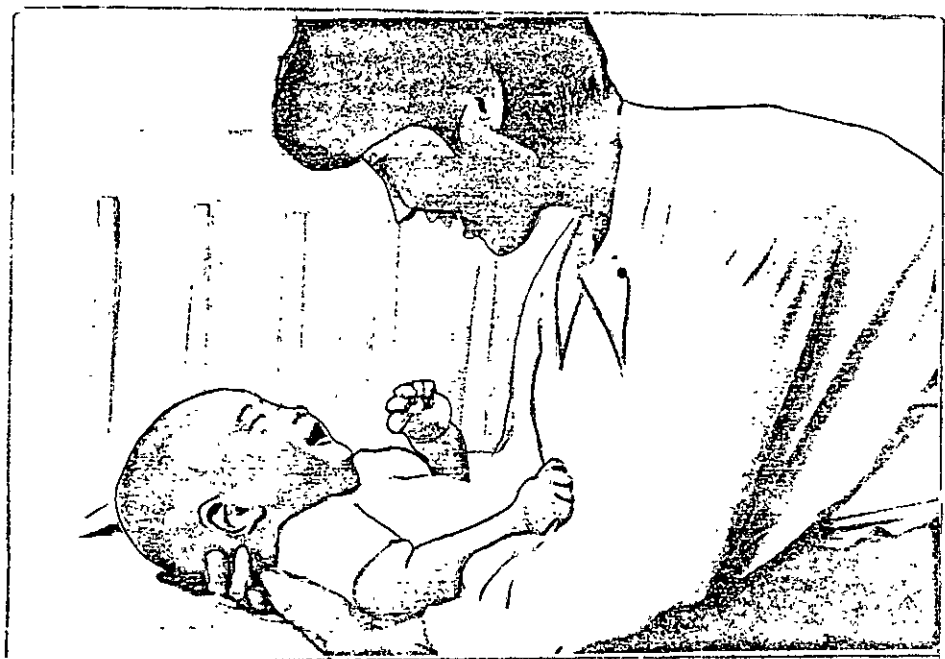

5. ส่งเสริมการชันแขนแล้วชูคอ

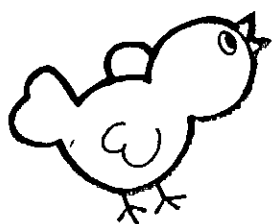
โดยให้ลูกนอนคว่ำแล้วนำของเล่นมีเสียงเขย่าตรงหน้าลูก ค่อยๆ เลื่อนของเล่นสูงขึ้นเรื่อยๆ ลูกจะแหงนหน้ามองตามพร้อมทั้งชันแขน ชูคอ

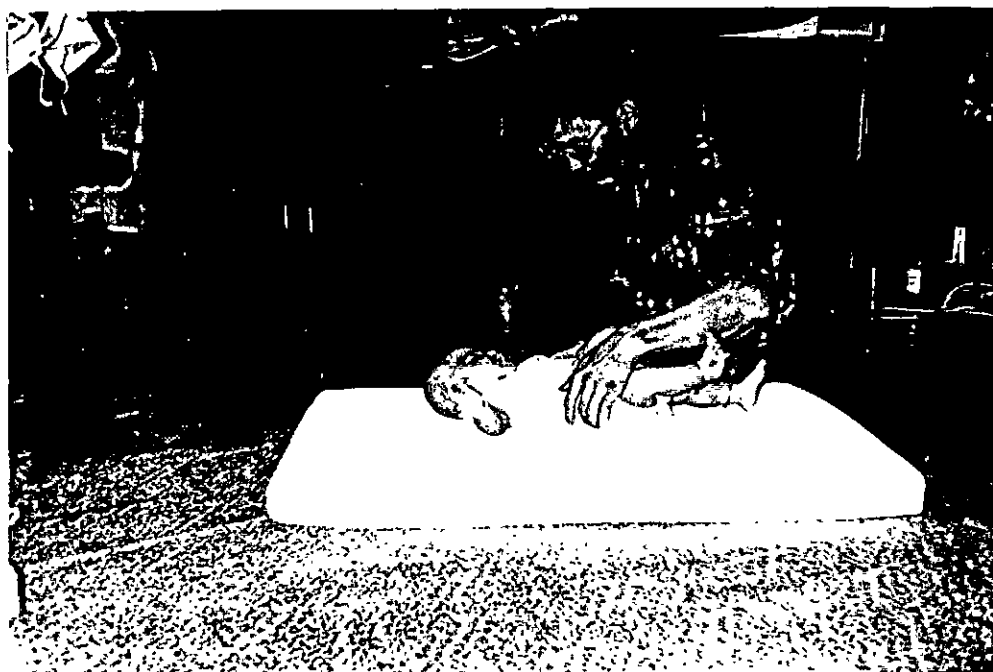

6. ส่งเสริมการออกเสียง

โดยขณะที่ให้นม ถูมหรือ เปลี่ยนผ้าอ้อม ควรพูดคุย ร้องเพลงและชี้มาให้ลูกทุกครั้งพร้อมทั้งมองหน้าลูก แล้วส่งเสียง "อา" ให้ลูกได้เห็นปากขณะส่งเสียง "อา" ทำแบบนี้บ่อยๆต่อไปลูกก็จะส่งเสียง "อา" ตาม

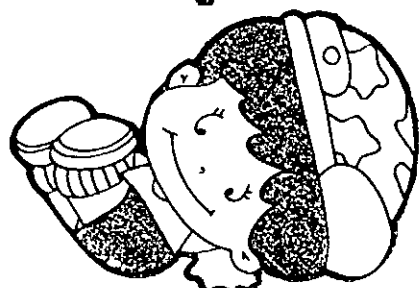

7. ส่งเสริมการเปล่งเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ
โดยพ่อหรือแม่พูดคุยกับลูกพร้อมทั้งจิกกะจี้ตัวลูกเบา ๆ
ให้ลูกเปล่งเสียงหัวเราะสูง ๆ ต่ำ ๆ

8. ส่งเสริมการเคลื่อนไหวแขน ขาไปแตะของเล่นอย่างจริงจัง โดยแขวนลูกบอลสีสดใสให้สูงห่างจากตัวลูกประมาณ 4-6 นิ้ววางลูกนอนหงายใกล้ลูกบอลแรกาลูกจะขยับแขนหรือขาไปสัมผัสลูกบอลโดยบังเอิญ ซึ่งทันทีที่ลูกบอลถูกขาหรือเท้ามากระทบลูกบอล ลูกบอลจะเคลื่อนไหวไปตามแรงกระทบนั้น ต่อมาลูกจะเรียนรู้ว่าการเคลื่อนไหว่มือหรือเท้าไปสัมผัสลูกบอลนั้นจะทำให้ลูกบอลแกว่งและต่อไปลูกจะเคลื่อนไหวอย่างจริงจังได้

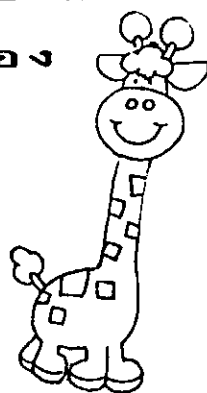
9. ส่งเสริมการประสานกันของการ
เคลื่อนไหวแขนขา การฟังเสียง และสายตา
โดยฝึกต่อเนื่งจากข้อ 6 กล่าวคือ เมื่อลูกเตะ
หรือตีบอลให้ เคลื่อนไหวไปได้สักพักหนึ่งลูกก็จะ
หมดความสนใจดังนั้นพ่อแม่ควร เพิ่มกระดิ่งหรือ
ของเล่นที่มี เสียงแววนคู่กับลูกบอล เพื่อให้ลูก เตะ
หรือตีบอลแล้วมี เสียงกรุ๊งกริ๊งการกระทำทั้งสาม
อย่างนี้จะค่อยๆประสานสัมพันธ์กันซึ่ง เป็นการฝึกทั้ง
การเคลื่อนไหวแขน ขา สายตาและประสาทหูที่
จะได้ยิน เสียงกรุ๊งกริ๊ง เมื่อตนเองขยับแขนขา
(อาจ เปลี่ยน เป็นฝึกการ เคลื่อนไหวแขนขาได้โดย
การย้ายลูกบอลมาแววนใกล้บริ เวณแขนและมือลูก)

เมื่อลูกอายุครบ 3 เดือน

พัฒนาการของลูกที่เพิ่มขึ้นจาก เดิม
มีดังต่อไปนี้

1. ยิ้ม เอง
2. ส่ง เสียงดัง
3. กำตามกระดิ่งได้
4. นำสองมือมาประกบกันได้ เอง
5. มองตามวัตถุ เลย 180 องศา
6. ชันแขนแล้วชูคอได้
7. เมื่ออุ้มตั้งสามารถชันคอได้ เอง
8. พลิกคว่ำพลิกหงายได้ เอง

เมื่อลูกอายุย่างเข้าเดือนที่ 4

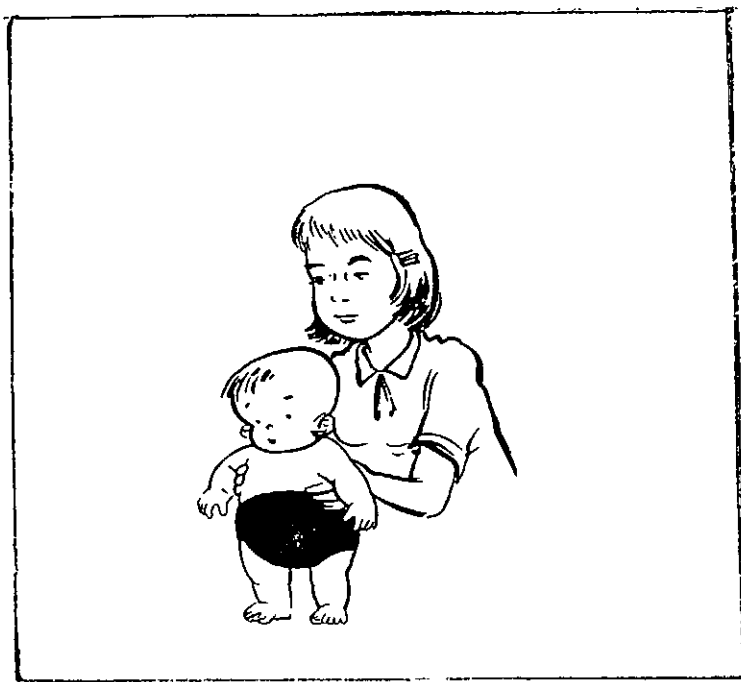
การส่ง เสริมพัฒนาการลูก เมื่ออายุมากกว่า
3 เดือนไปแล้วกล่าวคือกำลังจะย่างก้าวไปสู่ เดือน
ที่4 มีดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการคว่ำจับของเล่น

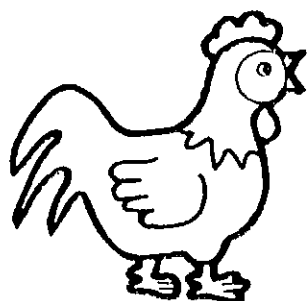
โดยยื่นของที่ถือง่าย สีสดๆ เขย่ามีเสียงดังยื่นมา
ตรงหน้าลูกหรือเขย่าแล้ววางใกล้ ๆ ลูก ลูกจะ
คว่ำจับของเล่น

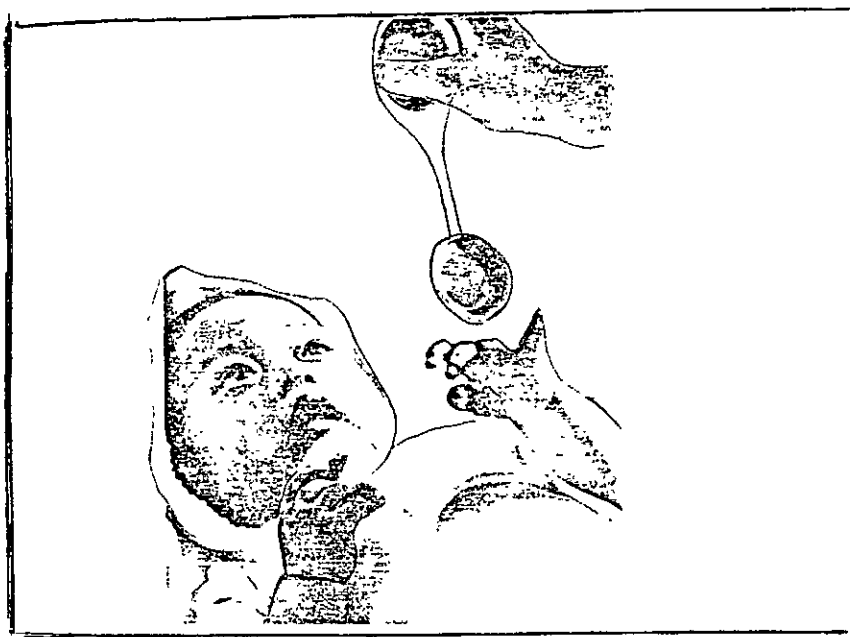

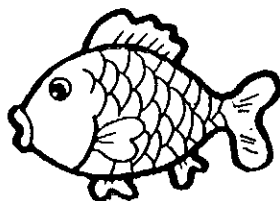
2. ส่งเสริมการทรงตัวของขาทั้ง 2 ข้าง
(ฝึกหัดทั้งน้ำหนักลงบนขาทั้งสองข้าง)

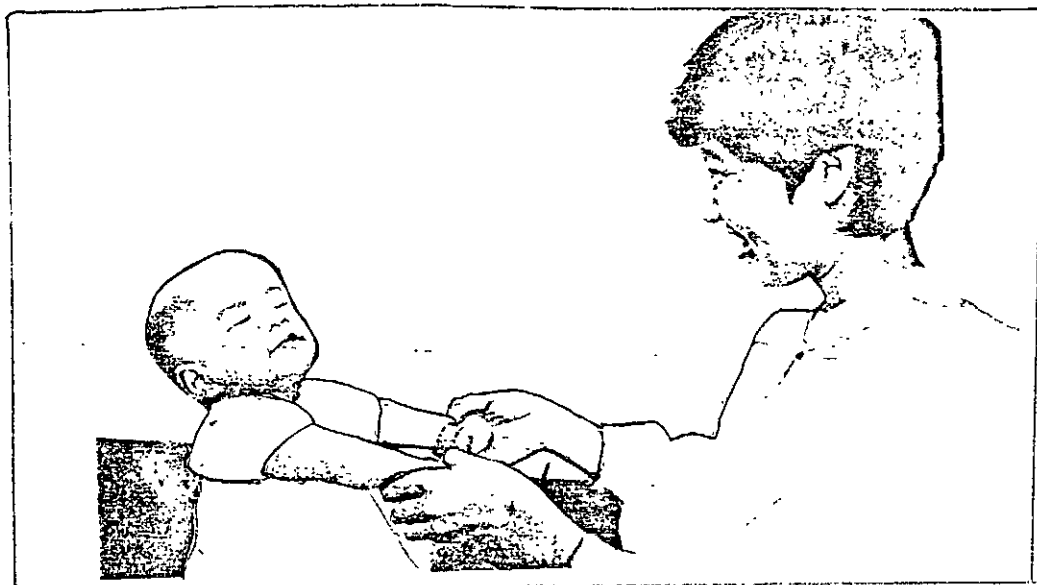
โดยใช้มือสอดไว้ตรึงไว้ทั้ง 2 ข้างของลูกพยุงให้
ยืนขึ้นและให้เท้าแตะพื้น ลูกจะใช้เท้ายันพื้นและ
ขยับขาทำอย่างนี้บ่อยๆ เพื่อฝึกการเคลื่อนไหวบริเวณ
กล้ามเนื้อขาและการทรงตัว

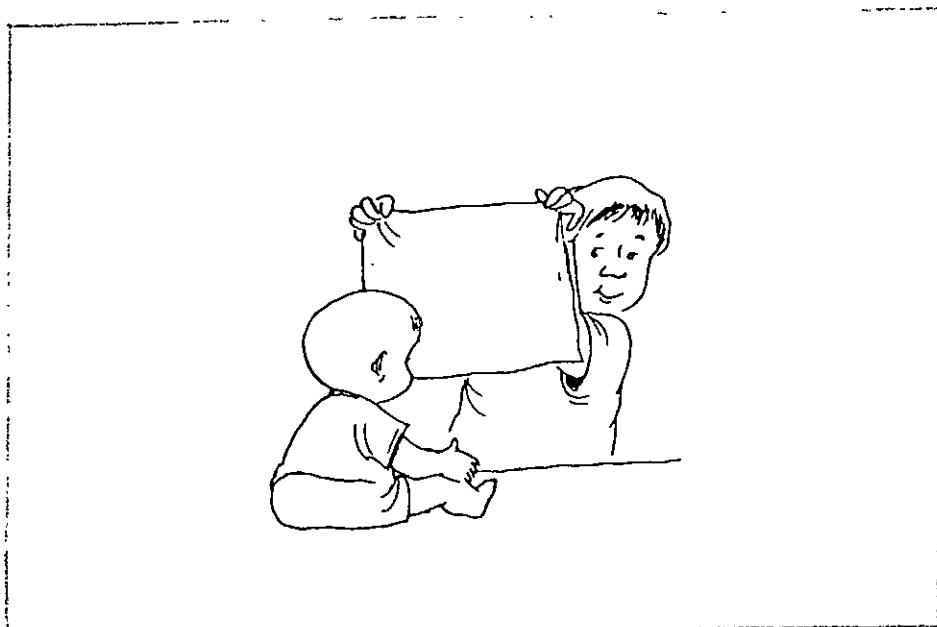
3. ส่งเสริมการมองวัตถุได้มากกว่า 180 องศา
โดยวางลูกบอลบนหงายศีรษะตรง เข่าของเล่น
ตรงหน้าลูก แล้วเคลื่อนช้า ๆ ไปทางซ้ายและขวา
ให้ลูกมองตาม

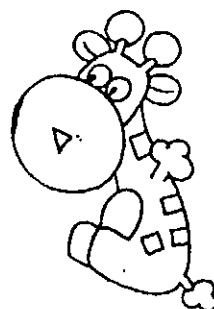
4. ส่งเสริมการเกร็งกล้ามเนื้อบริเวณลำคอ ขณะตั้งขึ้นนั่งจากท่านอนหงาย (จุดให้นั่งหัวไม่ห้อย) โดยวางลูกนอนหงายบนที่นอน ใช้นิ้วชี้และนิ้วโป้งสอดในฝ่ามือลูก ลูกจะกำนิ้วโป้งพ่อแม่ไว้ส่วนนิ้วทั้งสี่ที่เหลือของพ่อแม่ให้จับมือลูกไว้ (ทำอย่างนี้พร้อมกัน ทั้ง 2 ข้าง) ออกแรงดึงมือทั้งสองของลูกเบา ๆ ให้ลูกยกศีรษะตามขึ้นมาช้า ๆ รอให้ลูกเกร็งกล้ามเนื้อบริเวณลำคอ แล้วค่อยๆผ่อนแรงในการดึง ให้ลูกหย่อนตัวลงนอนช้า ๆ

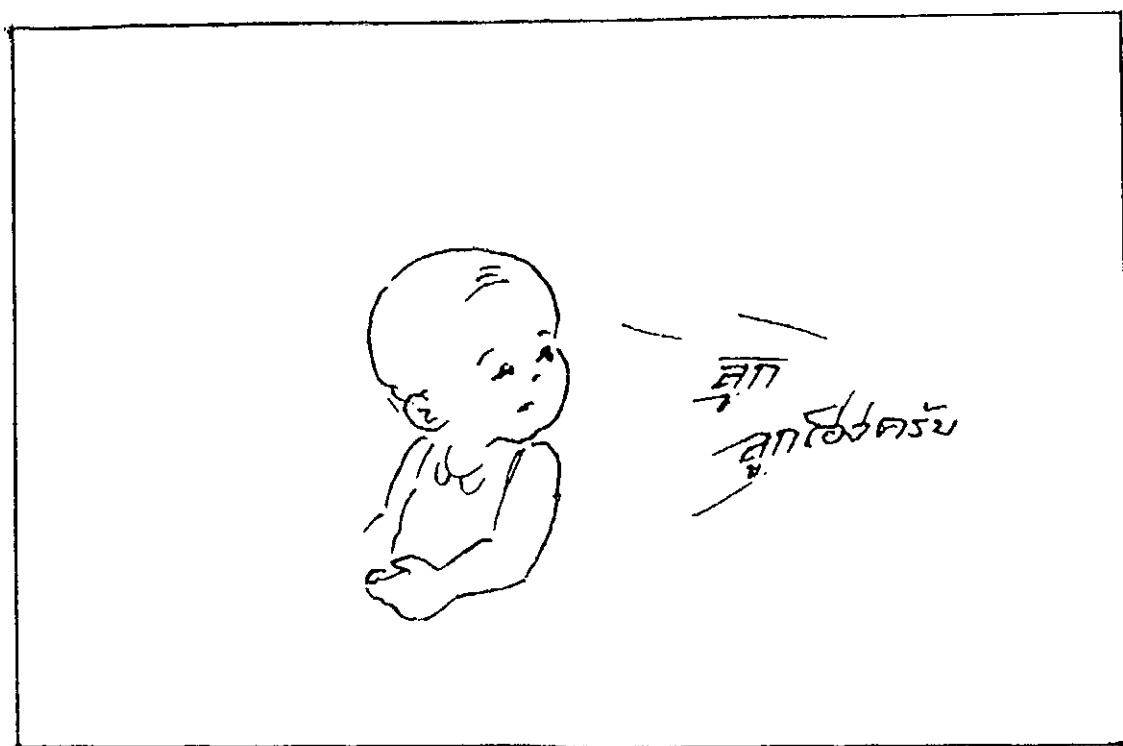

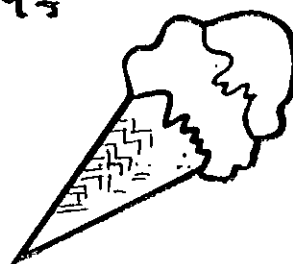
5 . เตรียมการฝึก เล่นจ๊ะ เอ๋

โดยนำผ้าบังหน้าพ่อหรือแม่แล้วดึงออกพร้อมกับพูดว่า
" จ๊ะ เอ๋ " ให้ลูกยิ้มและหัวเราะ

6. เตรียมการฝึกค้นหาเสียงพูดและเรียนรู้ว่าตัวเองชื่ออะไร (การส่งเสริมพัฒนาการในข้อนี้เพื่อเตรียมไปฝึกอีกในเดือนต่อไป แต่ที่เริ่มให้ฝึกตั้งแต่เดือนนี้ เนื่องจากการที่ทารกจะเรียนรู้ว่าตนเองชื่ออะไรนั้นต้องใช้เวลานานมาก) การส่งเสริมพัฒนาการในข้อนี้ทำได้โดยเรียกชื่อลูกดังๆ ห่างจากลูกประมาณ 1-2 คืบ ลูกจะหันมาตามเสียงและก่อนจะให้ลูกทำกิจกรรมใด ๆ ควรเรียกชื่อลูกทุกครั้งเพื่อให้เขาค่อยๆ เรียนรู้ว่าตัวเขาชื่ออะไร

เมื่อลูกอายุครบ 4 เดือน

พัฒนาการลูกที่เพิ่มขึ้นจาก เดิมมีดังต่อไปนี้

1. หิ้วน้ำหนักลงบนขาทั้ง 2 ข้าง
2. สามารถมองตามวัตถุได้มากกว่า 180 องศา
3. เมื่อจุดมือให้นั่งศีรษะจะไม่ห้อย
4. จ้องมองตุลุก เกด
5. เอื้อมหยิบสิ่งของได้

หวังว่าลูกของคุณพ่อ คุณแม่ คงมีพัฒนาการสมวัย นะคะ อย่าลืมที่นัดหมายกันไว้ล่ะคะว่าจะแจกคู่มือ ส่งเสริมพัฒนาการทารกเล่มที่ 2 วัย 4 - 6 เดือน เชิญไปรับได้ฟรี ตาม วัน เวลาที่นัดหมายนะคะ

บรรณานุกรม

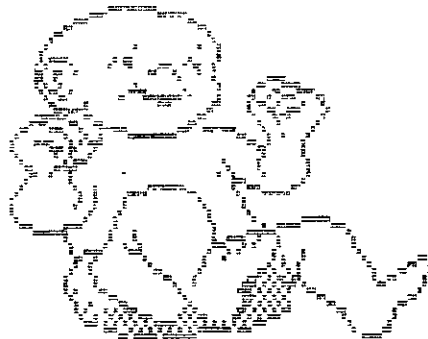
- กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับ องค์การยูนิเซฟ. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กทารกแรกเกิด ถึง 6 ปี. (เทปวีดิทัศน์) กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ป.
- ประภาส - กนิษฐา ปวีระโยธิน และ กองบรรณาธิการนิตยสารรักลูก. พญน้อยคนเก่ง. แปลและเรียบเรียงจาก Super Baby, กรุงเทพฯ, 2532.
- พูลสุข สรียาภรณ์, วราภรณ์ คั้งตรง, ไพโรจน์ และ วัชรภรณ์ ภิสสาสุนทร. คู่มือทดสอบพัฒนาการเด็กของเคนเวอร์. แปลและเรียบเรียงจาก Denver Development Screening Test Manual, กรุงเทพฯ, 2532.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กรมการพัฒนาชุมชน และองค์การยูนิเซฟ. แบบสังเกตพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิดถึง 6 ปี. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, กรุงเทพมหานคร, 2531.
- อารี สันหลวี, ราศรี ทองสวัสดิ์, ดวงเดือน ศาสตรภัทรและคณะ. เลี้ยงลูกด้วยรักและเข้าใจ. กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ป, 33 หน้า.
- อดิศักดิ์ สัตย์ธรรม ร่วมกับกองบรรณาธิการนิตยสารรักลูก. เกมการเรียนรู้สำหรับเด็กวัย 0 - 12 เดือน. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531. 60 หน้า
- อาร์ เมอเร โทมัส. การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก. แปลและเรียบเรียงโดย ดวงเดือน ศาสตรภัทร. ภาควิชาจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. 441 หน้า

ကလေး

အကယ်၍ ကလေးတို့သည် အကယ်၍

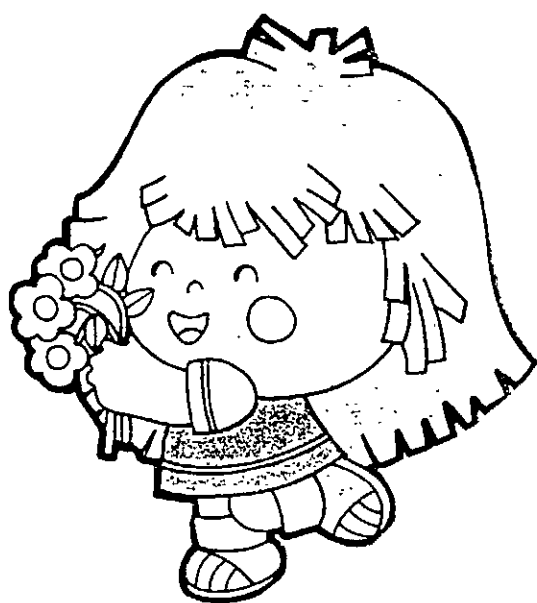
၁၄ - ၆ နှစ်

ကလေး

အကယ်၍ ကလေးတို့သည် အကယ်၍
အကယ်၍ ကလေးတို့သည် အကယ်၍

คู่มือ
ส่งเสริมพัฒนาการทารก
เล่มที่ 2
วัย 4 - 6 เดือน

โดยศุภานาถ สุวรรณกิจ
เรียบเรียง

คำนำ

ทรัพยากรที่สำคัญของชาติคือทรัพยากรมนุษย์
พ่อแม่ทุกคนย่อมหวังให้ลูกเจริญเติบโต ฉลาด และมีพัฒนาการสมวัย ช่วง 2 ขวบปีแรกของลูกเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เพราะ เป็นช่วงที่สมองของลูกกำลังเจริญเติบโต เป็นช่วงที่เด็กควรจะได้รับการกระตุ้นต่าง ๆ ให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ หากใครได้รับการกระตุ้นมากก็ เปรียบ เสมือนกับการวิ่งจากจุดเริ่มต้นได้ดีกว่าผู้อื่นนั่นเอง ดังนั้นพ่อแม่จึงควรส่งเสริมพัฒนาการลูกตั้งแต่นั้น เพื่อพัฒนาการที่ดีของลูกต่อไปในวันข้างหน้า

คู่มือเล่มนี้เป็นคู่มือสำหรับพ่อ แม่ ที่จะส่งเสริมพัฒนาการของลูกทำให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย อันได้แก่ พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง อารมณ์ และสังคม พัฒนาการด้านการชักล้าม เนื้อมัดเล็ก พัฒนาการด้านการชักล้าม เนื้อมัดใหญ่ และพัฒนาการด้านภาษาในช่วงอายุตั้งแต่ 4 - 6 เดือน

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้คง เป็นประโยชน์กับพ่อ แม่ และผู้สนใจอื่นๆ เป็นอย่างยิ่ง

ด้วยความปรารถนาดี

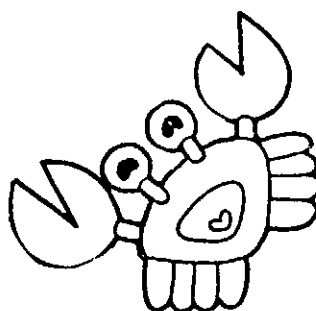
ศุภานันดา สุวรรณกิจ

เมื่อลูกอายุครบ 4 เดือน

พัฒนาการลูกที่ เพิ่มขึ้นจาก เดิมมีดังต่อไปนี้

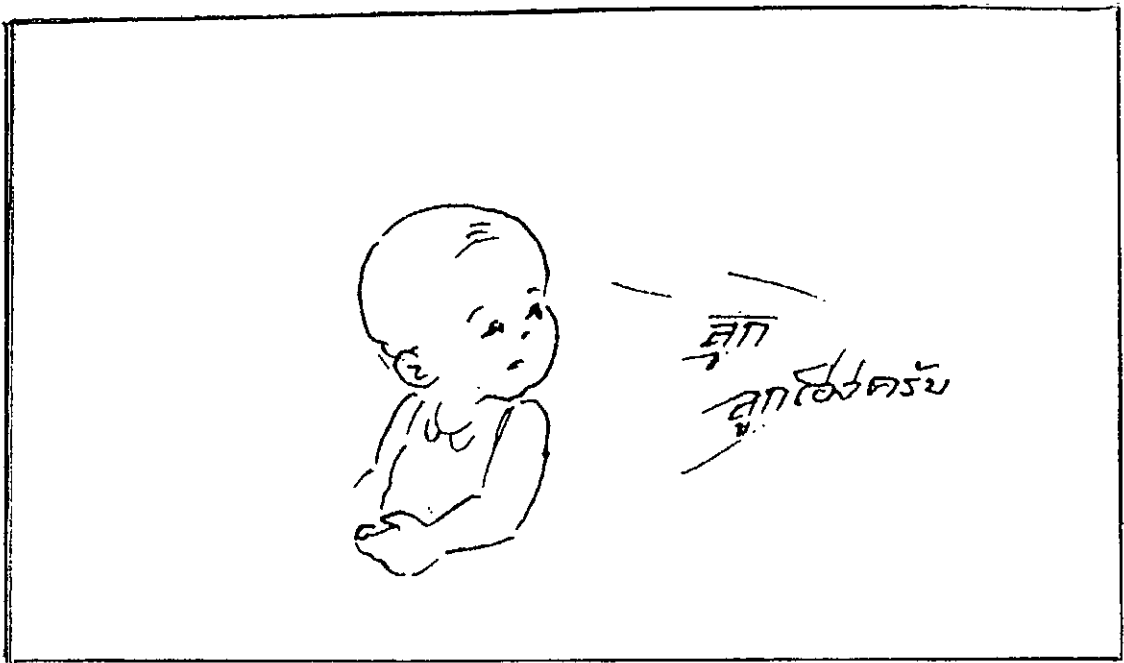
1. ทิ้งน้ำหนักลงบนขาทั้ง 2 ข้าง
2. สามารถมองตามวัตถุได้มากกว่า 180 องศา
3. เมื่อจุดมือให้นั่งศีรษะจะไม่ห้อย
4. จ้องมองตุลุก เกด
5. เอื้อมหยิบสิ่งของได้

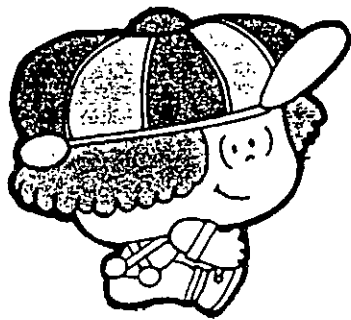
เมื่อลูกอายุย่าง เข้า เดือนที่ 5

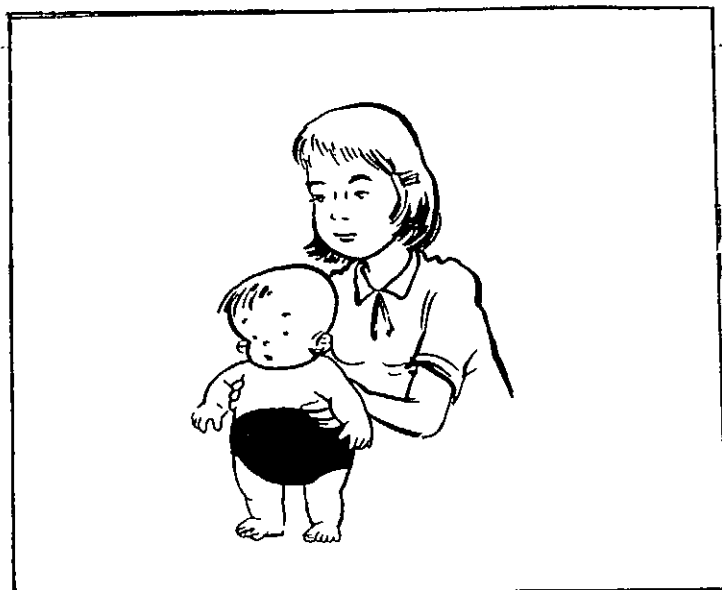
การส่ง เสริมพัฒนาการลูก เมื่ออายุมากกว่า

4 เดือนไปแล้ว กล่าวคือกำลังจะย่างก้าวไปสู่ เดือนที่ 5 นี้ส่วนใหญ่จะเป็นการทบทวนการส่ง เสริมพัฒนาการ ทั้งหมดที่ผ่านมา เนื่องจากพัฒนาการในช่วงเดือนที่ 5 นี้ยังไม่มีอะไร เพิ่ม เติมจากเดือนที่ 4 มากนัก แต่อย่างไรก็ตามมี 2 ประการที่อยากจะ เน้นในช่วง เดือนที่ 5 นี้ก็คือ

1. ส่งเสริมการหันตาม เสียงพูดและ เรียนรู้ว่า
ตัวเองชื่ออะไร (การส่งเสริมพัฒนาการในข้อนี้จะซ้ำ
กับข้อ 6. ของเดือนที่ 4 ที่ผ่านมา)

2. ส่งเสริมการทรงตัวของขาทั้ง 2 ข้าง

(ฝึกหัดทั้งน้ำหนักลงบนขาทั้งสองข้าง)

โดยใช้มือสอดใต้รักแร้ทั้ง 2 ข้างของลูกพยุงให้ยืนขึ้น และให้เท้าแตะพื้น ลูกจะใช้เท้ายันพื้นและขยับขา ทำอย่างนี้บ่อยๆ เพื่อฝึกการ เคลื่อนไหวบริ เวณกล้าม เนื้อขาและการทรงตัว (การส่งเสริมพัฒนาการในข้อนี้จะ เข้ากับข้อ 2 ของเดือนที่ผ่านมา ทั้งนี้เพื่อให้ลูกได้มี การทรงตัวที่ดีขึ้นและได้ออกกำลังกายให้กล้ามเนื้อขา แข็งแรงขึ้น)

นอกจาก 2 ข้อนี้แล้วควรทบทวนพัฒนาการที่ผ่านมา ทั้งหมดด้วย

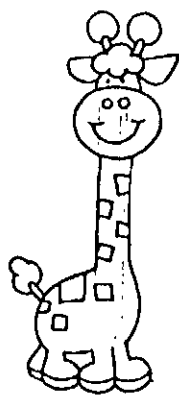

เมื่อลูกอายุครบ 5 เดือน

พัฒนาการของลูกที่เพิ่มขึ้นจาก เดิมมีดังต่อไปนี้

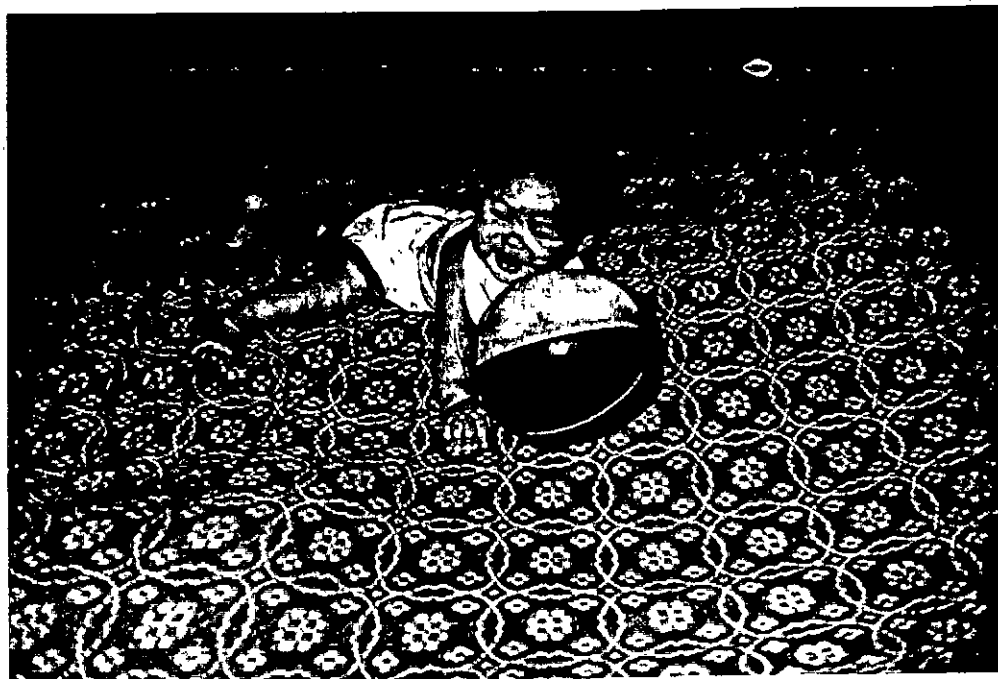
1. ทิ้งน้ำหนักลงบนขาทั้ง 2 ข้างได้ดีขึ้น
2. หันเข้าหาเสียงพูด

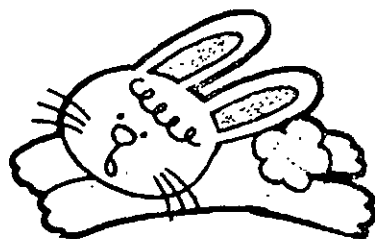
เมื่อลูกอายุย่างเข้าเดือนที่ 6

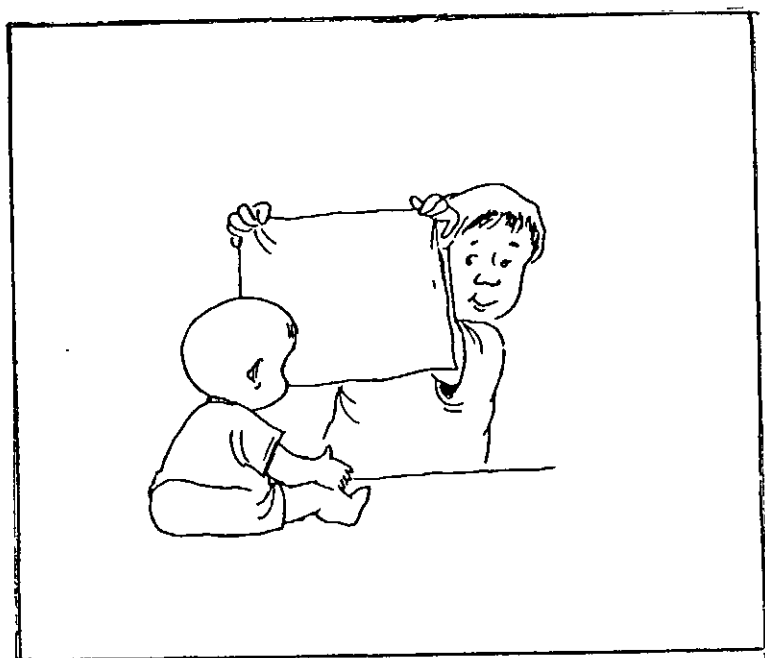
การส่งเสริมพัฒนาการลูก เมื่ออายุมากกว่า

- 5 เดือนไปแล้วกล่าวคือกำลังจะย่างก้าวไปสู่ เดือนที่
- 6 มีดังต่อไปนี้

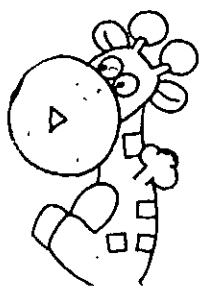
1. ส่ง เสริมการกระตืบตัวหรือคืบตัวไปข้างหน้า
โดยจับลูกนอนคว่ำ น้าของเล่นมายื่นหลอกล่อตรงหน้า
ลูก แล้วเลื่อนของเล่นห่างออกจากตัวลูกมาเรื่อย ๆ
ลูกจะกระตืบตัว (หรือคืบตัว) มาข้างหน้า เพื่อคว้า
ของเล่น

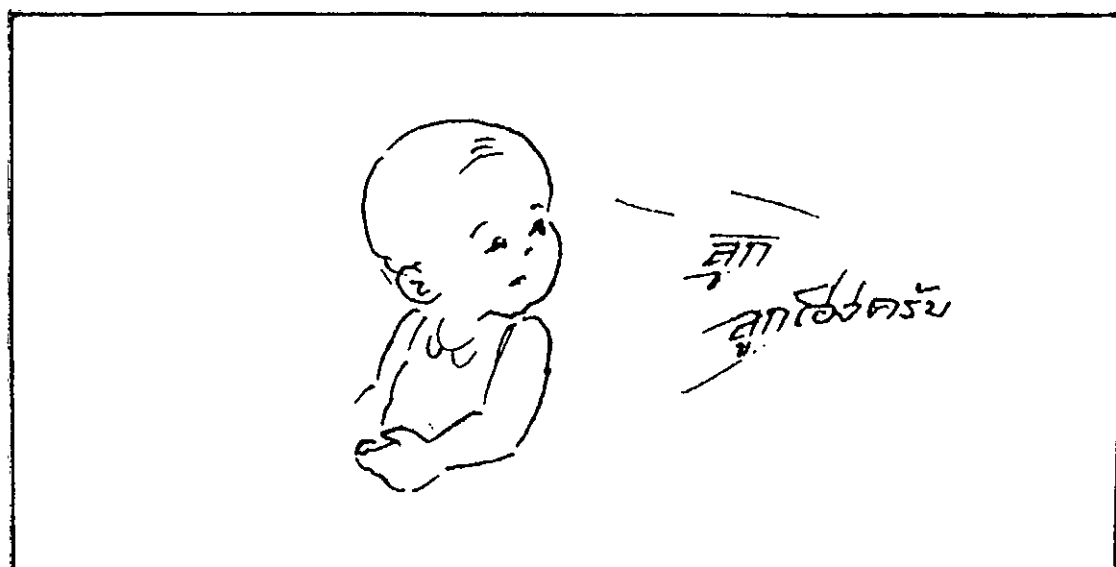

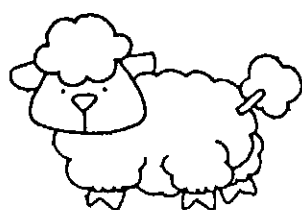
2. การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านการมองเห็น

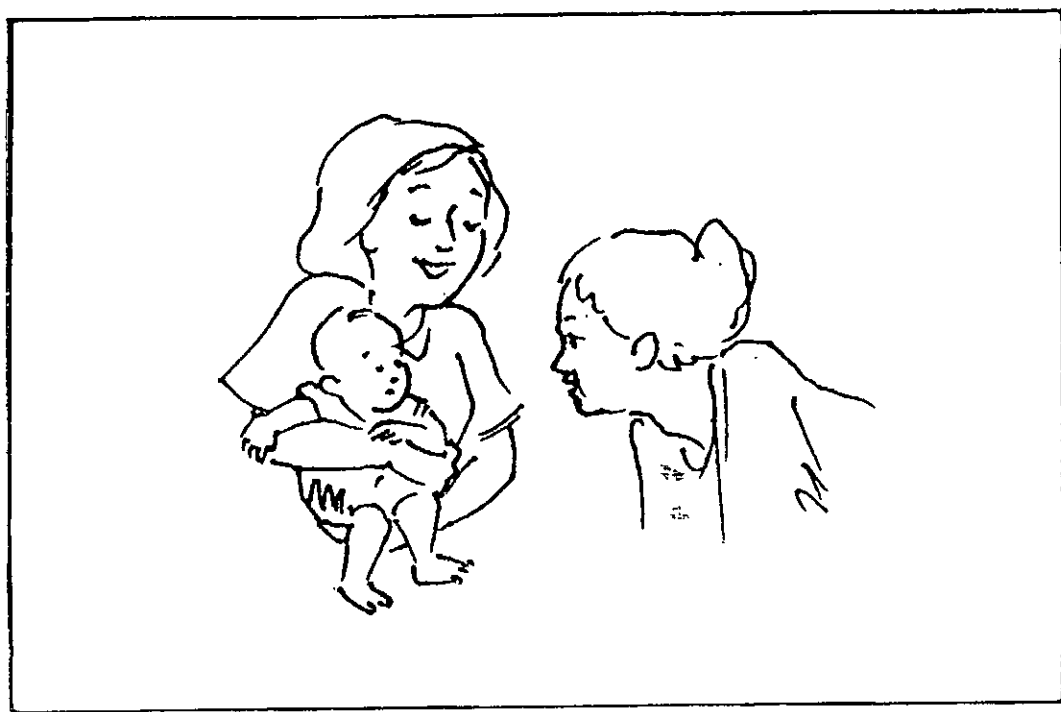
และส่งเสริมให้ลูกเรียนรู้ว่าถึงแม้จะไม่ได้เห็นหน้าพ่อแม่
 ชั่วครู่แต่พ่อแม่ก็ยังอยู่ใกล้ ๆ ลูก โดยค่อยๆ นำผ้า
 อ้อมบังหน้าระหว่างแม่กับลูก (หรือบังหน้าพ่อกับลูก)
 พูดคุยกับลูกแล้วดึงผ้าอ้อมออกพร้อมทั้ง เปล่งเสียงคำว่า
 "จะ เอ" และทำท่าทางตื่นเต้นประหลาดใจ ในช่วงแรก
 ของการเล่นนี้อาจจะต้องปลอบโยนลูกไปด้วย เพราะ
 ลูกอาจตกใจโดยนึกว่าพ่อแม่หายไปจริงๆ แต่พอ เล่น
 บ่อยๆ ลูกจะสนุกสนานพร้อมทั้ง เรียนรู้แล้วว่าแท้จริงแล้วการ
 ที่ไม่ได้เห็นหน้าพ่อแม่ชั่วครู่นี้พ่อแม่ก็ไม่ได้หายไปไหน ยัง
 อยู่ใกล้ ๆ ลูก

3. ส่งเสริมการหันตามเสียงพูดและเรียนรู้ว่าตัวเองชื่ออะไร (การส่งเสริมพัฒนาการในข้อนี้จะซ้ำกับข้อ 6 และข้อ 1 ของเดือนที่ 4 และ 5 ที่ผ่านมามาตามลำดับ ซึ่งในเดือนที่ 6 นี้จะเป็นระยะที่เหมาะสมที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการในข้อนี้ ซึ่งถ้าผ่านระยะนี้ไปแล้ว โดยไม่ได้รับการส่งเสริมแล้วไปส่งเสริมในช่วงเวลาอื่น ก็อาจจะไม่ได้ผล) การส่งเสริมพัฒนาการในข้อนี้ทำได้โดย เรียกชื่อลูกตั้ง ๗ ห่างจากลูกประมาณ 1-2 คืบ ลูกจะหันมาตามเสียง และทุกครั้งที่จะให้ลูกทำกิจกรรมใดควรเรียกชื่อลูกทุกครั้ง เพื่อให้ลูกได้เรียนรู้ว่าตัวเองชื่ออะไร

4. ส่งเสริมการเลียนเสียงพูด

โดยพูดคุยกับลูกด้วยเสียงระดับต่าง ๆ อย่างชัดเจน เช่น หม่ำว แม่ พ่อ จ้า จะ ทำอย่างนี้บ่อย ๆ จนกระทั่งลูกสามารถเลียนเสียงพูดได้

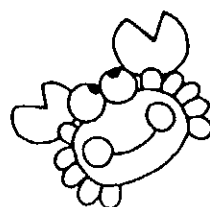
5. ส่งเสริมการนั่งได้เอง

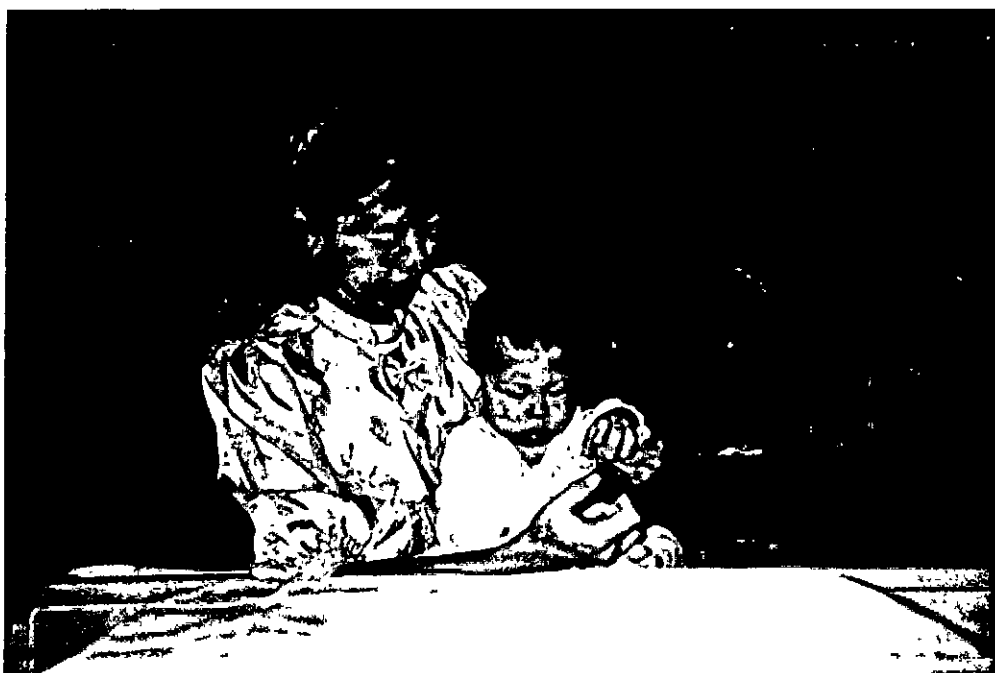
วางหมอนอิงข้างลูก ให้ลูกนั่งพิงหมอนอิง
อีกหน่อยลูกจะค่อยๆ ทรงตัวนั่งเองได้

6. ส่งเสริมการจับคว่ำบล็อคดี 2 อัน
 พร้อมๆกันทั้ง 2 มือโดยอุ้มลูกนั่งตัก วางของเล่นที่
 เป็นลักษณะสี่เหลี่ยมอาจจะ เป็นไม้หรือพลาสติกก็ได้
 (ซึ่งเราเรียกว่าบล็อก) บนโต๊ะตรงหน้าลูก 2 อัน
 คุณพ่อหรือคุณแม่หยิบบล็อกทั้ง 2 โดยหยิบข้างละอัน
 พร้อมๆกันให้ลูกดู ทำอย่างนี้ 2-3 ครั้งแล้วให้ลูกได้
 หัดหยิบพร้อมๆกันทั้ง 2 มือน้างแรกาลูกอาจจะยัง
 ทำไม่ค่อยได้คุณพ่อ คุณแม่ไม่ควรบังคับ หากแต่ควร
 เล่นกับลูกในลักษณะคล้ายแย่งกันหยิบของ เพื่อให้ลูก
 เกิดความสนุกสนานและทำได้ในที่สุด

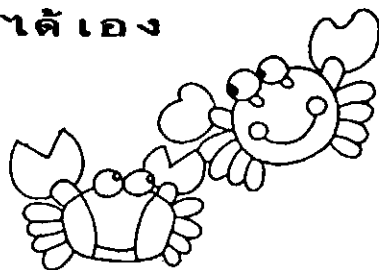

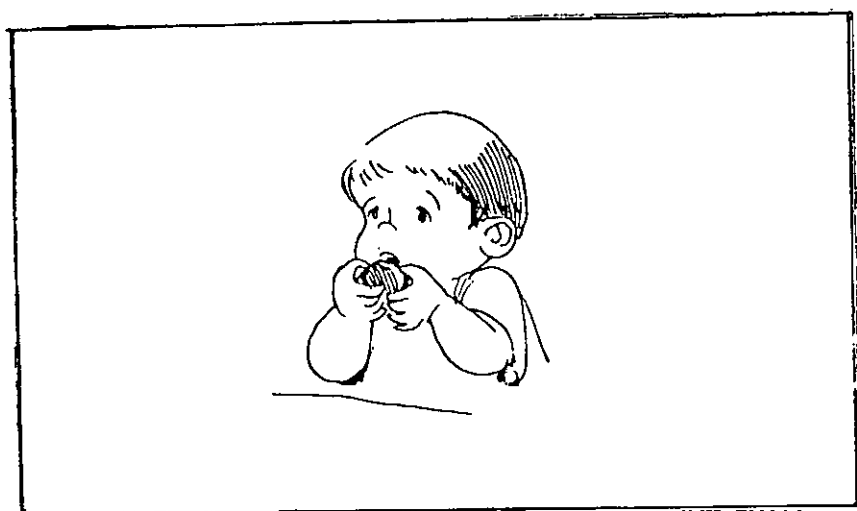
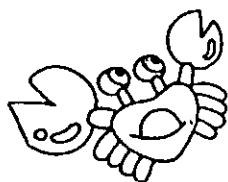

7. ส่งเสริมการ เปลี่ยนมือถือบล็อก

โดยส่งของเล่นที่เป็นลักษณะสี่เหลี่ยมอาจจะ เป็นไม้ หรือพลาสติกก็ได้ (ซึ่ง เรา เรียกว่าบล็อก) ให้ลูกถือไว้ 1 อัน ในขณะที่ลูกยังถือบล็อกอันแรกอยู่นั้นก็ส่งบล็อก อันที่สองให้กับลูกโดยส่งไปยังมือข้างที่ลูกถือบล็อกอัน แรกอยู่ ลูกอาจจะปล่อยอันแรกทิ้งแล้วคว้าอันใหม่ คุณพ่อหรือคุณแม่ควรช่วยย้ายบล็อกจากมือข้างหนึ่ง ของลูกไปยังมืออีกข้างหนึ่งแล้วจึงส่งบล็อกอันใหม่ให้

จากนั้นลอง เริ่มต้นใหม่โดยลดการช่วย เหลือลง ลูกจะค่อยๆ เปลี่ยนมือถือบล็อกได้เอง

8. ส่งเสริมการจับขนมปังกรอบใส่ปาก

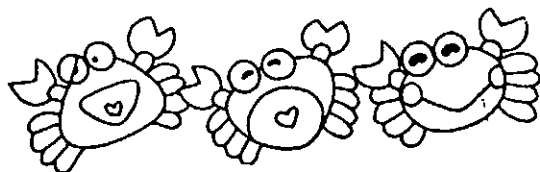
ในช่วงนี้ฟันน้ำนมของลูกกำลังจะขึ้น ลูกจะรู้สึกคันเหงือกและอยากเคี้ยว ดังนั้นคุณพ่อ คุณแม่ควรส่งเสริมพัฒนาการในข้อนี้โดยนำขนมปังกรอบส่งให้ลูก ลูกจะจับขนมใส่ปากและเคี้ยว (ควรเลือกขนมปังกรอบที่ไม่แข็งจนเกินไป)

๑. ส่งเสริมการหยิบวัตถุชิ้น เล็ก

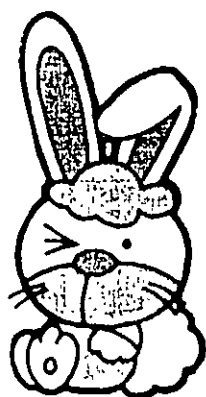
ให้คุณพ่อหรือคุณแม่อุ้มลูกนั่งตักข้างโต๊ะให้เด็กวางมือบนโต๊ะได้สะดวก เทลูก เกดหรือ เมล็ดถั่วต้มลงบนกระดาษสีขาวที่วางอยู่บนโต๊ะตรงหน้าลูกให้ลูก เอื้อมถึงได้ง่าย หยิบลูก เกดหรือ เมล็ดถั่วต้มให้ลูกดูว่าใช้ นิ้วมือหยิบได้อย่างไร อีกหน่อยลูกจะทำตามตัวอย่าง และหยิบวัตถุชิ้น เล็กได้

10. ส่งเสริมการออกกำลังกายโดยการ
ยืดตัวของเล่นไม่ยอมปล่อย การส่งเสริมพัฒนาการ
ในข้อนี้ทำได้โดยส่งของเล่นให้ลูก 1 ชิ้นปล่อยให้
ลูกเล่นสักครู่ ขณะที่ลูกเล่นอยู่นั้นบิดาหรือมารดา
ค่อยๆดึงของเล่นจากมือลูก ลูกจะยืดตัวไว้ไม่ยอม
ปล่อยของเล่น

การฝึกในข้อสุดท้ายนี้ไม่ควรฝึกนานและควร
พิจารณาสภาวะอารมณ์ของเด็กในขณะนั้นด้วย

เมื่อลูกอายุครบ 6 เดือน

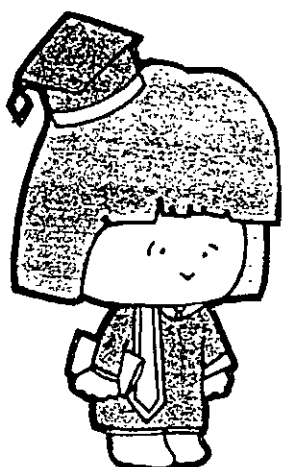
พัฒนาการของลูกที่ เพิ่มขึ้นจาก เดิมมีดังต่อไปนี้

- 1 . อายคนแปลกหน้า
- 2 . หัวเราะ เบิกบานขณะ เล่นจ๊ะเอ๋
- 3 . จับขนมปังกรอบใส่ปากได้เอง
- 4 . สามารถกระดืบตัว (หรือคืบตัว) ไปข้างหน้าได้
- 5 . นั่งบนตักมองกลุ่มไหมพรม
- 6 . นั่งบนตักจับบล็อกได้ 2 อัน
- 7 . นั่งได้เองชั่วคราว
- 8 . ดึงของเล่นไม่ยอมปล่อย

บรรณานุกรม

- กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับ องค์การยูนิเซฟ. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กทารกแรกเกิด ถึง 6 ปี. (เทปวีดิทัศน์) กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ป.
- ประภาส - กนิษฐา ปวีระโยธิน และ กองบรรณาธิการนิตยสารรักลูก. ทูน้อยคนเก่ง. แปลและเรียบเรียงจาก Super Baby, กรุงเทพฯ, 2532.
- พูลสุข สรียาภรณ์, วราภรณ์ ตั้งตรง, ไพโรจน์ และ วัชรภรณ์ ภิสสาสุนทร. คู่มือทดสอบพัฒนาการเด็กของเดนเวอร์. แปลและเรียบเรียงจาก Denver Development Screening Test Manual, กรุงเทพฯ, 2532.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กรมการพัฒนารัฐบาล และองค์การยูนิเซฟ. แบบสังเกตพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิดถึง 6 ปี. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, กรุงเทพมหานคร, 2531.
- อารี สันทวิ, ราศรี ทองสวัสดิ์, ดวงเดือน ศาสตรภัทรและคณะ. เลี้ยงลูกด้วยรักและเข้าใจ. กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ป, 33 หน้า.
- อดิศักดิ์ สัตย์ธรรม ร่วมกับกองบรรณาธิการนิตยสารรักลูก. เกมการเรียนรู้สำหรับเด็กวัย 0 - 12 เดือน. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531. 60 หน้า
- อาร์ เมอเร โทมัส. การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก. แปลและเรียบเรียงโดย ดวงเดือน ศาสตรภัทร. ภาควิชาจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. 441 หน้า

ภาคผนวก ค
แผนการสอนเรื่อง
คู่มือส่งเสริมพัฒนาการบุตร
-วัย 2 - 4 เดือน
-วัย 4 - 6 เดือน

แผนการสอน

เรื่อง

การส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย	2 – 4	เดือน
และ		
การส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย	4 – 6	เดือน

สำหรับ

บิดามารดาที่มีบุตรคนแรก

โดย

นางศุภภาณนาภ สุวรรณกิจ

วัตถุประสงค์ทั่วไป

1. เพื่อให้ บิดา มารดา เข้าใจถึงความหมายและความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการทารก
2. เพื่อให้ บิดา มารดา มีความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารก
3. เพื่อให้ บิดา มารดา มีพฤติกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารก

แผนการสอนครั้งที่ 1 เรื่อง การส่งเสริมพัฒนาการทารกวัย 2 - 4 เดือน

กลุ่มเป้าหมาย บิดามารดาที่มีบุตรคนแรกอายุ 2 เดือน

สถานที่ ห้องสุศึกษา โรงพยาบาลพุทธชินราช จ.พิษณุโลก

วิธีการ สอนและสาธิตให้ผู้เรียนดูเป็นกลุ่ม

กลุ่มละ 4 ครอบครัว

ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

ผู้สอน ผู้วิจัยสอนเอง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		เวลา	อุปกรณ์	การประเมินผล
		ผู้สอน	ผู้เรียน			
เมื่อจบบทเรียนแล้ว ผู้เรียนจะมีความสามารถดังต่อไปนี้	บทนำ ลูกคือความหวังของพ่อแม่ พ่อแม่ทุกคนย่อมรักลูก อยากให้ลูกแข็งแรง จลาคมีพัฒนาการสมวัย เราลองมาฟังดูนะว่าพัฒนาการหมายถึงอะไร	- สอนถาม ความรู้ลึกของบิดา มารดา ผู้ปกครองคนแรก	ฟังบรรยาย บทนำ พร้อมทั้งดูเทปวีดิทัศน์ประกอบ	20 นาที	เทปวีดิทัศน์ เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	ผู้ เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		เวลา	อุปกรณ์	การประเมินผล
		ผู้สอน	ผู้เรียน			
1. บอกความหมาย ของคำว่า "พัฒนาการ" ได้ ถูกต้อง	ความหมายของคำว่า "พัฒนาการ" พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ในด้านความสามารถในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ของร่างกายตามอายุ (function maturation) ตลอดจนแนวคิดที่ต่าง ๆ ที่แสดงถึงความก้าวหน้าของวุฒิภาวะและการ เรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 4.1 พัฒนาการด้านการช่วยเหลือ ตนเองและสังคม (Personal and Social) อันได้แก่การแสดงออกของเด็ก	บรรยาย	ฟังคำบรรยาย	5 นาที	-	จากการตอบข้อ ซักถามหลังจบ บทเรียน

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		เวลา	อุปกรณ์	การประเมินผล
		ผู้สอน	ผู้เรียน			
	ด้านการช่วยเหลือตนเองและการปรับตัวของ เด็กเมื่ออยู่รวมผู้อื่น 4.2 พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อ มัดเล็ก (Fine Motor - Adaptive) อันได้แก่ การมอง การใช้มือจับสิ่งของ และการเคลื่อนไหว - การกลืน 4.3 พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อ มัดใหญ่ (Gross Motor) อันได้แก่ การนั่ง การยืน การคืบ การคลาน การคว่ำ การ ก้าวขา และการกระโดด					

วัตถุประสงค์ เชิงปฏิบัติการ	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		เวลา	อุปกรณ์	การประเมินผล
		ผู้สอน	ผู้เรียน			
	4.4 พัฒนาการด้านภาษาและการได้ยิน (Language) อันได้แก่ การฟัง การเลียนแบบโดยการส่งเสียงอ้อแอ้และการปฏิบัติตามคำสั่ง					

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		เวลา	อุปกรณ์	การประเมินผล
		ผู้สอน	ผู้เรียน			
2. บอกความหมาย ของคำว่า "การส่งเสริม พัฒนาการ" ได้ ถูกต้อง	ความหมายของคำว่า "การส่งเสริม- พัฒนาการ" การส่งเสริมพัฒนาการเป็น กระบวนการที่จะช่วยให้เด็กทารกได้พัฒนาตัว มาอย่างเต็มศักยภาพ ตามสมมติฐานของ สเติร์นที่ว่า พัฒนาการเหมาะสมแบบอย่าง แตกต่างกันจะยืดได้มากเท่าไรขึ้นอยู่กับ สิ่งแวดล้อม	บรรยาย	ฟังคำบรรยาย	5 นาที	-	จากการตอบข้อ ซักถามหลังจบ บทเรียน

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	ผู้ เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		เวลา	อุปกรณ์	การประเมินผล
		ผู้สอน	ผู้เรียน			
3. บอกความสำคัญ ของการส่งเสริม พัฒนาการของ ทารกได้อย่างดี	การส่งเสริมพัฒนาการทารกมีความ สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเซลล์สมองของเด็ก ที่ได้รับการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการจะมี เซลล์สมองขนาดใหญ่และมีใยประสาท มากมาย มีการเชื่อมโยงและประสานกันของ ใยประสาทมากกว่าเซลล์สมองของเด็กที่ถูก ทอดทิ้ง ไม่ได้รับการกระตุ้นส่งเสริม ดังนั้น การส่งเสริมพัฒนาการทารกจึง มีความสำคัญและเป็นที่สนใจกันมากในขณะนี้	- บรรยาย	- ฟังคำบรรยาย	5 นาที	-	จากการ Post test หลังจบ บทเรียน

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		เวลา	อุปกรณ์	การประเมินผล
		ผู้สอน	ผู้เรียน			
4. - บอกวิธีการ ส่งเสริม พัฒนาการของ ทารกในแต่ละวัย ตั้งแต่อายุ 2-4 เดือน ได้ถูกต้อง	เนื้อหาตามคู่มือส่งเสริมพัฒนาการของ ทารก เล่มที่ 1 วัย 2 - 4 เดือน	บรรยาย เนื้อหา ตามคู่มือฯ พร้อมทั้ง สาธิตการ ส่งเสริม พัฒนาการ เด็กวัย 2 - 4 เดือน	ฟังคำบรรยาย พร้อมดูการ สาธิต	45 นาที	-ของเล่น กุ่มกิ้ง - เด็กจริง ตุ๊กตาเด็ก - เอกสารคู่มือ ส่งเสริม พัฒนาการ ทารกเล่มที่1 วัย 2 - 4 เดือน	- จากการ Post test หลังจบ บทเรียน

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	ผู้ เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		เวลา	อุปกรณ์	การประเมินผล
		ผู้สอน	ผู้เรียน			
- สำนัคคัลลัการ ส่งเสรม นัฒนการการของ ทการกัถงแต่อยุ 2 - 4 เด้อน ได้ถูกต้ง อยางนอย 3 ใน 5 ้อ	สรุปล จะเห็นได้ว่าการส่งเสรม นัฒนการการบตรไม่ใช่วร้ง ยาก ้อให้คณพ่อดนแม่ แบ่งเวลาบฏบัตการ ส่งเสรมนัฒนการการให้ กับลูกทวัน และเมือ ลูกอายุศรบ 4 เด้อน อยาลัฒนาลูกมารบวคัชน นรอมทงดูลำธการ ส่งเสรมนัฒนการการบตรอ	บอกให้ผู้เรียน สำธคัลลัและ บรยายสรุปล หล้งจากการ สำธคัลลั เสรม	สำธคัลลั	30 นาที	-ของเล่น กรุกกร้ง -ตุ๊กตาเด็ก -เด็กจรง	สำธคัลลั การส่งเสรม นัฒนการ ทการ

หมายเหตุ สำนัคคัลลั หมายถง การผู้เรียนแสดงพฤติกรรมการส่งเสรมนัฒนการการบตรตามตัวอย่างที่ผู้วิจัยลำธให้ดู

แผนการสอนครั้งที่ 2 เรื่อง

การส่งเสริมพัฒนาการทารกวัย 4 – 6 เดือน

กลุ่มเป้าหมาย
สถานที่
วิธีการ

ติดตามด้าที่มีบุตรคนแรกอายุ 4 เดือน
ห้องสุศึกษา โรงพยาบาลพุทธชินราช จ.พิษณุโลก
สอนและสาธิตให้ผู้เรียนดูเป็นกลุ่ม

กลุ่มละ 4 ครอบครัว

ระยะเวลา
1 ชั่วโมง 30 นาที

ผู้สอน
ผู้วิจัยสอนเอง

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา ปัญหา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		เวลา	อุปกรณ์	การประเมินผล
		ผู้สอน	ผู้เรียน			
เมื่อจบบทเรียนแล้ว ผู้เรียนจะมีความ สามารถดังต่อไปนี้	บทนำ สวัสดิ์คุณพ่อคุณแม่ทุกท่านเรามาพบ กันอีกครั้งตามนัด ลูกของท่านเป็น อย่างไรบ้างส่งสัญญาณกับกิจกรรมต่างๆ ที่ท่านปฏิบัติต่อลูกหรือไม่ มีปัญหาอะไร จากการปฏิบัติกับลูกได้ คราวนี้เราจะมาพูดถึงการส่งเสริม พัฒนาการทารกวัย 4 – 6 เดือนบ้างว่า จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร	สอบถามความ ก้าวหน้าของ การปฏิบัติ	ตอบข้อซักถาม และซักถาม ปัญหาอุปสรรค ที่พบจากการ ปฏิบัติ	20 นาที		

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		เวลา	อุปกรณ์	การประเมินผล
		ผู้สอน	ผู้เรียน			
1. บอกวิธีการ ส่งเสริมพัฒนาการ ของทารกในแต่ละ วัยตั้งแต่อายุ 4 - 6 เดือนได้ ถูกต้อง	เนื้อหาตามคู่มือส่งเสริมพัฒนาการ ทารกเล่มที่ 2 วัย 4 - 6 เดือน	บรรยาย เนื้อหา ตามคู่มือ พร้อมทั้ง สาธิตการ ส่งเสริม พัฒนาการ ได้วัย 4 - 6 เดือน	ฟังคำบรรยาย พร้อมดูการ สาธิต	30 นาที	- ชนแม่ประกอบ - ไม่ปลอด - เด็กจริง - ตุ๊กตาเด็ก - เอกสาร - คู่มือส่งเสริม - พัฒนาการ - สาธิตกลับ	- จากการ - Post test - หลังจบ - บทเรียน - สาธิตกลับ
2. สาธิตกลับการ ส่งเสริมพัฒนาการ ของทารกตั้งแต่อายุ 4 - 6 เดือนได้ ถูกต้องอย่างน้อย 3 ใน 5 ข้อ			สาธิตกลับ	30 นาที	- ทารกเล่มที่ 2 - วัย 4 - 6 - เดือน	- การส่งเสริม - พัฒนาการ - ทารก

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		เวลา	อุปกรณ์	การประเมินผล
		ผู้สอน	ผู้เรียน			
	สรุป จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการให้กับลูกคือการเล่นกับลูกบ่อย ๆ นั่นเอง แต่เป็นการเล่นอย่างมีจุดหมาย เล่นอย่างมีหลักการ ที่สำคัญคือ โปรดมีเวลาให้กับลูก แม้เพียงวันละนิด แต่มีให้ทุก ๆ วัน ดีกว่านาน ๆ วันจึงมีเวลา แล้วกระตุ้นตลอดวัน จนลูกไม่ได้พัฒนาเลยนะค่ะ			10 นาที		

ภาคผนวก ง

แบบวัดพฤติกรรมของบิดามารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร

-วัย 2 - 4 เดือน

-วัย 4 - 6 เดือน

พฤติกรรมส่งเสริม พัฒนาการ	การเคยปฏิบัติต่อลูก			
	ทุกวัน	เกือบทุกวัน	เป็นบางวัน	ไม่เคยปฏิบัติ
1.ท่านอุ้มลูกทุกครั้งที่ได้ไหม ให้น้ำ แก่ลูกหรือไม่				
2.ท่านเคยอุ้มลูกไปพบปะผู้คนเช่น เพื่อนบ้านข้างเคียง หรือญาติมิตร บ้างหรือไม่				
3.ท่านเคยลูบหลังมือลูกเบา ๆ บ้าง หรือไม่				
4.ท่านนำของเล่นชิ้นขนาดเด็กทำได้ วางไว้ที่ฝ่ามือลูกบ้างหรือไม่				
5.ท่านเคยยื่นของเล่นสีสดใสมายื่น ตรงหน้าลูกในระดับสายตาของลูก ขณะนอนหงายแล้ว เคลื่อนของเล่น จากซ้ายไปขวาหรือขวาไป ซ้ายบ้างหรือไม่				
6.ท่านเคยให้ลูกนอนคว่ำบนที่นอน บ้างหรือไม่				

พฤติกรรมส่งเสริม พัฒนาการ	การเคยปฏิบัติต่อลูก			
	ทุกวัน	เกือบทุกวัน	เป็นบางวัน	ไม่เคยปฏิบัติ
7. ท่านเคยอุ้มลูกมองหน้าลูก ให้ลูก มองปากแล้วส่งเสียง “อา” ให้ ลูก ส่งเสียง “อา”ตามบ้าง หรือไม่				
8. ท่านเคยพูดคุย ยิ้มกับลูกบ้าง หรือไม่				
9. ท่านเคยนำของเล่นกรู้งริงเขย่า ให้ลูกฟังบ้างหรือไม่				

แบบวัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร
วัย 3-6 เดือน

คำชี้แจง

แบบวัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3-6 เดือน มีลักษณะทั่วไปเป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 21 ข้อ ซึ่งคำถาม แต่ละข้อจะถามบิดามารดาว่าได้เคยปฏิบัติพฤติกรรมที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการ ของลูกมากน้อยเพียงใดโดยให้ตอบว่าเคย หรือไม่เคยปฏิบัติ และถ้าเคยปฏิบัติ ได้ปฏิบัติ ทุกวันหรือไม่

แบบวัดพฤติกรรมฯ นี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1

ข้อมูลส่วนตัว

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี เพศ...☐...ชาย. เพศ...☐...หญิง.
3. บ้านเลขที่.....ซอย.....ถนน.....
4. ตำบล.....อำเภอเมือง.....จังหวัดพิษณุโลก.

สถานที่ใกล้เคียงที่สังเกตเห็นเด่นชัด.....

[illegible]

พฤติกรรมส่งเสริม พัฒนาการ	การเคยปฏิบัติต่อลูก			
	ทุกวัน	เกือบทุกวัน	เป็นบางวัน	ไม่เคยปฏิบัติ
เมื่อลูกอายุย่างเข้าสู่เดือนที่ 4 8. ท่านเคยให้ลูกนอนหงาย แล้วนำของเล่นมาเขย่าตรงหน้า ลูก(ห่าง ๆ)ช่วยให้ลูกมองตาม โดยเคลื่อนย้ายของเล่นไปทาง ซ้ายทางขวาบ้างหรือไม่ 9. ท่านเคยจับมือทั้ง 2 ข้าง ของลูกขณะนอนหงายแล้วจุด ขึ้นมาช้า ๆ ให้ลูกฝึกกำลัง เกร็งตัวลุกขึ้นจากที่นอนบ้าง หรือไม่ 10. ท่านเคยเรียกชื่อลูก โดยตัวท่านห่างจากตัวลูก ประมาณ 1 - 2 คืบบ้างหรือไม่ เมื่อลูกย่างเข้าสู่เดือนที่ 5 11. ท่านเคยเรียกชื่อลูก โดยตัวท่านห่างจากตัวลูก ประมาณ 1 - 2 คืบ ช้าเต็ม จากเดือนที่ผ่านมาบ้างหรือไม่ 12. ท่านเคยใช้มือสอดใต้รัก แรทั้ง 2 ข้างของลูกแล้วพยุงให้ ยืนขึ้นให้เท้าลูกแตะพื้นพร้อม ทั้งประคองตัวลูกไว้เมื่อลูกถีบ ตัวขึ้นจากพื้น ช้าเต็ม จากเดือนที่ผ่านมาบ้างหรือไม่				

แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3-6 เดือน

พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ	การเคยปฏิบัติต่อลูก			
	ทุกวัน	เกือบทุกวัน	เป็นบางวัน	ไม่เคยปฏิบัติ
เมื่อลูกอายุย่างเข้าสู่เดือนที่ 3 1. ขณะที่ท่านป้อนน้ำ หรือ น้ำสั้มนั้ให้ลูกท่านเคยให้ลูก จับหรือแตะที่ขวดน้ำบ้างหรือไม่ 2. ท่านเคยลูบหลังมือลูก เบา ๆ จากข้อมือไปยังปลายมือ หรือจากปลายมือมายังข้อมือ บ้างหรือไม่ 3. ท่านเคยวางของเล่นสี สดใสหรือเขย่ามีเสียงซึ่งเขย่า แล้ววางไว้ข้าง ๆ ตัวลูกบ้างหรือไม่ 4. ท่านเคยให้ลูกนอนหงาย บนที่นอนหรือบนเก้าอี้โยก แล้วแขวนลูกบอลให้ลูกแตะ หรือถีบบอลเล่นบ้างหรือไม่ 5. ท่านเคยจิกกะจีตัวลูก บ้างหรือไม่ 6. ท่านเคยให้ลูกนอนคว่ำ แล้วนำแล้วนำของเล่นเขย่ามี เสียงเขย่าตรงหน้าลูกแล้วเลื่อน ของเล่นสูงขึ้นให้ลูกมองตาม บ้างหรือไม่ 7. ท่านเคยมองหน้าลูกแล้ว ส่งเสียง “อา” ให้ลูกมองปาก แล้วส่งเสียง “อา” ตามบ้างหรือไม่				

พฤติกรรมส่งเสริม พัฒนาการ	การเคยปฏิบัติต่อลูก			
	ทุกวัน	เกือบทุกวัน	เป็นบางวัน	ไม่เคยปฏิบัติ
เมื่อลูกอายุย่างเข้าสู่เดือนที่ 6 13. ท่านเคยนำของเล่นมายื่นยั่วบุตรจนหัวลูกแล้วเคลื่อนให้ห่างออกมาจากตัวลูกเพื่อให้ลูกกระตือรือร้นมากกว่าของเล่นบ้างหรือไม่ 14. ท่านเคยเรียกชื่อลูกโดยตัวท่านห่างจากตัวลูกประมาณ 1 - 2 คืบ ช้าเต็มจากเดือนที่ผ่านมาบ้างหรือไม่ 15. ท่านเคยพูดกับลูกด้วยน้ำเสียงระดับต่าง ๆ อย่างชัดเจน เช่น หมา ๆ จ๊ะ จ๋า บ้างหรือไม่ 16. ท่านเคยให้ลูกนั่งพิงหมอนอิงบ้างหรือไม่ 17. ท่านเคยหยิบบล็อก(แท่งไม้หรือพลาสติกรูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์) โดยหยิบข้างละอันพร้อม ๆ กันทั้งสองมือให้ลูกดูบ้างหรือไม่ 18. ท่านเคยวางขนมปังกรอบใส่จานให้ลูกหยิบหรือจับใส่ปากเองบ้างหรือไม่				

พฤติกรรมกรรมการส่งเสริม พัฒนาการ	การเคยปฏิบัติต่อลูก			
	ทุกวัน	เกือบทุกวัน	เป็นบางวัน	ไม่เคยปฏิบัติ
19. ท่านเคยวางลูกเกิดหรือ ขนมที่มีลักษณะคล้ายกันวางใส่ จานแล้วใช้นิ้วมือหยิบลูกเกิด หรือขนมดังกล่าวขึ้นมาให้ลูกดู บ้างหรือ 20. ท่านเคยเล่นยี่อติงของ เล่นกับลูกบ้างหรือไม่ (โดยการ ส่งของเล่นให้ลูกถือไว้สักครู แล้วยี่อติงกลับคืนซ้ำๆ) 21. ท่านเคยส่งบล็อก (แท่งไม้หรือพลาสติกรูปสี่ เหลี่ยมลูกบาศก์) ให้ลูกถือไว้ ข้างหนึ่งแล้วส่งซ้ำให้ที่มีลูก ข้างเดิมซึ่งมีบล็อกอยู่ในมืออยู่ แล้ว บ้างหรือไม่				

ภาคผนวก จ

**แบบวัดความรู้ของบิดามารดา
ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร**

-วัย 2 - 4 เดือน

-วัย 4 - 6 เดือน

**แบบสอบถาม วัดความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2-6 เดือน
ของ บิดา มารดา ที่มีบุตรคนแรก**

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินความรู้และความเข้าใจด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2-6 เดือน ของบิดา มารดา ที่มีบุตรคนแรก เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการให้ความรู้แก่บิดา มารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรครั้งต่อไป จึงขอความกรุณาผู้ที่ เป็น บิดา มารดา ซึ่งมีบุตรคนแรก ตอบข้อคำถามและข้อมูลส่วนตัว ตามความเป็นจริง ข้อมูลทุกอย่างของท่าน จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ

ตอนที่ 1

ข้อมูลส่วนตัว

1. ชื่อ..... นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ☐ ชาย ☐ หญิง
3. บ้านเลขที่..... ซอย ถนน.....
หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
สถานที่ใกล้เคียงที่มองเห็นเด่นชัด.....
.....
.....
.....
.....

4. การศึกษา

- () ประถมศึกษา
- () มัธยมศึกษา
- () อนุปริญญาตรี, ปวช., ปวส
- () ปริญญาตรี
- () สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

- () ค้าขาย
- () เสริมสวย
- () รับจ้างทั่วไป
- () พนักงานบริษัท
- () รับราชการ
- () อื่น ๆ (ระบุ)

6. รายได้ของท่านประมาณเดือนละ.....บาท

สามี (หรือภรรยา) ของท่านมีรายได้ประมาณเดือนละ บาท

7. รายได้ของครอบครัวเป็นอย่างไร

- () พอมีพอใช้
- () มีเหลือเก็บ
- () ไม่พอใช้

8. ผู้ที่เป็นผู้เลี้ยงดูทารกตั้งแต่แรกเกิด - 6 เดือน

- () มารดาเลี้ยงเอง
- () บิดาเลี้ยงเอง
- () ช่วยกันเลี้ยงทั้งคู่ บิดา - มารดา
- () ญาติ (โปรดระบุ).....
- () ผู้ดูแลเด็กที่จ้างมา

9. ท่านเคยเลี้ยงดูเด็กวัย 2 - 6 เดือนมาก่อนหรือไม่

- () เคย
- () ไม่เคย

10. ท่านเคยได้รับการสอนเรื่องวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมาก่อนหรือไม่

- () เคย
- () ไม่เคย

ตอนที่ 2

ชุดที่ 1 การส่งเสริมพัฒนาการบุตร อายุ 2 - 4 เดือน

1. การให้ลูกนอนหงายหรือนั่งเก้าอี้โยกสำหรับเด็ก แล้วแขวนลูกบอลพลาสติกให้ลูกแตะหรือถีบบอลเล่น เริ่มปฏิบัติได้ตั้งแต่อายุเท่าไร เป็นต้นไป
 - ก. ย่าง 2 เดือน
 - ข. ย่าง 3 เดือน
 - ค. ย่าง 4 เดือน
 - ง. ย่าง 5 เดือน
2. ข้อใดเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมให้ลูกอายุย่างเดือนที่ 3 พลิกตัวได้เร็วขึ้น
 - ก. ไกวเปลให้ลูกบ้อย ๆ เพื่อให้ลูกกลิ้งตัวไปมาในเปล
 - ข. สอดมือใต้รักแร้ลูกแล้วจับตัวลูกหมุนไปมา
 - ค. วางของเล่นเขย่าที่มีเสียงไวข้าง ๆ ตัวลูกให้ลูกพลิกตัวมาคว้าของ
 - ง. จับลูกพลิกตะแคงตัวบ้อย ๆ
3. การจิกกะจี้ตัวลูกเบา ๆ เพื่อให้ลูกเปล่งเสียง สูง ๆ ต่ำ ๆ จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านใด
 - ก. ภาษา
 - ข. กล้ามเนื้อลำคอ
 - ค. กล้ามเนื้อหลอดลม
 - ง. การช่วยเหลือตนเอง
4. เมื่อลูกอายุย่างเข้าเดือนที่ 3 การฝึกให้ลูกหัดกำมือและคลายมือบ้อย ๆ จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านใด
 - ก. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
 - ข. ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
 - ค. ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่
 - ง. ด้านภาษาและการได้ยิน

5. การส่งเสริมด้านการพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก , การใช้กล้ามเนื้อ
มัดใหญ่ และด้านการได้ยินของลูกไปพร้อม ๆ กันเพื่อให้ทั้ง 3 ด้านนี้ประสานสัมพันธ์
กันนั้น สามารถทำได้โดย

- ก. ให้ลูกนอนบนเก้าอี้นอน หรือบนเบาะ แล้วแขวนลูกบอลพลาสติกให้ห้อย
อยู่บริเวณปลายขาของลูก ให้ลูกเตะ หรือ ถีบบอลบ่อย ๆ
- ข. ให้ลูกนอนบนเก้าอี้นอน หรือบนเบาะ แล้วแขวนลูกบอลพลาสติกให้ห้อย
ติดกับของเล่นเชยามีเสียงเช่น กระดิ่ง โดยแขวนให้ทั้ง 2 สิ่งนี้ห้อยอยู่
บริเวณปลายขาของลูก ให้ลูกมองและเตะหรือ ถีบบอลบ่อย ๆ
- ค. ให้ลูกนอนบนเก้าอี้นอน หรือบนเบาะ แล้วแขวนกระดิ่งพลาสติกให้ลูกใช้
มือปิดไปมา พร้อมทั้งมองกระดิ่งที่เคลื่อนไหวไปตามแรงปิด
- ง. ถูกทั้งข้อ ข และ ค

6. การเล่นจะเอื้อกับลูกได้อย่างไร

- ก. ดี เพราะ จะช่วยให้ลูกมีสังคมดี
- ข. ดี เพราะ จะช่วยให้ลูกมีอารมณ์ดี
- ค. ดี เพราะ ช่วยส่งเสริมทางด้านภาษา
- ง. ทั้ง ก, ข, ค รวมกัน

7. เมื่อลูกอายุย่างเข้าเดือนที่ 4 ข้อใดเป็นการส่งเสริมการคว้าจับของเล่นและการช่วย
เหลือตนเอง

- ก. ยื่นของเล่นที่ถือง่าย สีสดใสเชยามีเสียง วางไว้ใกล้ ๆ ลูกลูกจะคว้า
ของเล่นนั้นเขย่าเอง
- ข. ยื่นของเล่นที่ถือง่าย สีสดใส ส่งให้ลูกบ่อย ๆ
- ค. ลูกหลังมือลูกให้ลูกกางนิ้วมือ แล้ววางของเล่นใส่ฝ่ามือลูกลูกจะกำของ
เล่นได้เอง
- ง. ถูกทุกข้อ

8. การที่ พ่อ แม่ จุดมือลูกทั้ง 2 ข้าง ให้ลูกได้เกร็งกล้ามเนื้อขึ้นมาจากท่านอนหงาย
การเล่นอย่างนี้กับลูกมีข้อดี หรือ ข้อเสียอย่างไร

ก. ข้อดี คือ ช่วยให้ลูกฝึกกำลัง เกร็งตัวขึ้นจากท่านอนหงาย ซึ่งจะ
ช่วยให้กล้ามเนื้อคอ และแขนแข็งแรง

ข้อเสีย คือ ถ้า พ่อ แม่ จุดแรงและเร็วเกินไปอาจจะเกิด
อันตรายกับกระดูกข้อต่อแขน และ ข้อต่อของกระดูกลำคอได้

ข. ข้อดี คือ ช่วยให้ลูกได้ออกกำลังกาย

ข้อเสีย คือ ถ้า พ่อ แม่ ปล่อยตัวลูกลงนอนแรง และเร็วเกินไป
โดยไม่มีหมอนรองรับ อาจจะเป็นอันตรายต่อกระดูกสันหลังได้

ค. ถูกทั้ง ก และ ข

ง. ข้อ ก ถูก ข้อ ข ผิด

9. เมื่อลูกอายุย่างเข้าเดือนที่ 4 ข้อใดเป็นการส่งเสริมให้ลูกทรงตัวได้เร็วขึ้น

ก. ให้ลูกนั่งเก้าอี้หัดเดินสำหรับเด็ก

ข. พยายามให้ลูกยืนขึ้นบ่อย ๆ และประคองไว้รั้งไว้เมื่อลูกถิ่บตัวจากพื้น

ค. จัดบ้านให้โล่งแล้วปล่อยให้ลูกได้หัดกระดืบตัว หรือคืบตัวบ่อยๆ เพื่อให้
กล้ามเนื้อแข็งแรง

ง. เปิดโทรทัศน์ให้ลูกได้ดูการแข่งขันยิมนาสติกบ่อย ๆ เพื่อให้ได้เห็นท่า
ทางวิธีการทรงตัว และเลียนแบบจากจอโทรทัศน์

10. เมื่อลูกอายุย่างเข้าเดือนที่ 4 พ่อ แม่ ควรเตรียมฝึกการหันหาเสียงพูด ให้แก่ลูกโดย
การเรียกชื่อลูกดังๆ ห่างจากตัวลูกประมาณ 1 - 2 คืบ ลูกจะหันมาตามเสียงที่เรียก
ถามว่าเมื่อฝึกอย่างนี้น้อยๆ ตั้งแต่ลูกอายุ 4 เดือน ลูกจะสามารถจำชื่อตนเองได้เมื่อ
อายุเท่าไร

ก. 4 เดือน

ข. 5 เดือน

ค. 6 เดือน

ง. 7 เดือน

11. ข้อใดเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองให้กับลูกวัย 4 เดือน
- ก. ปลอຍให้ลูกร้องไห้สักพัก ประมาณ 10 - 20 นาที เพื่อฝึกความอดทน และฝึกการช่วยเหลือตนเอง
 - ข. ปลอຍให้ลูกนอนหงายบนที่นอนหรือเก้าอี้โยกแล้วแขวนลูกบอลให้เตะเล่น
 - ค. เช้าของเล่นแล้ววางไว้ข้าง ๆ ตัวลูก ให้ลูกคว้าจับเอง
 - ง. ยื่นของเล่นหยอกล้อตรงหน้าลูก แล้วส่งของเล่นที่มือให้ลูกคว้า
12. การที่นำของเล่นเขย่ามีเสียงมาเขย่าตรงหน้าลูกในระดับสายตาแล้วเคลื่อนย้ายของเล่น ไปทางซ้ายบ้าง ทางขว้างให้ลูกมองตามเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านใดให้แก่ลูก
- ก. ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสังคม
 - ข. ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และ การได้ยิน
 - ค. ด้านภาษา - การได้ยิน และ การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
 - ง. ด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม

ชุดที่ 2 การส่งเสริมการพัฒนาศูนย์อายุ 4-6 เดือน

13. เมื่อลูกอายุย่างเข้าเดือนที่ 5 การส่งเสริมพัฒนาการที่ ควรเน้น คือ
 - ก. กวักมือให้ลูกเห็นบ่อย ๆ เพื่อให้ลูกเรียนรู้ว่าแม่เรียก
 - ข. ควรเรียกชื่อลูกบ่อย ๆ เพื่อให้ลูกได้คุ้นเคยกับเสียงเรียกและเรียนรู้ว่าตนเองชื่ออะไร
 - ค. เล่นหยอกล้อกับลูกบ่อย ๆ เพื่อให้ลูกอารมณ์ดี
 - ง. เขย่าของเล่นกริ่งกริ่งบ่อย ๆ เพื่อให้ลูกหันมา
4. การส่งเสริมให้ลูกหยิบบล็อก (แท่งไม้รูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์) ได้ทั้ง 2 มือนั้นพ่อแม่สามารถส่งเสริมลูกได้โดย
 - ก. ส่งบล็อกให้ลูกพร้อมกันทั้ง 2 มือ (ข้างละชิ้นพร้อม ๆ กัน)
 - ข. ส่งบล็อกให้ลูกทีละข้าง ข้างละ 1 ชิ้น
 - ค. ส่งผ้าอ้อมให้ลูกดึงย้อยสุดไว้กับเราเพื่อบริหารกล้ามเนื้อมือ
 - ง. หยิบบล็อกให้ลูกดูเป็นตัวอย่าง 2 - 3 ครั้ง ต่อไปให้ลูกหยิบเอง
5. วิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้ลูกนั่งได้เร็ว สามารถทำได้โดย
 - ก. จับลูกใส่รถเข็นบ่อย ๆ
 - ข. ให้ลูกได้บริหารกล้ามเนื้อสะโพกบ่อย ๆ โดยคุณพ่อหรือคุณแม่เป็นผู้หนุนให้
 - ค. วางหมอนอิงข้าง ๆ ลูก ให้ลูกได้นั่งพิงหมอนอิงบ่อย ๆ
 - ง. อุ้มในท่านั่งบ่อย ๆ
6. ในการส่งเสริมการพัฒนาศูนย์ภาษาของเด็กเล็ก พ่อแม่ควรปฏิบัติต่อลูกอย่างไร
 - ก. พูดคุยกับลูกด้วยภาษาเด็ก
 - ข. พูดคุยกับลูกอย่างช้า ๆ ชัดถ้อยชัดคำ
 - ค. พาลูกออกไปพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านข้างเคียง
 - ง. ร้องเพลงให้ลูกฟังบ่อย ๆ และพูดคุยกับลูกให้บ่อยมากที่สุดเท่าที่จะบ่อยได้

17. ข้อใดเป็นการส่งเสริมการหยิบวัตถุชิ้นเล็ก โดยใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วอื่นของลูก เมื่อลูกอายุย่างเข้าสู่เดือนที่ 6
- ก. พาลูกไปเล่นน้ำทะเล เพื่อจะได้เปิดโอกาสให้ลูกได้หยิบทรายที่ชายหาด
 - ข. ปลอ่ยให้ลูกเล่นหยิบดิน ที่พื้นดินบริเวณใกล้บ้าน
 - ค. นำขนมปังกรอบหักเป็นชิ้นเล็กๆ ใส่ในจานหรือในถาดให้ลูกหยิบกิน
 - ง. ลูบหลังมือลูกเบา ๆ จากข้อมือสู่ปลายนิ้วมือ และจากปลายนิ้วมือมาสู่ข้อมือ
18. การอายุคนแปลกหน้าของลูกแสดงว่าลูกจำบุคคลที่คุ้นเคยหรือสมาชิกภายในบ้านได้แล้ว ถ้ามว่า ตามปกติเด็กจะอายุคนแปลกหน้าเมื่ออายุเท่าไร
- ก. 3 เดือน
 - ข. 4 เดือน
 - ค. 5 เดือน
 - ง. 6 เดือน
19. การยึดดึงของเล่นกับลูกจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านใด
- ก. ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
 - ข. ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่
 - ค. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
 - ง. ด้านการออกเสียง
20. การยึดดึงของเล่นกับลูก ต้องระวังอะไรบ้างในการเล่นเกมนีกับลูก
- ก. อารมณ์ของลูก
 - ข. กำลังแขนของลูก
 - ค. การออกเสียงของลูก
 - ง. การกำมือของลูก

21. เมื่อลูกอายุ 6 เดือน การนำเกม ที่จะเอามาเล่นกับลูกอีก มีประโยชน์กับลูกอย่างไรบ้าง

- ก. เรียนรู้ว่าการไม่เห็นหน้า พ่อ แม่ ชั่วครู่ นั้น แท้จริงแล้วไม่หายไปไหน รอสักครูก็จะโผล่หน้ามาให้เห็น
- ข. ได้ฝึกพัฒนาการด้านภาษา โดยออกเสียงตามว่า "เอ๋"
- ค. เรียนรู้ด้านสังคม ได้พบปะผู้คนขณะเล่นจะเอ๋
- ง. ทั้ง ก., ข., ค. รวมกัน

22. ในขณะที่ลูกถือบล็อกอันหนึ่งอยู่ในมือ พ่อแม่ ควรปฏิบัติอย่างไร เพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนมือถือบล็อกให้กับลูก

- ก. ส่งบล็อกให้ลูกอีกอันหนึ่ง โดยส่งข้างที่มีมือว่างอยู่
- ข. ส่งบล็อกให้ลูกอีกอันหนึ่ง โดยวางไว้ข้างๆ โต๊ะ ให้ลูกหยิบเอง
- ค. ส่งบล็อกให้ลูกอีกอันหนึ่ง โดยวางไว้ตรงหน้าลูก ให้ลูกปล่อยบล็อกอันเดิม แล้วหยิบอันใหม่
- ง. พ่อส่งบล็อกให้แม่ถือไว้ข้างหนึ่ง แล้วจึงส่งบล็อกอีกอันหนึ่งให้แม่เปลี่ยนมือถือบล็อกให้ลูกดู แล้วครั้งต่อไปให้ลูกทำเอง

ภาคผนวก จ

1. ตารางวิเคราะห์เนื้อหา (Test Blue Print)

1.1 แสดงตารางวิเคราะห์เนื้อหาของแบบทดสอบวัดความรู้ของบิตามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก

1.2 แสดงตารางวิเคราะห์เนื้อหาของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมของบิตามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน

1.3 แสดงตารางวิเคราะห์เนื้อหาของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมของบิตามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือน

2. ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (D) ของแบบทดสอบวัดความรู้ของบิตามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก

3. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบและแบบสัมภาษณ์

3.1 แสดงผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้ของบิตามารดาด้านการส่งเสริม พัฒนาการบุตรวัยทารก ใช้วิธีแบ่งครึ่งฉบับ (Split - Half)

3.2 แสดงผลการหาความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมของบิตามารดาด้านการส่งเสริม พัฒนาการบุตรวัย 2 เดือนโดยใช้สูตร α - Coefficient

3.3 แสดงผลการหาความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมของบิตามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 3 - 6 เดือนโดยใช้สูตร α - Coefficient

4. แสดงคะแนนดิบของกลุ่มตัวอย่าง

1. ตารางวิเคราะห์เนื้อหา (test blue print)

ตาราง 23 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาของแบบทดสอบวัดความรู้ของบิคารมรดาด้านการส่งเสริม
พัฒนาการบุตรวัยทารก

อายุ ด่าน บุตร	การช่วยเหลือ ตนเองและสังคม	การใช้ กล้ามเนื้อเล็ก	การใช้ กล้ามเนื้อดำใหญ่	ภาษาและ การโต้ตอบ	หมายเหตุ
ย่างเข้าสู่ เดือนที่ 3	6	4, 5	1, 2, 5	3, 5	ใช้ในการ Pretest และ
ย่างเข้าสู่ เดือนที่ 4	7, 11	12	8, 9	6, 10, 12	Posttest ครั้งที่ 1
ย่างเข้าสู่ เดือนที่ 5	18, 20	14	-	13	ใช้ในการ Pretest และ
ย่างเข้าสู่ เดือนที่ 6	18, 21	17, 22	15, 19	16	Posttest ครั้งที่ 2

ตาราง 24 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาของแบบวัดพฤติกรรมของบิคารมาดาด้านการส่งเสริม
พัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน (ใช้ในการ Pretest ครั้งที่ 1)

ด้าน อายุบุตร	การช่วยเหลือ ตนเองและสังคม	การใช้ กล้ามเนื้อเล็ก	การใช้ กล้ามเนื้อใหญ่	ภาษาและ การได้ยิน
2 เดือน	1, 2	3, 4	5, 6	7, 8, 9

ตาราง 25 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาของแบบวัดพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริม
พัฒนาการบุรุษ 3 - 6 เดือน (ใช้ในการ Posttest ครั้งที่ 3)

ด้าน อายุบุตร	การช่วยเหลือ ตนเองและสังคม	การใช้ กล้ามเนื้อเล็ก	การใช้ กล้ามเนื้อใหญ่	ภาษาและ การได้ยิน
3 เดือน	1, 3	1, 2, 6	3, 4, 6	5, 7
4 เดือน	-	8	8, 9	10
5 เดือน	-	-	12	11
6 เดือน	13, 18 19, 20	17, 18 19, 21	16, 20	14, 15

2. ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (D)

ของแบบทดสอบวัดความรู้ ของบิตามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก

ตาราง 26 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (D) ของแบบทดสอบวัดความรู้
ของบิตามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก

ข้อ	p	D	ข้อ	p	D
1	0.25	0.25	12	0.50	0.50
2	0.38	0.25	13	0.75	0.50
3	0.25	0.50	14	0.44	0.38
4	0.50	0.50	15	0.31	0.63
5	0.50	0.50	16	0.56	0.38
6	0.38	0.50	17	0.50	0.75
7	0.38	0.50	18	0.56	0.38
8	0.63	0.75	19	0.50	0.50
9	0.44	0.38	20	0.31	0.38
10	0.31	0.13	21	0.50	0.50
11	0.31	0.38	22	0.25	0.50

3. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้และแบบสังเกตพฤติกรรมของบิคารมาดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารก

3.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้ของบิคารมาดาด้านการส่งเสริม
พัฒนาการบุรุษวัยทารก ใช้วิธีแบ่งครึ่งฉบับ (Split - half)

$$r_{tt} = .778$$

3.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมของบิคารมาดาด้านการส่งเสริม
พัฒนาการบุรุษวัย 2 เดือน โดยใช้สูตร α - Coefficient

$$r_{tt} = .815$$

3.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมของบิคารมาดาด้านการส่งเสริม
พัฒนาการบุรุษวัย 3 - 6 เดือน โดยใช้สูตร α - Coefficient

$$r_{tt} = .877$$

4. ค่าคะแนนดิบของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 27 แสดงคะแนนดิบความรู้ของบิตามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารก
ก่อนและหลังการทดลอง

ครอบครัว อันดับที่	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม	
	บิตา		มารดา		คู่อบิดา - มารดา		บิตา มารดา คู่อบิดา-มารดา	
	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง
1	12	15	10	16	12.0	18.0	10	10
2	12	16	11	16	10.5	17.5	10	13
3	10	15	12	18	13.5	17.5	8	8
4	10	17	9	17	10.5	16.5	10	11
5	9	15	13	19	12.0	17.0	13	12
6	10	16	8	15	10.5	16.0	12	11
7	8	16	12	17	9.0	15.5	13	11
8	12	19	12	17	9.0	14.5	13	13
9	9	15	12	17	9.0	15.5	10	10
10	12	17	9	16	10.5	15.5	10.5	10.5
11	13	16	9	16	9.0	15.0	9	8.5
12	9	15	11	17	9.0	15.5	9	9
ค่าเฉลี่ย	10.5	16.0	10.6667	16.7500	10.3750	16.1667	10.6250	10.5833

ตาราง 28 แสดงคะแนนคิปปฤติกรรมของบิตามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารก
ก่อนการทดลอง

ครอบครัว อันดับที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม
	บิดา	มารดา	คู่บิดา - มารดา	บิดา มารดา คู่บิดา-มารดา
1	15	10	15	15
2	14	12	14	14
3	9	15	14	9
4	10	9	13	13
5	9	10	13	14
6	15	13	13	13
7	8	21	12	13
8	12	13	14	14
9	9	10	9	13
10	14	4	13	13
11	11	10	10	11
12	11	20	10	12
ค่าเฉลี่ย	11.4167	12.2500	12.5000	12.8333

ตาราง 29 แสดงคะแนนพฤติกรรมของบิตามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุรุษวัยทารก
หลังการทดลอง

ครอบครัว อันดับที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม
	บิดา	มารดา	คู่บิดา - มารดา	บิดา มารดา คู่บิดา มารดา
1	44	58	61	30
2	55	58	60	46
3	51	60	60	21
4	58	59	59	26
5	42	61	59	33
6	57	43	58	31
7	53	53	58	32
8	59	54	51	41
9	49	51	57	25
10	51	47	56	29
11	51	46	53	24
12	37	55	53	24
ค่าเฉลี่ย	50.5833	53.7500	57.0833	30.1667

ตาราง 30 แสดงคะแนนดัชนีพัฒนาการบุรุษวัยทารกของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง

ครอบครัว อันดับที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม
	บิดา	มารดา	คู่มิบิดา - มารดา	บิดา มารดา คู่มิบิดา-มารดา
1	12	8	8	8
2	8	8	8	8
3	5	8	8	7
4	8	7	8	8
5	5	8	8	8
6	8	8	8	8
7	8	12	8	8
8	8	7	8	8
9	8	5	6	8
10	6	6	8	8
11	8	7	6	6
12	8	8	6	7
ค่าเฉลี่ย	7.6667	7.6667	7.5000	7.6667

ตาราง 31 แสดงคะแนนดัชนีพัฒนาการบุคลิกภาพของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง

ครอบครัว อันดับที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม
	บิดา	มารดา	คู่บิดา - มารดา	บิดา มารดา คู่บิดา-มารดา
1	24.5	27.5	30.5	25.0
2	27.5	27.5	27.5	27.5
3	24.5	27.5	30.5	13.5
4	27.5	27.5	27.5	19.5
5	24.5	30.5	27.5	27.5
6	27.5	24.5	27.5	24.0
7	24.5	27.5	27.5	27.5
8	27.5	24.5	24.5	27.5
9	24.5	24.5	27.5	18.5
10	27.5	24.5	24.5	22.0
11	24.5	24.5	24.5	18.5
12	24.5	24.5	24.5	18.5
ค่าเฉลี่ย	25.7500	26.2500	27.0000	22.5000

ภาคผนวก ข

- **อุปกรณ์การทดสอบพัฒนาการทารก
วัย 2 – 6 เดือนของเดนเวอร์**
- **ภาพบันทึกการทดสอบพัฒนาการทารก
ก่อนและหลังการทดลอง**
- **ภาพบันทึกขณะดำเนินการสอน**

อุปกรณ์การตรวจพัฒนาการทารกวัย 2 - 6 เดือนของเดนเวอร์

การทดสอบพัฒนาการทารกวัย 2 เดือน
ก่อนการทดสอบ
(ตัวอย่างภาพบางส่วน)

ทดสอบการเคลื่อนไหวแขนขาได้พอ ๆ กัน

ทดสอบการรับรู้ต่อเสียงกระดิ่ง

ทดสอบการชักคอได้ 45 องศาเมื่อนอนคว่ำ

ทดสอบการชักคอได้ 90 องศาเมื่อนอนคว่ำ

การทดสอบพัฒนาการทารกวัย 6 เดือน
หลังการทดลอง
(ตัวอย่างภาพบางส่วน)

ทดสอบการอายคนแปลกหน้า

ทดสอบการทิ้งน้ำหนักลงบนเขาทั้ง 2 ข้าง

ทดสอบการหันหน้ามาหาเสียงเรียก

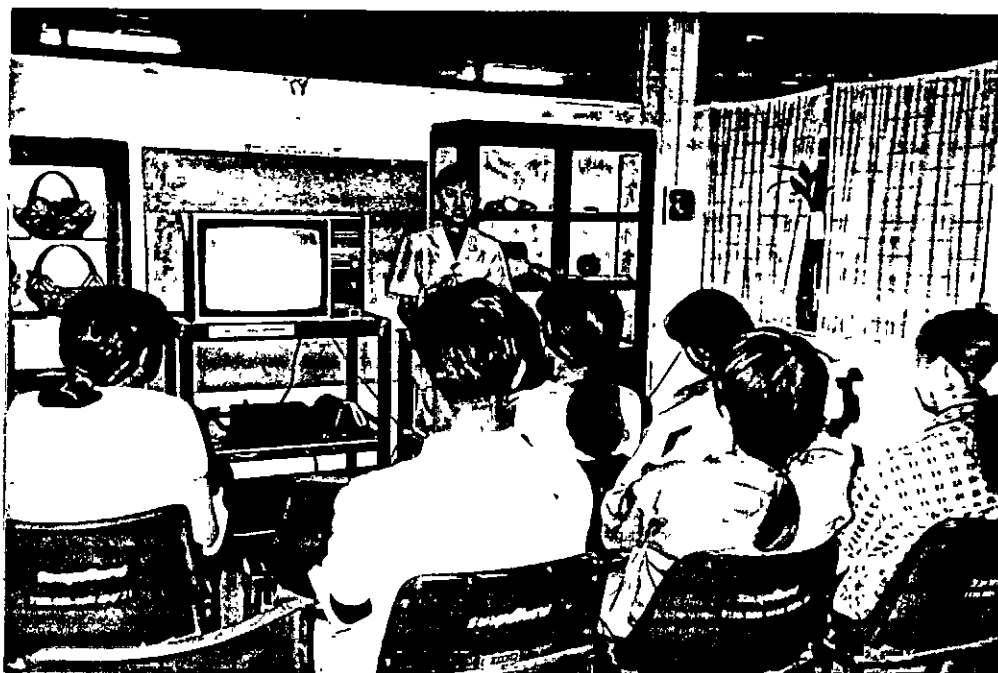

ทดสอบการดึงของเล่นไม่ยอมปล่อย

ทดสอบการจับนมบึงกรอนใส่ปากตัวเอง

ภาพบันทึกขณะดำเนินการสอนครั้งที่ 1
การให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุค
วัย 2 - 4 เดือนแก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา
และกลุ่มคู่บิดา - มารดาที่มีบุตรคนแรก
ณ โรงพยาบาลพุทธชินราช จ.พิษณุโลก
(ตัวอย่างภาพบางส่วน)

ขณะบรรยายเนื้อหาโดยเปิดเทปวิดีโอประกอบ

บรรยายประกอบการสาธิตการส่งเสริมให้ทารกบังคับกล้ามเนื้อของตนเองได้

บรรยายประกอบการสาธิตการส่งเสริมให้ทารกชั้นแชนลั่วหูกอได้

ภาพบันทึกขณะดำเนินการสอนครั้งที่ 2
การให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร
วัย 4 - 6 เดือนแก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา
และกลุ่มคู่บิดา - มารดาที่มีบุตรคนแรก
ณ โรงพยาบาลพุทธชินราช จ.พิษณุโลก
(ตัวอย่างภาพบางส่วน)

ซักถามความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคจากการปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่ผ่านมา

บรรยายประกอบการสาธิตการส่งเสริมให้ทารกหันหน้ามาหาเสียงเรียก

บรรยายประกอบการสาธิตการตั้งน้ำหนักลงบนขาทั้ง 2 ข้าง (สังเกตที่ขาและเท้า)

บรรยายประกอบการสาธิตการส่งเสริมให้ทารกถือตัวมาคว้าของเล่น

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของคู่มือส่งเสริมพัฒนาการทารก

วัย 2 - 4 เดือน , 4 - 6 เดือน และ แผนการสอน

1. น.พ.วิโรจน์ กิจจาวิจิตร แผนกกุมารเวช โรงพยาบาลพุทธชินราช
จังหวัดพิษณุโลก
2. ผศ. ดร. พงศ์ คำ ตีลกลุชัย ภาควิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพฯ
3. รศ. ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัย -
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ
4. ดร.นิยดา จิตต์จรัส ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร กรุงเทพฯ
5. ผศ.ประณต คำจิม ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร กรุงเทพฯ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบวัดความรู้ของบิดามารดา ด้าน
การส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 4 เดือน , 4 - 6 เดือน และแบบวัดพฤติกรรมของบิดา
มารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 เดือน , 3 - 6 เดือน

1. รศ. ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัย -
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ
2. ดร.นิยะดา จิตต์จรัส ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร กรุงเทพฯ
3. ผศ.ประณต คำจิม ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร กรุงเทพฯ

วันที่ 21/01/97
เวลา 10.00 น.

รองศาสตราจารย์ พิชญ์โลก	
เลขที่	9866
วันที่	12/01/97
เวลา	15.00 น.

ที่ ทม 1007/4346

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

11 พฤศจิกายน 2537

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพุทธชินราช

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวภาณุมาศ สุวรรณกิจ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษา ค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์

เรื่อง ผลของการทำให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทารกแก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่บิดา-มารดา
ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรวัย 2 - 6 เดือน

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความควบคุมดูแลของ

ดร. นิยะดา จิตต์จรัส

ประธาน

ผศ. ประณต คำจิม

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญ นายแพทย์วิโรจน์ กิจจาวิจิตร เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคู่มือ

การส่งเสริมพัฒนาการทารก และขอให้บิดา-มารดาที่พาบุตรมารับวัคซีนที่ตึกผู้ป่วยนอกนั่งรับฟังการสอน เรื่อง

การส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัย 2 - 6 เดือน และตอบข้อสอบวัดความรู้ในเรื่องดังกล่าว ณ ห้องสอนสุขศึกษา

ในระหว่างเดือน พ.ย. 37 - พ.ค. 38

เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ

ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

เรียน ผอ. รพ. พช. ๑

ขอแสดงความนับถือ

- พิชญ์โลก พิชญ์โลก

ผศ. นิยะดา

ผศ. ประณต คำจิม

(ดร. ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

ผอ. เวชกรรมสังคม, สุขศึกษา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผอ. เวชกรรมสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย

11/01/97 10.00 น.

10.00 น.

โทร. 2584119

10.00 น.

11/01/97

11/01/97

11/01/97

11/01/97

11/01/97

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางศุภานันดา	ชื่อสกุล	สุวรรณกิจ
เกิดวันที่	27 กันยายน พุทธศักราช 2506		
สถานที่เกิด	อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก		
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	7/23 ถนนแจ้งการบุญ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000		
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	วิทยากร 5 อาจารย์ประจำแผนก การพยาบาลอนามัยชุมชน		
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข		
ประวัติการศึกษา			
พ.ศ. 2525	เตรียมอุดมศึกษา (แผนการเรียนวิทย์ - คณิต) จากโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก		
พ.ศ. 2529	ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตรและผดุงครรภ์ชั้นสูง (เทียบเท่าปริญญาตรี) จากวิทยาลัยพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก		
พ.ศ. 2538	กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร		